

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
"ION CREANGĂ" DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU**

TEORIA ȘI METODOLOGIA EVALUĂRII PREȘCOLARILOR

Suport de curs

Ciclul II - masterat

Specializări:

Metodologia educației preșcolare (120 credite)

Management și consiliere în educație preșcolară (90 credite)

**Alcătuitor: dr., conf. univ.,
Efrosinia Haheu-Munteanu**

Chișinău, 2016

Aprobat pentru editare la ședința Senatului UPS "Ion Creangă", proces-verbal nr. 5
din 28.01.2016

Lucrarea este elaborată în conformitate cu curriculumul universitar

Alcătuitor : HAHEU-MUNTEANU Efrasinia, dr., conf. univ.

Recenzenți:

1. Valentina PRIȚCAN, Conf. univ., dr. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
2. Tatiana RUSULEAC, Conf. univ., dr. Catedra Pedagogia Învățământului Primar, Facultatea Pedagogie, UPS I. Creangă

Teoria și metodologia evaluării preșcolarilor: Suport de curs: Ciclul 2-masterat. Specializarea Metodologia educației preșcolare (120 credite); Management și consiliere în educație preșcolară (90 credite)/Univ. Ped. de Stat "Ion Creangă", alcăt. Efrasinia Haheu-Munteanu.- Chișinău : S.n., 2016 (Tipogr. UPS "Ion Creangă").-107 p.
Bibliogr.: p.106-107 (35 tit)
Disc optic electronic (CD-ROM): sd., col., 13x13 cm
Cerințe de sistem: Windows 98/2000/XP, 32 Mb hard, Acrobat Reader.
Titlu preluat de pe eticheta discului

ISBN 978-9975-46-277-8
37.091:373.2(075)
T 43

CUPRINS:

Introducere	4
Curriculumul disciplinei	5
Tema 1.Evaluarea preșcolarului: semnificații și dominante pedagogice	
1. Definirea și analiza conceptului de evaluare	10
2. Forme/tipuri de evaluare a rezultatelor și a progreselor copilului preșcolar	15
3. Locul și rolul evaluării în educația preșcolară	19
Tema 2.Repere metodologice privind evaluarea preșcolarilor	
1. Integrarea evaluării în activitățile formativ-educative din grădiniță.	22
2. Cerințe față de evaluarea progreselor înregistrate în dezvoltarea copiilor de vârstă timpurie și preșcolară în baza standardelor	25
3. Metode de evaluare în activitatea didactică din grădiniță	32
4. Descrierea metodelor complementare de evaluare a preșcolarilor	34
Tema 3. Studierea copilului prin metoda observării	
1. Cunoașterea psihopedagogică a preșcolarilor	51
2. Cerințe metodice față de observare ca metodă de cunoaștere a copilului	54
3. Modalități de observare a copilului	60
4. Tehnici de înregistrare a datelor	64
Tema 4.Evaluarea pregătirii copilului către școală	
1. Specificul evaluării pregătirii copilului pentru școală	66
2. Instrumente de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală (IMPCS)	67
3. Utilizarea metodelor interactive în evaluarea pregătirii preșcolarilor către școală	72
Tema 5. Instrumente de evaluare	
1. Testul – definiție, funcții, caracteristici, clasificare	79
2. Matricea de specificații și rolul acesteia în proiectarea instrumentelor de evaluare	82
3. Itemii – definiție, tipuri de itemi, exemple	84
4. Taxonomii pentru elaborarea evaluării	93
5. Aprecierea rezultatelor evaluării	95
5.1.Descriptorii de performanță	95
5.2.Prelucrarea datelor evaluării	103
Încheiere	110
Bibliografie	111

Introducere

Prezenta lucrare este o propunere de a gândi evaluarea ca pe un prilej de perfecționare continuă a întregului demers didactic din instituția preșcolară.

Disciplina universitară „**Teoria și metodologia evaluării în învățământul preșcolar**” face parte din categoria disciplinelor obligatorii orientate spre specializarea de bază–educator, metodist, mentor, sau director al instituției preșcolare.

Disciplina dată se studiază la anul I, sem. II la facultatea de Pedagogie, program de masterat de cercetare, specializarea *Management și consiliere în educație preșcolară* (90 credite) și *Metodologia educației preșcolare* (120 credite). Cursul „Teoria și metodologia evaluării în învățământul preșcolar” are drept obiectiv major abordarea problematicii evaluării în învățământul preșcolar din perspectiva teoretică și practică, venind să completeze sistemul de cunoștințe și competențe ale masteranzilor în materie de evaluare, obținute în procesul studierii altor discipline universitare la ciclul I. Asigură fundamentarea aspectelor teoretico-practice de proiectare și aplicare a strategiilor didactice de evaluare a eficienței activității formativ-educative în grădinița de copii.

Suportul de curs este însoțit de curriculumul disciplinar, ceea ce este binevenit atât pentru masteranzi, cât și pentru cadrele didactice implicate. Analizând corelația dintre competențele, finalitățile, conținuturile reflectate în curriculum și conținutul suportului de curs putem conchide că este asigurată o armonizare excelentă.

Lucrarea stabilește clar modul de organizare și realizare a procesului de evaluare a dezvoltării copilului, la diferite niveluri, care este obligatorie pentru aplicare în activitatea structurilor cu atribuții în domeniu. Masteranzii vor avea parte de cuprinsul fiecărei unități de curs, obiectivele propuse pentru fiecare temă, conceptele-cheie, bibliografia recomandată, discursul didactic, sarcini pentru lucrul individual și produsul lucrului individual.

Conținuturile sînt împărțite în subteme, în care sînt tratate în mod vizibil, corect științific și metodologic conținuturile propuse. Textul este însoțit de tabele, imagini, toate fiind citate în interior. Sarcinile pentru lucrul individual sînt variate, la fel ca și produsele lui: prezentări, secvențe de proiecte didactice, fișe de observare, etc.

*Titular de curs doctor,
conf. univ. E.Haheu-Munteanu*

Curriculumul disciplinei

Denumirea programului de studii	Management și consiliere în educația preșcolară
Ciclul	ciclul II, masterat
Denumirea cursului	Teoria și metodologia evaluării preșcolarilor
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea Pedagogie; catedra Pedagogie Preșcolară
Titular de curs	Efrosinia Haheu-Munteanu , dr., conferențiar universitar
Cadre didactice implicate	
e-mail	ehaheu.munteanu@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
F.02.O.006 F.02.O.008	5	I	Sem. II	150	40	110

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul „Teoria și metodologia evaluării în învățământul preșcolar” are drept obiectiv major abordarea problematicii evaluării în învățământul preșcolar atât din perspectiva teoretică dar mai ales practică și vine să completeze sistemul de cunoștințe, priceperi și deprinderi ale masteranzilor în materie de evaluare, obținute în procesul studierii altor discipline universitare la ciclul I. Asigură fundamentarea aspectelor teoretico-practice de proiectare și aplicare a strategiilor didactice de evaluare a eficienței activității formativ-educative în grădinița de copii.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

- selectarea și utilizare instrumentariului normativ (standarde, curriculum, etc.) pentru proiectarea și realizarea demersurilor de evaluare;
- definirea și caracterizarea principalelor categorii de concepte teoretice și metodologice specifice domeniului: evaluare, funcții, operații, criterii, strategii, metode, tehnici, instrumente, sisteme de apreciere a performanțelor copilului etc.;
- comunicarea prin utilizarea unui limbaj științific, corect și coerent specific domeniului evaluativ;
- descrierea, interpretarea și evaluarea principalelor orientări metodologice ale procesului de evaluare (instrumente, metode, tehnici etc.);
- integrarea și utilizarea efectivă în procesul instructiv educativ din grădiniță a strategiilor, a metodelor, tehnicilor și instrumentelor existente de evaluare educațională;
- elaborarea instrumentelor de evaluare conform specificului acestora, specificului domeniului de dezvoltare a copilului, tipului de strategie evaluativă etc.;
- aprecierea rezultatelor și interpretarea acestora în baza standardelor de învățare și dezvoltare a copiilor de 5-7 ani.

Finalități de studii

La finele cursului masterandul va fi capabil:

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să definească principalele concepte aferente teoriei și practicii evaluării (evaluare, măsurare, apreciere, decizie, randament, performanță, rezultat, eficacitate, eficiență, progres etc.)
- să relateze despre funcțiile evaluării eficienței activității formativ-educative în grădinița de copii;
- să descrie demersurile principalelor strategii evaluative (evaluarea inițială, evaluarea formativă, evaluarea sumativă);
- să distingă diverse metode tradiționale și alternative de evaluare;
- să prezinte erori în practica de evaluare în grădinițe și modalitățile de înlăturare ale acestora.

La nivel de aplicare:

- să aplice metode de evaluare specifice fiecărei strategii evaluative;
- să aplice diverse modalități de prelucrare a rezultatelor;
- să determine relații între documente normative și procesul proiectării strategiilor de evaluare;
- să aplice modalități de prelucrare și analiză a rezultatelor.

La nivel de integrare:

- să elaboreze, pentru un conținut dat, o strategie de evaluare bazată pe metode și tehnici moderne (alternative sau complementare).
- să construiască probe de evaluare pentru un anumit domeniu de dezvoltare a preșcolarului;
- să compare rezultatele evaluării privind eficiența diverselor forme de organizare a activităților educativ-instructive în grădiniță în dependență de obiectivele urmărite;

Precondiții

Pentru atingerea finalităților, masterandul trebuie să posede cunoștințe din sferele: Pedagogiei preșcolare, Metodicilor particulare ale ÎP, Psihopedagogiei Speciale, Psihologiei copilului, precum și din activitatea profesională practică din domeniul educației și învățământului preșcolar.

Repartizarea orelor de curs

Nr	Unități de conținut	Total ore	Ore de contact direct						Ore de lucru individual	
			Curs		Seminar		Laborator		zi	f/r
			zi	f/	zi	f/r	zi	f/r	zi	f/r
1	Evaluarea preșcolarului: semnificații și dominante pedagogice	18	6		2				10	
2	Repere metodologice privind evaluarea preșcolarilor	18	6		2				10	
3	Studierea copilului prin	38	6		2				30	

	metoda observării								
4	Evaluarea pregătirii copilului către școală	38	6		2				30
5	Instrumente de evaluare	38	6		2				30
	TOTAL	150	30		10				110

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Evaluarea preșcolarului: semnificații și dominante pedagogice

1. Definierea și analiza conceptului de evaluare
2. Forme / tipuri de evaluare a rezultatelor și a progreselor copilului preșcolar
3. Locul și rolul evaluării în educația preșcolară

Tema 2. Repere metodologice privind evaluarea preșcolarilor

1. Integrarea evaluării în activitățile formativ-educative din grădiniță.
2. Cerințe față de evaluarea progreselor înregistrate în dezvoltarea copiilor de vârstă timpurie și preșcolară în baza standardelor
3. Metode de evaluare în activitatea didactică din grădiniță
4. Descrierea metodelor complementare de evaluare a preșcolarilor

Tema 3. Studiarea copilului prin metoda observării

1. Cunoașterea psihopedagogică a preșcolarilor
2. Cerințe metodice față de observare ca metodă de cunoaștere a copilului
3. Modalități de observare a copilului
4. Tehnici de înregistrare a datelor

Tema 4. Evaluarea pregătirii copilului către școală

1. Specificul evaluării pregătirii copilului pentru școală
2. Instrumente de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală (IMPCȘ)
3. Utilizarea metodelor interactive în evaluarea pregătirii preșcolarilor către școală

Tema 5. Instrumente de evaluare

1. Testul – definiție, funcții, caracteristici, clasificare
2. Matricea de specificații și rolul acesteia în proiectarea instrumentelor de evaluare
3. Itemii – definiție, tipuri de itemi, exemple
4. Taxonomii pentru elaborarea evaluării
5. Aprecierea rezultatelor evaluării
  - 5.1. Descriptorii de performanță
  - 5.2. Prelucrarea datelor evaluării

Strategii de evaluare

Evaluarea se va realiza prin diverse metode și forme: oral și în scris, chestionarea orală, participarea la discuții, prezentarea produselor activității.

Condiții: prezență activă la seminar, prezență obligatorie la evaluările de seminar (care vor fi anunțate din timp), obținerea notei minime 5 și la activitatea de seminar și la examen.

Masteranzii vor realiza o evaluare formativă. Nota finală se constituie din nota de la evaluarea formativă, notele pentru răspunsurile orale, notele pentru studiul individual, notele pentru realizarea lucrărilor practice și scrise la seminarii.

Forma finală de evaluare este examenul scris – testul. Evaluarea scrisă va presupune a rezolva itemi din trei domenii cognitive: cunoaștere și înțelegere, aplicare, integrare. Nota

finală se constituie din următoarele componente: 60% - nota semestrială, 40% - nota de la examen.

Lucrul individual

Nr.	Unități de conținut	Ore lucru individual		Subiectul	Produsul preconizat	Modalități de evaluare
		zi	f/r			
1	Evaluarea preșcolarului semnificații și dominante pedagogice	10		Perspectivă și orientări actuale în docimologia didactică	Referat	Individual, în scris, prezentare orală. Se va lua în considerație corectitudinea științifică, structurarea corectă originalitatea, prezentarea
2	Repere metodologice privind evaluarea preșcolarilor	10		Evaluarea preșcolarilor din perspectiva Teoriei Inteligențelor Multiple	Eseu argumentativ	Individual, în scris, prezentare orală. Se va lua în considerație corectitudinea științifică, structurarea corectă originalitatea prezentării.
3	Studierea copilului prin metoda observării	30		Specificul cunoașterii preșcolarului prin observarea descriptivă	Raport de evaluare inițială prin observație a unui copil	Corectitudinea științifică, creativitatea, originalitatea
4	Evaluarea pregătirii copilului către școală.	30		Evaluarea nivelului de pregătire a preșcolarului pentru școală	Studiu de caz	Se va lua în considerație tratarea corectă și motivată a trei studii de caz
5	Instrumente de evaluare	30		Taxonomii pentru elaborarea evaluării preșcolarilor	Portofoliu cu itemi elaborați pentru fiecare domeniu experiențial	Individual, în scris. Se va lua în considerație corectitudinea științifică, structurarea corectă originalitatea.
	Total	110				

Bibliografie

Obligatorie:

1. Curriculumul educației copiilor de vîrstă timpurie și preșcolară (1-7 ani)
2. Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5-7 ani
3. Ghid de aplicare a instrumentelor de monitorizare a pregătirii copilului pentru școală și a fișei de monitorizare a progresului preșcolarului. Chișinău,2014
4. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară
5. Teoria și practica evaluării educaționale. D.Potolea. București 2005
6. Studierea copilului prin metoda observării și documentării. Suport de curs/Liliana Sarnciuc-Gordea, Ludmila Ursu. Chișinău,2015
7. Evaluarea în învățămînt. Orientări conceptuale. Ghid metodologic /V. Pîslaru, V. Cabac, I. Achiri; Ministerul Învățămîntului, Institutul de științe ale educației. – Chișinău: 2002
8. Ghid de aplicare a instrumentului de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală

Opțională:

9. Incluziunea socio-educatională a copiilor cu dezabilități în grădinița de copii/ Ghid pentru cadrele didactice și manageriale din sistemul educațional preșcolar și pentru specialiști din serviciile specializate de recuperare/reabilitare a copiilor cu dezabilități. AO FCPS. Aprobata la Consiliul Național pentru Curriculum, Ministerul Educației Editat cu sprijinul Agenției de Dezvoltare din Cehia.2012
10. 1001 idei pentru educație timpurie de calitate: Ghid pentru educatori – Ch.: Centrul Educațional "Pro Didactica", 2010 (F.E.-P. "Tipogr. Centrală").
11. Concepția evaluării rezultatelor școlare în învățămîntul preuniversitar. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Universitatea de Stat „ A. Russo” din Bălți. Laborator universitar „Evaluarea educațională”. –Bălți: Presa universitară bălțeană, 2004.

Tema 1. Evaluarea preșcolarului: semnificații și dominante pedagogice

Subiecte:

1. Definirea și analiza conceptului de evaluare
2. Forme / tipuri de evaluare a rezultatelor și a progreselor copilului preșcolar
3. Locul și rolul evaluării în educația preșcolară

Obiective:

La finele studierii acestei teme masterandul va fi capabil:

- să definească principalele concepte aferente teoriei și practicii evaluării
- să relateze despre funcțiile evaluării eficienței activității formativ-educative în grădinița de copii;
- să descrie demersurile principalelor strategii evaluative (evaluarea inițială, evaluarea formativă, evaluarea sumativă);

Concepte-cheie: evaluare, măsurare, apreciere, decizie, randament, performanță, rezultat, eficacitate, eficiență, progres etc.

Bibliografie recomandată:

1. Curriculumul educației copiilor de vîrstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova
2. Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5-7 ani
3. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară
4. Evaluarea în învățămînt. Orientări conceptuale. Ghid metodologic /V. Pîslaru, V. Cabac, I. Achiri; Ministerul Învățămîntului, Institutul de științe ale educației. – Chișinău: 2002
5. 1001 idei pentru educație timpurie de calitate: Ghid pentru educatori / aut.: Maria Vrânceanu (coord. șt.). Daniela Terzi-Barbaroșie, Tatiana Turchină [et al.]; Centrul Educațional "Pro Didactica", Centrul Național de Educație Timpurie și Informare a Familiei. – Ch.: Centrul Educațional "Pro Didactica", 2010 (F.E.-P. "Tipogr. Centrală").

DISCURS DIDACTIC:

1. Definirea și analiza conceptului de evaluare

Aproape că nu există activitate umană care să nu dispună sau să necesite o acțiune intrinsecă sau conexă de evaluare. Viața omului stă sub semnul comparației, al

verificării, al clasificării, al atribuirii de judecăți de valoare acțiunilor și gesturilor personale și ale semenilor. Pe baza unor astfel de acțiuni se împarte răsplata socială.

De aceea, evaluarea este, indiferent de domeniul în care își face simțită prezența, o acțiune extrem de utilă și absolut necesară pentru progresul respectivei activități.

Evaluarea este o știință și artă care nu se reduce la aplicarea unor structuri algoritmice predeterminate, dar nici nu se poate realiza numai în baza spontaneității și experienței.

În evoluția conceptului de evaluare sunt identificate 3 categorii de definiții:

- (i) „vechi” care pun semnul egalității între evaluare și măsurare;
- (ii) „relativ noi” care interpretează evaluarea prin raportare la obiectivele educaționale operaționalizate;
- (iii) „moderne” care abordează evaluarea ca emitere de judecăți de valoare despre procesul și produsul învățării pe baza criteriilor calitative.

Spre deosebire de perspectiva clasică a învățământului, ce avea în centrul procesului, actul predării, concepția modernă pune accentul pe funcțiile învățării, participarea copiilor în dobândirea cunoștințelor și formarea de priceperi și deprinderi. Evaluarea, în calitate de reglator al procesului, este indispensabilă atât predării, cât și învățării, mai mult, aceasta fiind intrinsecă.

Mergând pe linia multitudinii de definiții care coexistă astăzi, Charles Hadji afirmă: “A evalua poate să însemne: a verifica, a judeca, a estima, a situa, a reprezenta, a determina, a da un verdict.” (Charles Hadji, 1992, apud Manolescu, M., 2005, p. 21)

Sau, altă definiție dată de același autor: “În domeniul școlar, termenul de evaluare are sensul de atribuire a unei note sau a unui calificativ unei prestații a elevului.”

Evaluarea apare “ca proces de apreciere a calității sistemului educațional, sau a unei părți a sistemului respectiv.” Ea are menirea de a stabili “dacă sistemul își îndeplinește funcțiile pe care le are, adică dacă obiectivele sistemului sunt realizate.” Activitatea educațională, prin esență ei o activitate care transformă (are ca și conținut), dar și produce (are ca rezultat) valori, oferă acțiunii de evaluare un rol de maximă importanță.

Problematika evaluării pedagogice este foarte complexă cuprinzând, printre altele, următoarele aspecte:

- evaluarea procesului didactic,
- evaluarea activității cadrului didactic,
- evaluarea activității și a rezultatelor educabilului,
- evaluarea resurselor umane,
- evaluarea proiectelor educaționale, a curriculei, a instituțiilor de învățământ sau a corelației dintre diverse elemente componente ale procesului educațional văzut ca sistem.

În cadrul procesului de învățământ, evaluarea, alături de predare și învățare, este una din cele trei activități dominante, jucând un rol de feedback, deosebit de important. Ea determină, prin rolul său de conexiune inversă, eficiența procesului de învățământ, raportând concret obiectivele proiectate la rezultatele obținute. Deci, activitatea de evaluare întregeste caracterul sistemic al procesului educațional, oferindu-i posibilitatea autoreglării.

Evaluarea este calea de perfecționare permanentă a procesului educativ, constituindu-se într-un mijloc obiectiv de control și măsurare a rezultatelor acestuia. Pentru a spori eficacitatea și randamentul financiar și diacronic al activității de evaluare, aceasta trebuie centrată pe obiectivele educaționale.

Evaluarea educațională reprezintă o activitate componentă a procesului de învățământ, alături de predare și învățare, care prin compararea rezultatelor obținute cu obiectivele propuse și planificate, urmărește autoreglarea și eficientizarea procesului educativ.

- **Cui folosește evaluarea? Pentru cine se realizează evaluarea?**
  - agenți educaționali (educați, educatori, familie);
  - piața forței de muncă.
- **În raport cu ce se face evaluarea?**
  - referințe,
  - criterii.
- **Pe cine evaluăm?**
  - toți educații;
  - un grup educațional;
  - educații în mod individual.
    - **Când evaluăm?**
      - de câteva ori pe an;
      - la date fixe;
      - continuu.
    - **În ce forme evaluăm? Cum evaluăm?**
      - forme standard-tradiționale - clasice;
      - forme alternative sau complementare.
    - **Ce evaluăm?**
      - obiective: cognitive; afectiv-atitudinale; psiho-motorii

SĂ REȚINEM!

Evaluarea :

- este diferită de control, verificare, apreciere;
- este mai mult decât o tehnică sau o operație.

Activitate complexă, evaluarea educațională presupune un ansamblu de operații, unele asumate din diverse domenii ale vieții sociale și altele absolut specifice sferei

educaționale. Literatura de specialitate citează cel mai adesea ca fiind reprezentative pentru evaluarea educațională următoarele **operații (etape, faze)**: măsurarea, aprecierea și decizia.

Măsurarea presupune aplicarea unor tehnici specifice pentru a cunoaște efectele acțiunii instructiv - educative și a obține date în perspectiva unui scop determinat. Exactitatea măsurii este condiționată de calitatea instrumentelor de măsură folosite și de modul cum sunt acestea aplicate.

Măsurarea presupune o determinare obiectivă prin surprinderea riguroasă a unor achiziții și nu implică emiterea unor judecăți de valoare. Măsurarea rezultatelor educabililor prin procedee specifice, utilizând instrumente adecvate scopului urmărit.

Aprecierea sau evaluarea propriu-zisă constituie procesul de judecată de valoare a rezultatelor constatate, prin compararea acestora cu scopurile urmărite . Ea presupune și semnificația unui rezultat observabil sau măsurabil într-un cadru de referință axiologic. Aprecierea rezultatelor pe baza unor criterii unitare (bareme de corectare și notare , descriptori de performanță, etc.).

Aprecierea ca operație a evaluării educaționale recurge la o analiză calitativă a obiectului evaluat fiind, astfel, considerată cea mai reprezentativă operație a acestei acțiuni.

Decizia reprezintă operația de evaluare care asigură prelungirea aprecierii într-o notă școlară, caracterizare, hotărâre, recomandare,etc. cu valoare de prognoză pedagogică. Formularea/Decizia: concluziilor desprinse în urma interpretării rezultatelor obținute în vederea adoptării deciziei educaționale adecvate.

Ea se realizează în raport cu anumite criterii pedagogice, spre exemplu :

- a) potențialul educabilului, valorificat la maximum ;
- b) creșterea calitativă a activității didactice ;
- c) prin anticiparea corect-pozitivă, prin metamorfoza diagnozei în prognoză;
- d) îndrumarea evaluatului prin termeni manageriali.

Aceste momente sunt strâns relaționate între ele, fapt ce reiese și din *etapizarea* procesului evaluării, propusa de Tyler:

- definirea obiectivelor procesului de învățământ;
- crearea situațiilor de învățare care să permită celor ce învață achiziționarea comportamentelor preconizate prin obiective;
- selectarea metodelor și instrumentelor de evaluare necesare;
- desfășurarea procesului de măsurare a achizițiilor;
- evaluarea și interpretarea datelor obținute;
- concluzii și aprecieri diagnostice și prognostice.

Cele trei operații ale evaluării educaționale se prezintă în cadrul acestui proces ca elemente ale unui unic sistem, aflându-se în relații de interacțiune și interdependență. În acest sens, optim ar fi ca aprecierea să se producă beneficiind de aportul tuturor celorlalte operații. Desele amendări ale evaluării educaționale au fost și sunt posibile pentru că

tocmai această corelare convergentă și centrată pe interesul formativ al educabilului, a celor trei operații de evaluare, este un proces destul de rar în practica educațională curentă.

Componentele procesului de evaluare:

1. Obiectivele evaluării (ce măsurăm);
2. Instrumentele de evaluare (cu ce măsurăm): metode, probe, grile și tehnicile de utilizare;
3. Criteriile de evaluare (cum interpretăm rezultatele evaluării).

Funcțiile evaluării :

Aceste funcții privesc sarcinile, obiectivele, rolul și destinația evaluării.

1. Funcția de constatare si diagnosticare a performanțelor obținute de educați, explicate prin factorii și condițiile care au dus la succesul sau insuccesul acestora (factori psihologici, de natură pedagogica, sociala, factori stresanți)

2. Funcția de reglare si perfecționare continua a metodologiei instruirii pe baza informațiilor obținute din explicarea factorilor și a condițiilor ce au determinat rezultatele la învățatură. Aceasta funcție se realizează prin feed-back.

3. Funcția de informare a părinților celor educați și a societății cu privire la rezultatele și evoluția pregătirii copiilor în grădiniță pentru integrarea lor școlară și socio-profesională.

4.Funcția motivațională, de stimulare a interesului pentru învățatură, autocunoaștere și autoapreciere corectă, în raport cu obiectivele învățării.

5. Funcția de predicție (prognostica) și de decizie privind desfășurarea în viitor a activității instructiv-educative în scopul ameliorării ei pe baza cunoașterii cauzelor ineficienței

6. Funcția de selecționare și clasificare în raport cu rezultatele obținute

7. Funcția formativ –educativă , de ameliorare a metodelor de învățare folosite, de stimulare și optimizare a învățării și de consolidare a competențelor

8.Funcția de perfecționare și inovare a întregului sistem de învățământ

Din punct de vedere al educatoarei, funcțiile evaluării vizează:

- Stabilirea eficienței organizării, structurării, accesibilizării conținutului, a alegerii strategice adecvate grupei sau indivizilor din grupă;
- Descoperirea unor lacune, dificultăți, rămăneri în urmă pentru ca pe baza lor (cu întreaga grupă, pe grupe mici sau individual);
- Anticiparea, proiectarea, organizarea și conducerea științifică eficientă, a următoarelor secvențe de instruire.

Pentru preșcolar, funcțiile specifice ale evaluării sunt educative :

- Îl ajuta să fixeze, să consolideze și să rețină cunoștințele prin repetare și întărirea pozitivă pe care evaluarea o determină, să le integreze în sisteme;

- Să-i mărească încrederea în forțele proprii ori să-i descurajeze comportamentele negative sau ineficiente;
- Îi susține interesul pentru cunoaștere;
- Îi stimulează și îi dirijează învățarea;
- Contribuie la formarea capacității de autoapreciere și la stimularea trebuinței de autoafirmare.

Aceste funcții generale și specifice demonstrează necesitatea includerii evaluării în activitatea didactică.

2. Forme / tipuri de evaluare a rezultatelor și a progreselor copilului preșcolar

În literatura de specialitate se găsesc deseori abordări confuze între concepte ca: tip, formă / modalitate, metodă, procedeu, instrument / mijloc de evaluare educațională. O asemenea situație o considerăm periculoasă de aceea vom încerca, înainte de a prezenta modalitățile evaluative ale procesului de învățământ, o precizare terminologică cât se poate de clară a tuturor acestor concepte.

Tipul de evaluare reprezintă o opțiune evaluativă bine conturată din punct de vedere structural - funcțional, concretizându-se în concepte de gen: evaluare normativă, evaluare criterială, evaluare sumativă, evaluare formativă etc. În realizarea unor demersuri evaluative de anumite tipuri, indiferent de care, evaluatorul poate aborda diferite forme, metode și instrumente de evaluare.

Forma sau modalitatea evaluativă abordată reprezintă caracterul de aspect pe care îl pot „îmbrăca” atât marile tipuri evaluative cât și metodele și instrumentele de evaluare. În opinia noastră, această „haină evaluativă” poate fi constituită din trei „tipuri de stofă”, care determină trei tipuri analogice de modalități docimologice: evaluare orală, evaluare scrisă și evaluare practică.

Metoda de evaluare este calea aleasă de subiectul evaluator pentru a culege datele necesare procesului de evaluare. Metodele de evaluare sunt, de fapt, adaptări specifice, particularizări, ale metodelor didactice, fie ele clasice sau moderne. Desigur, alături de aceste metode didactice adaptate, evaluarea dispune și de un set de metode specifice ca: testul, testul docimologic, chestionarul etc.

Procedeul de evaluare reprezintă tehnica practic-aplicativă folosită de cadrul didactic pentru culegerea datelor necesare procesului de evaluare. Practic procedeul este un element al metodei, aceasta din urmă fiind un ansamblu de procedee.

Pentru realizarea unui demers evaluativ eficient, metodele și procedeele componente sunt totdeauna corelate cu mijloace sau instrumente de evaluare. Materialele, obiectele concrete, palpabile folosite în activitatea de evaluare pot fi denumite **mijloace sau instrumente de evaluare**.

Tipuri și forme de evaluare . **Din punct de vedere al momentului în care se face evaluarea, se disting:**

Evaluarea inițială/predictivă se desfășoară la început de an școlar, de semestru, la un nou capitol, la o temă nouă, la începutul unei activități, pentru a identifica nivelul de

dezvoltare al copiilor, exprimat în termeni de performanțe și competențe actuale și potențiale. Probele de evaluare se stabilesc prin raportarea la obiectivele terminale ale unor capitole abordate pe parcursul anului școlar anterior (evaluarea comportamentelor/cunoștințelor pe arii curriculare), precum și în baza Standardelor de învățare și dezvoltare timpurie a copilului de 0-7 ani (evaluarea comportamentelor pe domenii de dezvoltare) și se concretizează în desfășurarea unor activități, jocuri sau aplicarea unor teste, fie de lucru, prin observare.

Rezultatele obținute cu acest prilej se înregistrează într-un tabel, urmînd a fi analizate și interpretate în scopul determinării mediului adecvat de predare-învățare a noilor conținuturi, al adoptării unor măsuri de sprijinire/recuperare pentru anumiți copii, precum și al stabilirii obiectivelor, a conținuturilor și a mijloacelor de realizare de extinderi și activități opționale.

Evaluarea inițială se desfășoară nu atît pentru aprecierea performanțelor copiilor, cît pentru a cunoaște potențialul de învățare al acestora, premisele cognitive și atitudinale necesare organizării activităților de învățare ulterioare.

Evaluarea formativă/continuă se realizează prin observarea comportamentelor, a reacțiilor copiilor în diverse situații, spontane și solicitate, prin proiectarea unor sarcini de învățare diferențiate etc., pentru a identifica progresele în rezolvarea unor sarcini cu un grad de complexitate mai înalt. Evaluarea constă în informarea copiilor asupra obiectivelor pe care trebuie să le îndeplinească (rezultate așteptate), iar rezultatele obținute se compară cu obiectivele. Evaluarea se efectuează în raport cu obiectivele operaționale propuse a fi atinse și permite:

- a descoperi momentul în care copilul a însușit un obiectiv comportamental;
- a ajuta copilul în scopul recuperării cunoștințelor ce nu au fost însușite;
- a determina obiectivele ce nu au fost atinse, pentru a interveni cu un program recuperator;
- a stabili nivelul de formare a unor deprinderi sau capacități ca rezultat al instruirii.

Evaluarea continuă are rolul de a urmări schimbările comportamentale ale copiilor în timpul învățării, cadrul didactic avînd posibilitatea de a constata și aprecia nivelul de însușire a unor cunoștințe, deprinderi, tehnici de lucru.

Evaluarea sumativă de la sfîrșit de temă, semestru sau an cuprinde global finalitățile învățării: cunoștințe, comportamente, atitudini de învățare.

Evaluarea sumativă se raportează la:

- obiective-cadru și obiective de referință;
- nivelul inițial al fiecărui copil (progresul);
- posibilitățile fiecărui copil;
- totalitatea obiectivelor propuse pentru o unitate de conținut (vezi tabelul de înregistrare a progresului pe unitate de conținut și obiective operaționale de la paragraful evaluarea formativă).

Evaluarea sumativă, realizată prin probe acțional-practice, scrise, verifică performanțele

tuturor copiilor obținute în raport cu obiectivele de referință ale unității de conținut. Aprecierea progresului se face în comparație cu achizițiile înregistrate în momentele anterioare ale instruirii (evaluarea inițială). Mai multe informații despre formele de evaluare puteți găsi în Ghidul educatorului [Peti] Educație timpurie individualizată (UNICEF, 1999, p.147-152).

Din punct de vedere al metodelor și procedurilor de verificare, al proceselor /instrumentelor de recoltare a informației, se disting:

evaluare orală (realizată pe bază de probe orale); performanța trebuie realizată prin comunicare orală (și verificarea acestei capacități de exprimare orală este un scop); pedagogia utilizează termenul de „ascultare” pentru a desemna mai mult conduita examinatorului; acest tip de evaluare implică abilitatea dialogării (implicat a formulării întrebărilor și „măsurării-aprecierii” răspunsurilor); indiferent că este inițială, curentă sau finală, evaluarea orală este, inevitabil, mai saturată de subiectivism (acesta este aspectul care a generat criticile, chiar frecvente, la adresa ei);

evaluarea scrisă (realizată pe baza probelor scrise); indiferent cum se numesc „probele scrise” (și sunt foarte numeroase; o tipologie este greu de realizat) ele permit celor care sunt evaluați să redacteze mai relaxat răspunsurile/soluțiile, să lucreze independent, în ritm propriu; evident că evaluarea depinde de calitatea probei (natura, conținutul, amploarea, relevanța în raport cu obiectivele didactice, timp de rezolvare alocat etc.);

evaluarea practică (realizată prin probe practice) presupune verificarea unor capacități/abilități practice (nu neapărat psihomotorii); probele sunt foarte diversificate (în funcție de natura disciplinei de învățământ, de conținuturile acesteia, de obiectivele didactice, de posibilitățile concrete tehnice/tehnologice de evaluare (elementele de logistică sunt esențiale);

evaluarea mixtă/combinată (presupune utilizarea, în forme optime, a probelor orale și scrise, orale și practice, practice și scrise sau a tuturor celor trei tipuri); este de regulă, evaluare sumativă sau inițială.

Metode, tehnici și instrumente tradiționale și alternative de evaluare folosite în învățământul preșcolar (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, lucrarea colectivă, observarea sistematică a comportamentului copiilor, chestionarul, fișa de evaluare, interviul, fișa de observație etc.)

Metode tradiționale de evaluare: probe orale - sunt cele mai utilizate metode și prezintă avantajul că favorizează dialogul, copiii având posibilitatea de a-și argumenta răspunsul. Educatoarea poate interveni și ea corectând sau completând răspunsul celor chestionați. În folosirea acestei metode trebuie să se țină seama de o serie de limite precum: gradul diferit de dificultate al întrebărilor, emotivitatea copiilor, starea afectivă a cadrului didactic, indulgența sau exigența exagerate și altele. Metoda conversației se folosește mai frecvent și într-o formă mai complexă începând cu grupa mijlocie,

utilizându-se mai ales o conversație frontală. Utilizată corect, aceasta dezvoltă capacitatea de sinteză, contribuie la sistematizarea cunoștințelor, la însușirea temeinică a acestora și oferă cadru deschis aplicării principiului retroacțiunii.

Probe scrise - se concretizează prin fișe individuale sau, mai nou, caiete de muncă independentă, alcătuită pe diverse domenii de cunoaștere și sunt preferate celor orale pentru că prezintă unele avantaje: posibilitatea verificării unui număr mare de preșcolari în același timp, raportarea rezultatelor la un criteriu unic de validare (înlăturând subiectivismul educatoarei) și avantajarea unor copii timizi. Testele docimologice (probe de cunoștințe) vizează modificările produse prin învățare, în principal în domeniul cognitiv. Prezintă și dezavantaje: eventuale erori efectuate de preșcolari în formularea răspunsurilor nu pot fi lămurite și corectate pe loc de către cadrul didactic iar copiii nu mai pot fi direcționați utilizând întrebări ajutătoare.

Probele practice - se folosesc la unele discipline specifice (educație fizică, educație plastică, activitate practică) și evaluează capacitatea copiilor de a aplica în practică unele cunoștințe, urmărește aprecierea stadiului de formare a deprinderilor și abilităților. Evaluarea prin probe practice se realizează prin metoda jocului și a exercițiului. Operarea în plan obiectual este specifică învățării la vârsta preșcolară și se materializează prin exerciții-joc ce solicită o rezolvare acțional-practică. Educatoarea observă direct modul de acțiune și rezultatul obținut, măsoară și apreciază gradul de rezolvare a sarcinii învățate.

Metode alternative de evaluare. Între metodele utilizate în învățământul preșcolar predomină metodele alternative, fără a fi excluse cele clasice precum aprecierea performanțelor prin atribuirea de calificative sau teste individuale de cunoștințe și/sau deprinderi, ce iau forma unor fișe cu sarcini.

Portofoliul cu produsele copiilor - instrument de evaluare complex ce include experiența și rezultatele obținute prin celelalte metode de evaluare, urmărind progresul global efectuat de copil. Reprezintă un mijloc de a valoriza munca individuală a preșcolarului și acționează ca un factor de dezvoltare a personalității. Solicită mult timp și efort și o interpretare a rezultatelor în baza unor criterii foarte bine formulate și cu o eficiență mai mare în ceea ce privește reflectarea progreselor realizate de către fiecare copil;

Autoevaluarea - ajută copiii să-și dezvolte capacitățile de autocunoaștere, să-și valorizeze atât cunoștințe, cât și atitudini și comportamente; constituie o modalitate de evaluare cu mari valențe formative, permițând aprecierea propriilor performanțe în raport cu obiectivele educaționale propuse; îi oferă fiecărui copil posibilitatea să descopere sensul propriei valori, premisă necesară oricărei depășiri, vizând autoperfecționarea. Dezvoltarea la copii a unor *capacități autoevaluative* prin asocierea acestora la propria formare este considerată drept una din funcțiile principale ale evaluării. Asemenea capacități pot fi dezvoltate prin evaluarea obiectivă și transparentă a copilului. Cazul în care un grup de copii participă împreună cu educatoarea la evaluarea rezultatelor școlare

ale colegilor reprezintă situația de *co-evaluare*.

Dintre metodele alternative de evaluare utilizate în grădiniță mai pot fi: lucrările practice, aprecierile verbale, serbările, discuțiile individuale cu copiii, afișarea lucrărilor, aprecierea rezultatelor prin premii, laude, încurajări, prin ecusoane (flori, iepurași, ursuleți), medalii, „metoda consemnării pe un grafic (cu puncte și procentaje)” a rezultatelor, pe activități și preferințe.

SĂ REȚINEM!

Metodele tradiționale pentru evaluarea activității preșcolarilor vor fi completate cu metodele alternative, astfel încât educatoarea va concepe adevărate strategii evaluative care să reflecte nivelul de dezvoltare atins de preșcolar, strategii ce vor fi utilizate într-un climat deschis, flexibil, degajat, permisiv, care să le inspire copiilor dorința de a participa la astfel de activități fără teama de eșec.

3.Locul și rolul evaluării în educația preșcolară

Evaluarea în grădiniță este o acțiune de cunoaștere a copilului și urmărește progresul acestuia în raport cu el însuși. Pentru stabilirea unei imagini clare și corecte asupra performanțelor copiilor, se aplică mai multe forme ale evaluării didactice.

Preșcolăritatea sau vârsta de aur a copilăriei înregistrează progrese mari în ceea ce privește sporirea autonomiei copiilor în plan practic (deprinderi igienice, alimentare, de manevrare a obiectelor), dar și în dezvoltarea proceselor psihice complexe care asigură noi caracteristici comportamentale: anticipare, organizare, reglare voluntară. Grădinița începe să joace un rol din ce în ce mai important în viața copiilor de această vârstă, fiind, fără îndoială, temelia educativă a întregii vieți. Pentru ca individul să fie pregătit pentru a se adapta la o lume în permanentă schimbare, educația trebuie organizată în jurul a patru tipuri fundamentale de învățare, care pe parcursul vieții constituie pilonii cunoașterii: “a învăța să știi (dobândirea cunoașterii), a învăța să faci (individul să intre în relație cu mediul înconjurător), a învăța să trăiești împreună cu alții (cooperare cu alte persoane), a învăța să fii (rezultă din primele trei).” (J. Delors, 2000, apud Potolea D., Manolescu M.).

Ultimele decenii au înregistrat preocupări de amploare fără precedent pentru sporirea eficienței învățământului, pentru valorificarea mai bună a potențialului educativ al copilului. În amplul proces de raționalizare a învățării, evaluarea a devenit una din componentele principale ale reformei. Inserările acesteia privesc lărgirea funcțiilor sale, diversificarea formelor, importanța ei în funcționarea procesului de învățământ.

În activitatea din grădiniță, actul de evaluare are drept scop măsurarea și aprecierea

cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor dobândite de copii în cadrul actului educațional. În același timp, evaluarea urmărește și aspectele formative ale muncii educatoarei, concretizată în modalitățile de abordare a schimbării, în atitudinile și comportamentele dobândite de copilul preșcolar prin procesul de învățământ. Evaluarea are scopul să furnizeze informațiile necesare ameliorării activității pentru ca aceasta să se perfecționeze (în etapele viitoare).

Evaluarea constituie în procesul instructiv-educativ un element central, care are rolul de a regla permanent și de a forma în spiritul unor decizii realiste personalitatea preșcolarilor. Importanța acesteia este cu atât mai mare, cu cât este cunoscut faptul că „este mai ușor să previi decât să vindecii”. Astfel putem spune că în cadrul procesului de evaluare educatoarea poate veni și interveni cu decizii pertinente și prompte dacă se realizează controlul și monitorizarea permanentă a nivelului de reușită a preșcolarului.

Evaluarea nivelului de pregătire a copilului are un rol esențial, întrucât constituie o modalitate obiectivă de punere în evidență a randamentului obținut și reprezintă un mijloc important de învățare, cât și al celei de instruire, furnizând totodată informația necesară pentru adaptarea pe baze științifice a unor măsuri de ameliorare a acestei activități.

Evaluarea inițială în instituția preșcolară este realizată de către cadrele didactice la începutul anului școlar sub forma unor teste sau a unor aplicații, pentru a identifica nivelul cunoștințelor, al deprinderilor și abilităților, dar și pentru a determina, în funcție de profilul grupei, ritmul desfășurării activităților, în baza căruia își proiectează planificarea săptămânală și semestrială.

Pornind de la înțelegerea rolului acestui tip de evaluare R. Ausubel spune: “Dacă aș vrea să reduc toată psihopedagogia la un singur principiu, eu spun: ceea ce influențează cel mai mult învățarea este ceea ce educatul știe la plecare. Asigurați-vă de ceea ce știe el și instruiți-l în consecință” (Ausubel, D., Robinson, F., 1981, pag.27).

Evaluarea formativă: esențialul este să nu se treacă la etapa următoare cu lacune de învățare din etapa anterioară. De Landsheere afirma “Evaluarea formativă are singurul și unicul scop de a recunoaște unde și în ce întâmpină un educatul o dificultate și de a-l informa. Această evaluare nu se traduce prin note și încă mai puțin, prin scor. Este vorba de un feed-back pentru educat și educator. Având în vedere natura sa de diagnostic, evaluarea formativă cere acțiunea corectivă fără de care nu există, de altfel o veritabilă învățare”.

Evaluarea sumativă intervine de obicei la capătul unei componente tematice care se desfășoară pe o durată mai mare de timp sau la sfârșit de semestru – când sunt revizuite cunoștințele, deprinderile, abilitățile dobândite în acest interval – cu scopul explicit al întăririi și stabilizării noilor comportamente achiziționate. Aprecierile evaluării sumative devin mai obiective dacă se bazează pe datele oferite

de evaluarea formativă. Astfel, rezultatele copiilor vor fi mai aproape de așteptările cadrului didactic, căci un preșcolar cu rezultate foarte bune pe o perioadă de timp mai mare va fi bun și la finalul perioadei. De aceea, evaluarea formativă trebuie privită ca o formă a evaluării sumative. În acest sens, I. Jinga scria: „reușita continuă este neîndoielnic este condiția sine-qua-non a reușitei finale” (Jinga, I., 1983, p. 303).

Pornind de la ideea că evaluarea stimulează interesul copilului pentru a veni la grădiniță, evită formarea unui tip de judecată socială bazată pe etichetare și cel mai important dintre toate - ajută copilul să își formeze o imagine corectă despre sine este considerat a avea un rol foarte important educatoarea. Iată câteva dintre opiniile specialiștilor legate de modalitatea prin care se comunică preșcolarilor rezultatele evaluării:

- ✓ “Să explice foarte bine, clar și pe înțelesul celor mici, sarcinile pe care le au de îndeplinit și, mai ales, cu ce consecințe și pentru ce, ca și finalitate”.
- ✓ “Să evite să spună unui copil că nu a făcut nimic bine, pentru a nu-l inhiba”.
- ✓ “Copiii nu trebuie supraapreciați sau subapreciați. Ceilalți copii din jurul lui observă și trebuie învățați să îl încurajeze, iar copilul trebuie să înțeleagă ce a greșit și să accepte că a greșit.”
- ✓ “Să vadă dacă este mulțumit sau nemulțumit copilul de lucrarea lui și să găsească ceva bun, chiar dacă este nemulțumit copilul („N-am lucrat frumos”). Efortul copilului trebuie apreciat.”
- ✓ “Copilului i se comunică unde a greșit și ce trebuie să facă pentru a cunoaște rezultatele muncii lui și a ști cum să procedeze pentru a-și îmbunătăți performanța”.
- ✓ Nuanțarea aprecierilor verbale („Și tu poți!”) și tonul cald, „sfătuitor” al vocii educatoarei în situația identificării greșelilor. „Nu trebuie ascuns copilului că are lacune, trebuie să știe ce a greșit, dar totul trebuie făcut cu zâmbet și stimulativ: ”Și tu ai făcut bine, dar poți și mai bine!”.

De asemenea, specialiștii susțin în unanimitate ideea necesității comunicării evaluării „începând cu aspectele izbutite”, pozitive, pentru a avea un efect stimulatив pentru învățare și este de preferat „evitarea criticii care demobilizează”.

Opiniile relatate mai sus au pus în evidență faptul că evaluarea preșcolarilor este privită ca fiind un mijloc de stimulare a participării copiilor la activitate, un mod suportiv de încurajare a performanței bazate pe criterii clar formulate către copii, punând accent mai mult pe ceea ce copilul a realizat bine și mai puțin pe eșecuri sau greșeli, tocmai pentru a-i da mai multă încredere în sine, dar și a-i contura o imagine de sine conformă cu realitatea.

Învățământul modern accentuează evaluarea pe bază de competențe, focalizând nu cantitatea de informații, ci calitatea: nu mult, ci bine.

Importanța evaluării:

pentru copil - informațiile dobândite prin procesul de observare și evaluare și utilizate în conceperea și ameliorarea demersului didactic contribuie la asigurarea unei creșteri sănătoase, „o dezvoltare globală, unitară a acestuia”;

pentru educator - identifică modul cum s-a adaptat copilul la mediul grădiniței, îl orientează și îl sprijină în activitatea de învățare;

pentru părinte - cunoaște progresul pe care-l face copilul în raport cu el însuși, învață să-l valorizeze, să comunice și să relaționeze mai bine cu el.

SĂ RETINEM!

Evaluarea trebuie să fie bazată pe corectitudine și obiectivitate pentru toți cei examinați și este imperios necesar să-i ierarhizeze pe aceștia în funcție de nivelul, calitatea și performanțele reale ale pregătirii lor. Evaluarea trebuie să evite, cu desăvârșire, părtinirea, influențele, intervențiile și relațiile neprincipiale, deoarece ele încalcă etica și distrug calitatea și eficiența evaluării.

SARCINI PENTRU LUCRU INDIVIDUAL:

1. Perspective și orientări actuale în docimologia didactică – Referat
2. Identificați punctele slabe ale practicilor evaluative din instituția preșcolară

Tema 2. Repere metodologice privind evaluarea preșcolarilor

Subiecte:

1. Integrarea evaluării în activitățile formativ-educative din grădiniță
2. Cerințe față de evaluarea progreselor înregistrate în dezvoltarea copiilor de vârstă timpurie și preșcolară în baza standardelor
3. Metode de evaluare în activitatea didactică din grădiniță
4. Descrierea metodelor complementare de evaluare a preșcolarilor

Obiective:

- să prezinte erori în practica de evaluare în grădinițe și modalitățile de înlăturare ale acestora.
- să aplice metode de evaluare specifice fiecărui domeniu de dezvoltare a preșcolarului;
- să aplice diverse modalități de prelucrare a rezultatelor;

- să determine relații între diverse teme și procesul proiectării strategiilor de evaluare;
- să compare rezultatele evaluării privind eficiența diverselor forme de organizare a activităților educativ-instructive în grădiniță în dependență de obiectivele urmărite;

Concepte-cheie: feedback, perspectiva structurală, funcțională, operațională.

Bibliografie recomandată:

1. 1001 idei pentru educație timpurie de calitate: Ghid pentru educatori
2. Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5-7 ani
3. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară
4. Evaluarea – Ghid al activității didactice din grădiniță. Maria Chiriac, Aurel Cazacu. București, 2014

DISCURS DIDACTIC:

1. Integrarea evaluării în activitățile formativ-educative din grădiniță

Tranziția de la joc la învățare, nu trebuie să fie bruscă; trecerea trebuie să fie realizată treptat, prin introducerea în activitățile de tip joc a unor secvențe de învățare activatoare de efort voluntar conștient, care vor anticipa demersuri de învățare sistematice, organizate, integrate în strategii de învățare perfecționate, însoțite de procese evaluative organic inserate în activitățile instructiv educative.

Accentul plasat pe evaluarea dezvoltării capacităților, atitudinilor ce țin de dezvoltarea socio-emoțională (a trăi și a lucra împreună sau alături de alții, a gestiona emoții, a respecta diversitatea), dezvoltarea fizică (motricitate fină și grosieră, dar și sănătate și alimentație sănătoasă) sau a atitudinilor și capacităților în învățare (curiozitate și interes, inițiativă, persistență în activitate, creativitate), alături de competențe academice urmărite în mod tradițional (din domeniul dezvoltării cognitive și a limbajului și comunicării) impun cadrelor didactice o regândire a demersului educațional, a modalităților specifice de organizare a învățării și predării, precum și a modalităților specifice de evaluare.

Cerințe care stau la baza evaluării copiilor sunt următoarele:

- Acces egal și echitate pentru toți copiii;
- Respect pentru diversitate;
- Incluziune și non-discriminare;
- Calitate și profesionalism;
- Parteneriat.

Preșcolarul va fi ajutat prin demersuri evaluative de tip formativ să se auto descopere, să-și construiască o imagine de sine realistă, să afle care îi sunt abilitățile,

cunoștințele și atitudinile pe care se poate baza în a recunoaște și înțelege realitatea înconjurătoare, valorificând resursele personale în mod echilibrat și semnificativ. Evaluarea în grădiniță însoțește fiecare tip de activitate într-un scop precis configurat, ea trebuind să se subordoneze intențiilor de a activa energiile copilului pentru dezvoltare, reușită și afirmare de sine.

Observarea este importantă în programele de educație centrate pe copil, este fundamentul evaluării și constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentului unui copil fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele sale caracteristice. Pentru a-l influența în mod optim, educatorul trebuie să redescopere mereu copilul în dinamica ipostazelor inedite ale individualității lui în devenire, sub toate aspectele.

Cunoașterea copilului necesită timp și anumite competențe din partea educatorului:

- să facă observații obiective;
- să aleagă și să construiască instrumentele necesare pentru înregistrarea informațiilor;
- să dea acestora o interpretare pertinentă.

Scopul acestei aprecieri nu este acela de a eticheta o realitate și de a încadra într-un profil teoretic, general, o anumită performanță obținută de copil, ci aceasta se subordonează dezideratelor de creștere și accelerare a dezvoltării.

În acest sens, evaluarea devine relevantă dacă:

- ✓ se fundamentează pe observarea sistematică a comportamentului copilului, care oferă educatorului informații despre copil cu privire la capacitățile sale de acțiune și de relaționare, competențele și abilitățile de care dispune în mod direct și pe care le probează în activitățile zilnice;
- ✓ identifică pe parcursul procesului instructiv-educativ zonele de vulnerabilitate ale acestuia, strategiile deficitare ori inadecvate profilului dezvoltării fiecărui copil;
- ✓ oferă feedback nuanțat și diferențiat în funcție de rezultatele obținute de fiecare copil; e preocupată de evaluarea progresului copilului în raport cu el însuși și mai puțin de raportarea la normele de grup;
- ✓ observă și evaluează copilul în contexte naturale cât mai variate, în mediile lui firești: în sala de grupă, în timpul jocului în aer liber, în timpul activităților extracurriculare, în familie, etc.;
- ✓ evaluează nu doar aspectele care privesc latura cognitivă, ci urmărește să construiască o imagine globală a nivelului de dezvoltare al copilului din punct de vedere fizic, cognitiv și socio-emoțional, iar informațiile obținute le analizează în interrelație;
- ✓ apreciază și identifică cele mai productive căi de motivare, stimulare și concentrare a atenției și efortului voluntar pentru fiecare copil în parte;
- ✓ nu etichetează ori încadrează copiii în categorii. Copilul nu trebuie să se simtă frustrat, nu trebuie să-și formeze o imagine de sine negativă pentru că într-un anumit domeniu nu e la fel de bun ca alții;

- ✓ rezultatele evaluării se compară exclusiv cu performanțele copilului însuși, cu succesele și insuccesele proprii, și acest lucru trebuie să-l însuflăm și părinților, să le explicăm de ce nu este corect și ce repercusiuni are asupra imaginii de sine a copilului când îl compară cu colegii sau chiar cu ceilalți copii ai lor;
- ✓ apreciază nivelele de dezvoltare ale copiilor, punctele forte, competențele lor de a se adapta solicitărilor, cât și zonele de vulnerabilitate și de risc;
- ✓ are în vedere sprijinirea procesului educațional în ansamblul său, intervenind regulator pe parcursul desfășurării sale, urmărind perfecționarea sa și construirea unor ocazii de reușită personalizate; valorifică surse multiple și variate de informare/observare cu privire la profilul de dezvoltare a copilului;
- ✓ fundamentează deciziile de orientare și consiliere educațională; sprijină elaborarea planurilor educaționale individualizate; construiește și consolidează o viziune integrată cu privire la predare/ învățare/ evaluare pentru optimizarea procesului educațional în ansamblul său.

Unul dintre principalii factorii răspunzători de progresul dezvoltării copilului este educatorul. Întregul evantai al dezideratelor pedagogice legate de succes/insucces în învățare poartă pecetea personalității acestuia.

Dintre componentele personalității sale, pregătirea psiho-pedagogică se află într-o corelație ridicată cu rezultatele la învățătură, ea oferindu-i posibilitatea adaptării procesului de învățare la particularitățile tipologice și individuale ale copiilor.

Educatorul poate diagnostica anumite dificultăți de adaptare și învățare întâmpinate de copii, concomitent cu intervenția pentru atenuarea sau înlăturarea lor. Numai prin cunoașterea profilului corect al copilului cu dificultăți de învățare se poate ajunge la elaborarea unui plan de intervenție corespunzător. Educatorul are posibilitatea de a evalua posibilitățile copiilor, de a înțelege cunoștințele pe care urmează să le predea sau deprinderile pe care pot să și le formeze copiii, poate să cristalizeze, în urma observațiilor sistematice, profilul specific de formare și dezvoltare al fiecărui copil, amprenta sa de unicitate, zonele de strălucire și de umbră, sprijinindu-l constant să își afirme potențialul, creând și oferind ocazii de reușită personalizată.

2. Cerințe față de evaluarea progreselor înregistrate în dezvoltarea copiilor de vârstă timpurie și preșcolară în baza standardelor

Din perspectiva educației timpurii, grupul educațional format din părinți, personalul didactic, specialiștii psihopedagogi, managerul grădiniței, personalul medical, cel de asistență socială și, nu în ultimul rând, cel de îngrijire, participă la procesul unitar și sistematic de predare-învățare-evaluare, implicit sau explicit formulat, în beneficiul copilului.

Promovarea și practicarea unei educații centrate pe copil, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cele individuale, sunt posibile doar în condițiile unei

cunoașteri complete și complexe a personalității acestuia. Este necesar ca adulții implicați în educația copilului să accepte ideea că intrarea în grădiniță nu este un prag pe care toți copiii îl trec „în același pas”, „cu același ritm”, „cu același bagaj” sau cu „același elan” și că nici pe parcursul programului desfășurat în grădiniță nu este eficient să ne străduim să-i încadrăm într-un „pat al lui Procust”.

Pe parcursul anului școlar se practică, pe domenii experiențiale, o evaluare criterială a copiilor, prin raportarea la obiectivele de referință, dar măsura și calitatea achizițiilor este tot atât de nuanțată pe câți copii sunt, deoarece evoluția lor este diferită. Ceea ce rămâne esențial este progresul individual înregistrat de la o etapă la alta, pe fiecare dintre dimensiunile personalității, în devenirea copilului ca membru al societății.

Evaluarea în grădiniță este o acțiune de cunoaștere a particularităților individuale ale copilului de 3 - 6/7 ani, a progresului propriu înregistrat într-o perioadă de timp stabilit. Este întreprinsă în scopuri diferite, utilizând strategii adecvate și presupune operații de prelucrare și interpretare a datelor.

Ca proces, știm că evaluarea are următoarele componente: măsurarea achizițiilor copilului, înregistrarea și aprecierea. Aceasta din urmă cuprinde pe de-o parte, predicția privind nivelul de dezvoltare a copilului ca premisă pentru stadiul următor și diagnoza, în termeni de identificare a factorilor ce frânează dezvoltarea copilului.

Deoarece evaluarea este parte a procesului educativ, se recomandă să fie formativă, în flux continuu, sistematică și analitică, pentru a-i putea oferi educatorului informații concrete în legătură cu nivelul de atingere a obiectivelor educaționale, cu dificultățile de învățare și de adaptare ale copilului, să îi sugereze acestuia modificări, ajustări, ameliorări ale unor deprinderi, atitudini, prejudecăți, conduite.

Din această perspectivă, amintim că procesul de evaluare a copilului din grădiniță are predominant un caracter constatativ, corectiv și formativ.

Rezultatele evaluării vor fi utilizate ca repere la nivelul deciziei pentru inițierea, ameliorarea, ajustarea și eficientizarea intervenției educative. Va avea caracter comparativ pentru evidențierea rezultatelor pozitive pe care le-a obținut copilul în activitatea de învățare de la o etapă la alta a dezvoltării sale și va urmări să-l motiveze și stimuleze în crearea unei imagini de sine pozitivă.

Pentru a avea o imagine globală despre dezvoltarea copilului, este necesară aprecierea nivelului tuturor domeniilor de dezvoltare:

- dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală;
- dezvoltare socio-emoțională;
- capacități și atitudini în învățare;
- dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii;
- dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii.

Evaluarea dezvoltării preșcolarului se realizează în cea mai mare parte a timpului pe care copilul îl petrece la grădiniță de către educator. Are drept scop măsurarea și aprecierea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor dobândite de

preșcolari în cadrul actului educațional pe toate planurile personalității lor (intelectual-cognitiv, afectiv-atiudinal, psihomotric, al capacităților creative). În același timp, urmărește și aspectele formative ale muncii educatorului, concretizate în atitudinile și comportamentele dobândite de preșcolar prin procesul de educație. Analiza *obiectivelor generale* ale evaluării se concentrează atât pe educator, cât și pe preșcolar:

- Stabilirea nivelului de dezvoltare a preșcolarului;
- Stabilirea evoluției copilului și a măsurilor ameliorative pentru perioada următoare;
- Stabilirea evoluției copilului în funcție de obiectivele cadru și de referință;
- Stabilirea gradului de realizare a obiectivelor operaționale propuse.

În procesul de evaluare didactică educatorul trebuie să țină cont de faptul că:

- acțiunile de evaluare să fie planificate pentru ca aceasta să-și realizeze funcțiile;
- aprecierea progresului în învățare se realizează prin raportare (în primul rând) la performanțele copilului însuși după comportamentele menționate în obiectivele de referință;
- metodele și instrumentele de evaluare trebuie să fie variate (proiectate, concepute și aplicate după criteriile psihopedagogice) pentru ca să se asigure o apreciere obiectivă și complexă;
- evaluarea trebuie realizată după un sistem coerent, unitar și consecvent de principii și criterii.

Constatarea în cadrul evaluării are loc atunci când realizând o activitate de învățare s-a desfășurat în condiții optime, și constatăm că informațiile au fost asimilate sau o deprindere a fost achiziționată, sau în ce stadiu de formare se află aceasta;

- ✓ de informare privind stadiul și evoluția de dezvoltare psihologică a copilului, așa cum este descris de educator/ consilier, celorlalți parteneri care intervin în educația copilului (părinți, consilier, asistent social, mediator, terapeut, tutore și învățătoare); de asemenea, este și un punct de pornire pentru încurajarea autocunoașterii;
- ✓ de diagnosticare a cauzelor de la nivelul dezvoltării biopsihofiziologice a copilului, care au condus la o slabă pregătire și la o eficiență scăzută a acțiunilor educative precum și a diverselor reacții cognitive și afective;
- ✓ de prognosticare a nevoilor și a disponibilităților viitoare ale copiilor în funcție de care este anticipat un nou program și sunt anticipate rezultatele, efectele probabile;
- ✓ de decizie asupra integrării unui copil într-o activitate, într-o formă de organizarea sau într-un nivel al pregătirii sale; social-economică, se realizează la nivelul macrostructural și vizează eficiența învățământului în plan macro-socio-economic (organizațional) cu influențe la nivelurile înalt decizionale; pedagogică, din perspectiva copilului (motivațională, stimulativă, de întărire a rezultatelor, de formare a unor abilități, de conștientizare a posibilităților, de orientare școlară) și

din perspectiva educatorului, pentru a stabili direcțiile de acțiune care să asigure dezvoltarea maximă a potențialității copilului.

Iată exemple de direcții de acțiune:

- menținerea tipului de intervenție educațională;
- consilierea, cu accent pe protejarea dezvoltării psihice și contracararea tendințelor deviante;
- psihoterapia, cu accent pe recuperare, ce solicită activitatea unei echipe multidisciplinare formată din educator, psihopedagog, pedagog etc.;
- orientarea spre exersarea în procesul educațional în domeniile în care copilul are dificultăți sau dimpotrivă, înclinații speciale;
- orientarea școlară viitoare.

Evaluarea este o componentă importantă a procesului de învățământ, ce permite luarea, în cunoștință de cauză, a unor decizii de reglare, ameliorare și perfecționare a activității preșcolarului. După D. Ausbel, evaluarea este punctul final într-o succesiune de evenimente: stabilirea scopurilor, prin prisma comportamentelor dezirabile, proiectarea și executarea programului, măsurarea rezultatelor, aprecierea lor. În fapt, procesul nu este încheiat, deoarece, pe baza evaluării va fi reluat într-un mod mai convenabil, adecvat nevoilor de educație și posibilităților reale de a le satisface, astfel încât evaluarea are rolul unei legături, a unei conexiuni inverse, a unui feed-back operativ între etapa parcursă și cea următoare.

Evaluarea e necesar să fie concepută nu numai ca un control al cunoștințelor sau ca mijloc de măsurare obiectivă, ci ca o cale de perfecționare, ce presupune o strategie globală a formării. Operația de evaluare nu este o etapă suprapusă procesului de învățare, ci constituie un act integrat activității pedagogice. Evaluarea constituie o validare a justeții secvențelor educative, a componentelor procesului didactic și un mijloc de delimitare, fixare și intervenție asupra conținuturilor și obiectivelor educaționale.

Prin evaluare, cadrul didactic urmărește cum învață, cum se dezvoltă copiii, îi ajută să conștientizeze propriile succese sau eșecuri, să-și amelioreze performanțele și eforturile, își evaluează propria sa activitate, elaborează judecăți de valoare despre el însuși, ca educator, despre calitatea activităților, reușita sau nereușita unor strategii utilizate.

Evaluarea este un proces didactic complex, integrat structural și funcțional în procesul educațional din instituție ce constă în cunoașterea copilului și urmărirea progresului acestuia în raport cu el însuși. Este constructivă abordarea evaluării din mai multe perspective:

- **Perspectiva structurală** care presupune obiectul evaluării, criteriile de evaluare și analiza comparativă a relațiilor dintre caracteristicile obiectului de evaluat și criteriile în funcție de care se face evaluarea;
- **Perspectiva funcțională** care susține că evaluarea are un scop specific (determinarea valorii calității rezultatelor obținute) și funcții;

- **Perspectiva operațională** care prevede o desfășurare procesuală ce implică măsurarea, aprecierea, luarea deciziilor, cele 3 operații se susțin una pe cealaltă și se justifică numai împreună.

Evaluarea trebuie să urmărească progresul copilului sub toate aspectele dezvoltării sale cognitive, socio-emoțional, motric, evidențiind în același timp:

- Cunoștințele, deprinderile, abilitățile;
- Atenția, memoria, gândirea, limbajul;
- Interesele, atitudinile, motivația;
- Relațiile cu copiii de aceeași vârstă, cu copii de altă vârstă, cu adulții;
- Dezvoltarea motrică.

Evaluarea progresului realizat de copil în dezvoltarea sa presupune determinarea posibilităților de formare a conduitelor sociale, afective, cognitive, verbale, motrice ale copilului. Rezultatele evaluării sunt necesare cadrelor didactice pentru a preciza trebuințele specifice de dezvoltare ale fiecărui copil, în vederea determinării contextelor de învățare necesare atingerii maximului său de potențial. De asemenea, evaluarea progresului realizat de copil oferă repere pentru elaborarea strategiilor de învățare adecvate individualității fiecărui copil în parte și a grupului de copii.

În procesul de evaluare a copilului trebuie de luat în considerare câteva aspecte importante:

- Subiectul evaluării este conduita copilului, acțiunile, produsele activității sale într-o situație concretă și acesta trebuie tratat permanent cu respect pentru individualitatea sa.
- Evaluarea se realizează pe un fond afectiv pozitiv, fără a provoca copilului emoții negative, consolidând încrederea în sine și dinamica exploratorie. Momentele de evaluare trebuie alese cu mare grijă pentru copil, astfel încât evaluarea să determine caracteristicile reale ale dezvoltării copilului.
- Plecând de la premisa dezvoltării integrate a copilului, elementele evaluative trebuie să atingă și să determine toate domeniile de dezvoltare ale copilului, fără a prioritiza unul sau altul dintre acestea.
- Analiza rezultatelor ca urmare a evaluărilor trebuie să fie făcută în comparație cu rezultatele precedente ale copilului, dar oferă și o imagine generală a activității cadrului didactic și a rezultatelor în comparație cu egalii de vârstă din grupul de copii.

Evaluarea este o metodologie de lucru esențială în activitatea cadrului didactic în instituțiile preșcolare. Complexul proces de evaluare este condiționat și de obiectivele urmărite, care pot fi extrem de diverse, și este încadrat de criteriile utilizate pentru verificarea activităților, rezultatelor, gradului de participare al copiilor. Principalele criterii utilizate în evaluare sunt:

- Eficiența activităților realizate – urmărește să surprindă modul în care activitățile planificate au determinat obținerea rezultatelor propuse și care sunt beneficiile finale obținute;
  - Relevanța – în ce măsură activitățile răspund nevoilor copiilor;
  - Participarea – modalitățile de implicare, colaborare;
  - Impactul –beneficiile copiilor în rezultatul acestor activități.
- Prin intermediul evaluării cadrul didactic:
- identifică gradul de dezvoltare al copilului, ritmul său propriu de dezvoltare, reușitele și dificultățile copilului;
  - elaborează activitățile pentru a adapta conținuturile la necesitățile copilului;
  - informează familia asupra competențelor copiilor și asupra activităților pe care le propunem acestora la domiciliu;
  - planifică următoarele activități didactice.

Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani (SÎDC)

SÎDC reprezintă o sursă importantă pentru orientarea acțiunilor cadrelor didactice în scopul sprijinirii și stimulării învățării și dezvoltării copilului.

SÎDC reprezintă „un set de afirmații care reflectă așteptările privind ceea ce ar trebui copiii să știe și să poată să facă. Acestea sunt definite pentru a sprijini creșterea și dezvoltarea copiilor de la naștere până la intrarea în școală, atât în mediul familial, cât și în cadrul altor servicii de educație timpurie” [*Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani*].

SÎDC reprezintă un document, dar și o resursă care ghidează acțiunile educatorilor, părinților în orientarea și perfecționarea practicilor de dezvoltare a copilului întrucât ele definesc finalitățile demersului educațional. În același timp, standardele sunt doar repere generale în creșterea și dezvoltarea deplină a fiecărui copil, nu trasee strict individuale de dezvoltare. Ele promovează abordarea individuală a copilului în sprijinirea lui în procesul de învățare și dezvoltare, însă misiunea lor de orientare și promovare a calității vizează întreg sistemul de educație, îngrijire și dezvoltare timpurie.

Pentru cadrele didactice, SÎDC reprezintă un punct de referință în organizarea și proiectarea activităților la nivel de grup. Ele au fost concepute pentru a crea un sistem global, comun. ***Observarea copiilor în baza standardelor și a indicatorilor are ca scop pentru cadrul didactic conturarea unui profil al grupei de copii pentru a cunoaște care sunt domeniile de dezvoltare în care este necesară intervenția și ajută la planificarea activităților în acest scop.***

SÎDC servesc pentru:

- Îmbunătățirea procesului educațional din instituțiile preșcolare;
- Îmbunătățirea curriculum-ului destinat educației copilului preșcolar;
- Îmbunătățirea pregătirii cadrelor didactice;

- Monitorizarea progresului la nivel de sistem educațional destinat copiilor de la naștere la 7 ani etc.

Rolul principal al SÎDC este de a contribui prin multiplele utilizări la o educație, îngrijire și dezvoltare cât mai armonioasă a copiilor.

Întrucât copiii învață și se dezvoltă explorând lumea în întregul ei, SÎDC sunt structurate pe 5 domenii:

- A. Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale;
- B. Domeniul dezvoltării socio-emoționale;
- C. Capacități și atitudini de învățare;
- D. Dezvoltarea limbajului și a comunicării, și premisele citirii și scrierii
- E. Domeniul dezvoltării cognitive.

Fiecare domeniu de dezvoltare cuprinde subdomenii și, după caz, aspecte specifice ale subdomeniilor. Toate domeniile sunt interconținuate și urmăresc dezvoltarea globală a copilului.

Deoarece în SÎDC nu se definesc termenii utilizați în acest document ca domeniu, subdomeniu, indicatori, practici de sprijin etc. este important să definim termenul de indicatori făcând referire la „*Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*”, elaborate de dr. Mihaela Ionescu (coord.) Carmen Anghelescu, Cristina Boca care menționează că „**indicatorii reprezintă manifestări observabile privind comportamentul și abilitățile copiilor.**

Totuși, SÎDC prezintă caracteristicile indicatorilor care, „sunt specifici vârstei copiilor și au menirea să explice aria generală desemnată de standard”.

În cadrul standardului aceștia sunt organizați ierarhic în dependență de complexitate pentru a oferi posibilitatea urmăririi progresului copilului în acoperirea unui standard. De menționat că numărul indicatorilor dintr-un standard, domeniu variază și asta datorită faptului că anumite aspecte ale învățării și dezvoltării sunt mai intense în anumite stadii ale dezvoltării copilului. Indicatorii mai reprezintă și niște modalități prin care copiii pot demonstra progresul lor în dezvoltare.

Fișa de evaluare a dezvoltării copilului în baza SÎDC conține două coloane, coloana din partea stângă incluzând domeniul de dezvoltare, standardele și indicatorii, iar coloana din dreapta, scala de apreciere.

La completarea *Fișei de evaluare* educatorul va bifa, un singur nivel de apreciere în caseta corespunzătoare pentru fiecare indicator în parte. *Exemplu:*

DOMENIU DE DEZVOLTARE, STANDARDE ȘI INDICATORI	SCALA DE APRECIERE		
	Nerealizat	În curs de realizare	Realizat
Standard:			
indicator			X

La finalul *Fișei de evaluare*, la rubrica *Aprecieri și recomandări*, educatorul notează informații suplimentare care ar putea fi relevante în interpretarea rezultatelor.

Fișa de evaluare îi oferă posibilitate cadrului didactic să identifice care sunt punctele tari în dezvoltarea copilului și care domenii necesită îmbunătățiri în dezvoltarea acestuia. Mai servește și drept sistem de referință pentru abordarea individualizată și diferențiată a procesului educațional, astfel încât să asigure susținere copilului și intervenții adecvate nevoilor și interesului acestuia.

Unii indicatori din *Fișa de evaluare* vor fi evaluați în baza unor momente comune de observare pentru toți copiii din grupă sau pentru un grup mai mic planificate din timp, alții vor necesita observări individuale pentru fiecare copil, la fel planificate. Tot odată, educatorul mai poate nota și unele observații care apar spontan în programul zilei de activitate cu copiii, doar cu condiția că acestea sunt relevante pentru anumiți indicatori. La evaluarea dezvoltării copilului nu este neapărat să se țină cont de ordinea indicatorilor din *Fișa de evaluare*, important e ca toți indicatorii să fie evaluați.

3. Metode de evaluare în activitatea didactică din grădiniță

La fiecare început de an școlar educatorul planifică o perioadă de două săptămâni pentru evaluarea inițială a copiilor din grupă, în scopul cunoașterii acestora, pentru a ști care este nivelul și ritmul lor de dezvoltare, gradul în care stăpânesc cunoștințe, abilități, competențe necesare învățării.

Pentru că nu există un set unitar de probe de evaluare pentru copiii de 3 -6/7 ani, selectarea probelor de evaluare sau conceperea lor trebuie să se facă cu multă responsabilitate, consultând bibliografia de specialitate și *Curriculum-ul pentru învățământul preșcolar (3-5/7 ani)*, ținându-se seama de comportamentele specifice fiecărui domeniu de dezvoltare. Trebuie evitate exprimările de tipul „Azi avem evaluare, vreau să văd dacă știți formele geometrice.” sau „Dăm proba pentru culori”. Copiii nu trebuie să simtă că trec printr-o etapă de evaluare, nu trebuie să se exagereze cu prea multe probe sau prea dificile.

Așa cum se precizează în curriculum, o evaluare eficientă este bazată pe observarea sistematică a comportamentului copilului deoarece oferă educatoarei informații despre copii privind perspectiva capacității lor de acțiune și de relaționare, despre competențele și abilitățile de care dispun în mod direct. Chiar dacă sunt menționate și fișele de lucru printre celelalte metode de evaluare trebuie să avem grijă ca probele cu sarcini pe fișe să fie echilibrate cu observarea comportamentului copilului în timpul jocului, copiii să nu fie reținuți de la joc, pentru a rezolva sarcini pe fișe.

Evaluarea în grădiniță se realizează prin diverse metode/tehnici:

- jocul didactic,
- exercițiul,
- conversația,

- observarea (ce face copilul, cum face, cum participă, cum reacționează, ce relații stabilește, cum comunică, cum vorbește cu alții – colegi, cadru didactic, adulți, cum se comportă în diverse situații, cum utilizează materialele),
- fișe individuale/teste,
- analiza produselor activității (desene, colaje, aplicații, construcții din diverse materiale, povestioare compuse, fotografii, albume/cărțuții elaborate, litere, cifre scrise, propoziții alcătuite),
- portofoliul (include produse ale copilului realizate în timp, date despre copil, notițe ale observărilor, fișa de evaluare a copilului, fișe individuale/teste, înregistrări video/audio, conversații ale copilului) (vezi Ghidul educatorului [Peti] Educație Timpurie Individualizată (p. 71-114), curriculumul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în republica Moldova (p. 13-16), Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară (p. 128-131, 138-140).

În grădiniță, copiii sânt apreciați, mai ales, prin intermediul observației. Aceasta presupune notarea evenimentelor referitoare la fiecare copil din grupă. Este bine să aveți caiete individuale. Informația colectată va permite să se măsoare progresul copilului în dinamică. Aveți nevoie de un pix și foi, pe care veți nota unele evenimente sau comentarii la evenimente, comportamente manifestate pe parcursul unei zile sau la o activitate concretă. Ori de câte ori auziți sau vedeți ceva semnificativ, notați pe scurt, apoi, la amiază, în pauza de somn a copiilor, sau seara, când aceștia pleacă acasă, treceți informația în caietul copilului – eroul întâmplării/ evenimentului respectiv. Indicați data (chiar și ora) când a avut loc evenimentul.

Informația colectată vă oferă o imagine mai completă despre comportamentul copilului (de exemplu: Ionel a venit cu o jucărie nouă la grădiniță, un roboțel. Vasilică l-a rugat să-i dea roboțelul să se joace. Ionel l-a refuzat. Vasilică a plecat supărat. Ionel se joacă singur. Sau: În timpul activității, Ionel nu a dorit să se împartă cu elemente de construcții, a finalizat primul construcția. Petrică i-a solicitat ajutorul, dar el nu i l-a acordat.). Înregistrările respective vă vor ajuta să planificați activități recuperatorii, pentru copilul dat sau pentru mai mulți copii, ce țin de domeniul socio-afectiv.

Modalitatea respectivă vă furnizează informații și despre comportamentele formate la copii (de exemplu: pășește, decupează, sare, scrie, trece, încheie, desenează, încercuiește, execută etc.; sortează, numește, descrie, recunoaște, clasifică, compară etc.; acordă/acceptă ajutor, cooperează cu alți copii, face schimb de jucării/materiale/obiecte, acceptă diferite roluri în grup, respectă regulile, participă cu plăcere la activități etc.; demonstrează curiozitate, satisfacție descoperind ceva nou, se implică din proprie inițiativă, manifestă inițiativă).

Metodele/tehnicile de evaluare presupun o îmbinare a muncii frontale cu munca individuală și constituie instrumente specifice în evaluarea formativă. Fișele individuale permit diferențierea actului de învățare.

Probele de investigație trebuie integrate în activitatea obișnuită, de exemplu,

jucându-se la Centrul „Colțul Căsuței/ Joc de rol” „De-a bucătăria”, copilului i se pot adresa întrebări despre culorile obiectelor de veselă. În Centrul „Construcții” se pot obține informații despre formele geometrice pe care copilul le cunoaște. La „Științe” printr-o discuție, fără a-i întrerupe jocul cu castanele, se poate constata dacă face clasificări, ordonări după mărime sau poate număra. Copilul trebuie observat în contexte naturale cât mai variate, în mediile lui firești: în sala de grupă, în timpul jocului în aer liber, în timpul activităților, în timpul mesei, la sosirea și plecarea din grădiniță.

Nu trebuie să evaluăm numai aspectele care privesc doar latura cognitivă (dacă numără, vorbește în propoziții, recunoaște anumite cuvinte, știe povești, poezii etc.). Pentru a avea o imagine globală este necesar să evaluăm și nivelul de dezvoltare al copilului din punct de vedere fizic, cognitiv și socio-emoțional, iar informațiile obținute trebuie analizate în interrelație.

În urma evaluării inițiale obținem informații diferite despre nivelul de dezvoltare al copiilor, dar nu avem dreptul de a-i eticheta sau de a-i împărți pe categorii. Copilul nu trebuie să se simtă frustrat, nu trebuie să-și formeze o imagine de sine negativă pentru că într-un anumit domeniu nu e la fel de bun ca ceilalți. Unii copii pot să deseneze, să picteze, cunosc culori și nuanțe, au predispoziții pentru artă, dar asta nu înseamnă că numai cu ei se vor face lucrări pentru expoziție. După obținerea rezultatelor evaluării, acestea se compară exclusiv cu performanțele copilului însuși, cu succesele și insuccesele proprii și acest lucru trebuie să-l însuflăm și părinților, să le explicăm de ce nu este corect și ce repercusiuni are asupra imaginii de sine a copilului când îl compară cu colegii din clasă sau chiar cu ceilalți copii ai lor.

4.Descrierea metodelor complementare de evaluare a preșcolarilor

În prezent, metodele tradiționale de evaluare sunt îmbogățite cu noi strategii de evaluare, concretizate în instrumente de evaluare, pe care practica pedagogică le pune în evidență. Spre deosebire de metodele tradiționale de evaluare, care realizau evaluarea rezultatelor preșcolarilor obținute pe un timp limitat, metodele complementare prezintă cel puțin două caracteristici:

- realizează evaluarea rezultatelor în strânsă legătură cu învățarea;
- privesc rezultatele obținute pe o perioadă mai îndelungată, care vizează formarea unor capacități, dobândirea unor competențe și schimbări în planul intereselor, atitudinilor, corelate cu activitatea de învățare (G. Tomșa).

Metodele alternative de evaluare presupun o investigare de mai lungă durată a comportamentului preșcolarilor. Astfel, procedee tradiționale, precum observarea curentă a comportamentului copiilor, întrebări de evaluare, exerciții, probe scrise și practice, etc. sunt completate de teste de diagnostic, fișe de evaluare, chestionare, studii de caz, interviuri individuale, teste standardizate, teste de randament, de aptitudini, formative, fișe individuale de progres, probe pentru evaluarea originalității și creativității, elaborări și eșantionări de proiecte.

În ultima perioadă s-au făcut diverse eforturi de a integra anumite tehnologii noi în procesul măsurării și aprecierii, spre exemplu, tehnicile bazate pe utilizarea calculatorului, tehnicile video, de înregistrare audio, ș.a. Educatoarele sunt încurajate să pregătească propriile lor probe de diagnostic, acestea fiind utile pentru depistarea greșelilor copiilor și pentru analizarea și explicarea lor.

De altfel, este încurajată și „evaluarea complementară” prin utilizarea unor mari varietăți de strategii alternative, destinate evaluării calitative.

Menționez câteva dintre aceste metode, întâlnite mai des în activitatea educatoarelor:

- Observarea sistematică a comportamentului copilului
- Grila de evaluare / autoevaluare
- Chestionarul
- Fișa de evaluare individuală
- Investigația
- Studiul de caz Proiectul
- Portofoliul
- Evaluarea cu ajutorul calculatorului

Observarea sistematică a comportamentului copiilor. Observarea este deosebit de importantă în educația centrată pe copil, fiind baza evaluării preșcolarului și constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentului copilului (fără nici o intervenție din partea educatoarei), cu scopul să se sesizeze aspectele sale caracteristice.

Printre caracteristicile ce pot fi evaluate cu ajutorul observării sistematice sunt enumerate următoarele:

- concepte și capacități
- organizarea și interpretarea datelor
- selectarea și organizarea corespunzătoare a instrumentelor
- descrierea și generalizarea unor procedee, tehnici, relații
- utilizarea diverselor materiale puse la dispoziția lor, pentru a demonstra ceva
- identificarea relațiilor - atitudinea preșcolarilor față de sarcină
- implicarea activă în rezolvarea sarcinii
- punerea unor întrebări pertinente educatoarei
- completarea/ îndeplinirea sarcinii
- revizuirea metodelor utilizate și a rezultatelor

Obiectul observării îl constituie activitatea copiilor, produsele activității realizate în conformitate cu cerințele programei pentru învățământul preșcolar. Cunoașterea copilului necesită destul de mult timp dar și anumite competențe din partea educatoarei care trebuie:

- să facă observații obiective;
- să-și utilizeze corect instrumentele necesare pentru înregistrarea informațiilor;
- să dea observărilor efectuate o interpretare pertinentă.

Informațiile pe care trebuie să le obținem despre copil se referă la:

a) modul cum acționează cu obiectele (cum le mănuieste, dacă inventează moduri noi de a le folosi, dacă se joacă cu materialele din toate Centrele, dacă folosește o varietate de materiale sau optează doar pentru unele);

b) modul cum interacționează cu ceilalți (educator, copii, alți adulți): mod de comunicare verbală/nonverbală, inițiativă în comunicare, capacitate de autocontrol, capacitatea de exprimare a emoțiilor și de a înțelege emoțiile altor copii / adulți;

c) relațiile în cadrul grupului social de preșcolari (dacă se joacă cu copiii, ce roluri preferă, dacă inițiază jocuri, cu ce copii preferă să se joace).

Pentru a înregistra aceste informații, educatoarea poate folosi următoarele instrumente:

- fișa de evaluare
- lista de control / verificare

Fișa de evaluare este completată de educatoarea, care înregistrează date factuale despre evenimentele cele mai importante pe care le identifică în comportamentul copiilor (anumite fapte, probleme de comportament, aptitudini deosebite ale preșcolarului în anumite domenii). Pe lângă aceste date se adaugă interpretările educatoarei în legătură cu cele observate.

Un dezavantaj major al fișelor de evaluare este faptul că implică foarte mult timp și are grad redus de obiectivitate.

În realizarea fișelor de evaluare, educatoarea poate utiliza următoarele tehnici de înregistrare a datelor: înregistrări factuale și înregistrările narrative (de tip jurnal).

Înregistrările factuale sunt rezumate ale unor evenimente care cuprind informații despre:

- ce s-a întâmplat;
- când s-a întâmplat;
- unde s-a întâmplat;
- care a fost stimulul care a declanșat interesul pentru o anumite activitate;
- care au fost reacțiile copilului (dialogurile, comportamentul acestuia în diverse situații);
- cum s-a încheiat acțiunea.

Exemplu: La sectorul „Construcții”, Dragoș vrea să construiască o mașină. Își alege piesele de care are nevoie și începe lucrarea foarte liniștit. Elena se apropie și vrea să ia din cutia de jucării o piesă deoarece ea construiește o cale ferată. Dragoș îi ia piesa din mână și o îmbrânțește, spunându-i: - Pleacă de aici! Astea sunt jucăriile mele. Nu vezi că am nevoie de ele? - Am și eu nevoie de o jucărie să termin calea ferată! spune Elena. Sunt multe în cutie. Nu ai tu nevoie de toate! Elena ia altă piesă, însă și de această dată, Dragoș reacționează la fel, ba îi dă și o palmă. Elena începe să plângă, iar Dragoș o imită, râzând de ea. Maria construia cu Elena calea ferată. Aceasta vede incidentul, vine spre Dragoș, îl ceartă, amenințându-l că îi va spune doamnei că a bătut-o pe Elena și ia o piesă de pe măsuta lui. – De ce mi-ai luat-o? Era a mea! spune Dragoș – Dar vrem și noi piesa

asta! Îi răspunde Maria – Ia altă piesă din cutie! „ –Ia tu din cutie, că pe Elena nu ai lăsat-o să ia!” Dragoș vrea să îi dea o palmă Mariei, însă aceasta, fiind mai mare, îl apucă de mână și îl trânteste pe scaunel. Dragoș începe să țipe și se îndreaptă către educatoare, spunându-i că Maria i-a furat jucăria și l-a bătut.. Înregistrările narative sau de tip jurnal sunt aprecieri, impresii asupra activităților individuale sau de grup care prezintă aspecte reușite sau mai puțin reușite și se fac la sfârșitul zilei.

Exemplu: Azi e mare bucurie! Am făcut un om de zăpadă în curtea grădiniței. Au participat toți copiii, de la cel mai mic, până la cel mai mare. Am adunat multă zăpadă, atât de multă, că ni s-au udat mânușile. Am împrumutat un morcov de la o vecină și i-am mulțumit cum se cuvine. Am făcut și mâinile omului de zăpadă din două crenguțe. Doamna educatoare a scos puțin jar din sobă și l-a pus într-o cană cu apă rece. Eram toți atenți și curioși să vedem ce se întâmplă. Doamna a aruncat apa, a pus tăciunii pe un șervețel, i-a lăsat să se usuce și i-am dus afară la omul de zăpadă, să-i punem ochișorii și nasturii. Era atât de caraghios! Însă mai lipsea ceva: pălăria. Ne-am gândit noi, ne-am tot gândit și soluția a sosit: am ornat o cutie cu hârtie creponată, cu beteală și i-am pus-o în cap omului de zăpadă. Ce frumos era! Doar noi l-am făcut! Am chemat și elevii să le arătăm opera noastră.

Lista de control / verificare Lista de control este o metodă de evaluare prin care educatoarea înregistrează faptul că o anumită caracteristică sau acțiune este prezentă sau nu. Aceasta se elaborează destul de ușor și are un grad mare de obiectivitate. Se pot întocmi liste de verificare pentru a vedea dezvoltarea copiilor corespunzătoare domeniilor fizic, cognitiv, socio-emoțional, dezvoltarea comunicării orale. Exemplu:

Atitudinea față de sarcina de lucru

Preșcolarul:

A urmat indicațiile date. Da   Nu

A cerut ajutor atunci când a avut nevoie. Da   Nu

A cooperat cu ceilalți. Da   Nu

A așteptat să-i vină rândul pentru a utiliza materialele. Da   Nu

A împărțit materialele cu ceilalți. Da   Nu

A încercat activități noi. Da   Nu

A dus activitatea până la capăt. Da   Nu

A pus materialele la locul lor după utilizare. Da   Nu

A făcut curat la locul de muncă. Da   Nu

Exemplu de listă de comportamente sociale și emoționale

Deprinderi sociale și emoționale

Se înțelege bine cu ceilalți copii. Da   Nu

Se înțelege bine cu adulții. Da   Nu

Își așteaptă rândul. Da   Nu

Are unul sau mai mulți prieteni. Da   Nu

Ajută la curățenie. Da   Nu

Participă la jocurile de grup. Da Nu
Lucrează în grup. Da Nu
Cunoaște numele și prenumele copiilor. Da Nu
Se uită la persoana care / căreia (îi) vorbește. Da Nu
Își manifestă furia în maniere tolerabile. Da Nu

Exemplu de listă de control pentru comunicarea orală

Dezvoltarea limbajului – îmbogățirea vocabularului activ și pasiv

Învăță cuvinte noi în cadrul activităților alese sau de învățare. Da Nu
Utilizează cuvinte noi în contexte diferite. Da Nu
Pune și răspunde la întrebări de tipul: „De ce?”, „Unde?”, „Când?”, „Ce înseamnă?” Da Nu
Utilizează corect sinonime / antonime / omonime Da Nu
Formulează enunțuri corecte din punct de vedere gramatical. Da Nu
Desparte corect cuvintele în silabe. Da Nu
Înțelege felul în care propozițiile sunt alcătuite din cuvinte, cuvintele din silabe, iar silabele din sunete. Da Nu
Solicită explicarea cuvintelor și expresiilor noi. Da Nu
Intuiește sensul unui cuvânt, în cadrul jocurilor, a situațiilor de învățare Da Nu

Observarea trebuie, deci, înțeleasă ca metodă de cunoaștere a copilului, sub diverse aspecte, cu ajutorul căreia educatoarea poate evita subestimarea preșcolarilor despre care are o impresie negativă, dar și supraestimarea celor despre care are o impresie bună. Pentru reușita unei observări, trebuie să ținem cont de următoarele aspecte:

- stabilirea exactă a scopului pe care ni-l propunem;
- stabilirea comportamentelor care ne interesează;
- atenția să fie concentrată asupra câte unui copil pe rând;
- alocarea unui timp special (de exemplu, 10-15 minute la jocuri și activități alese);
- utilizarea unor mijloace simple de înregistrare (grile, liste de rubrici pe care doar să se bifăm);
- folosirea în permanență a unui carnețel și unui creion;
- notarea cât mai exactă a faptelor;
- evitarea interpretărilor sau etichetărilor subiective;
- notarea aspectelor importante, noi pentru dezvoltarea copilului;
- observarea în condiții cât mai variate, locuri diferite și momente diferite, deoarece un comportament constant în situații diferite, e important pentru interpretare;
- utilizarea casetofonului, reportofonului pentru interviuri, dialoguri;
- înregistrarea notițelor în caietul de observații;
- interpretarea datelor înregistrate pentru a diferenția aspectele caracteristice de cele aparente.

Formularea ipotezelor să fie făcută sub formă de întrebare, nu ca și afirmație (

„Oare comportamentul violent al lui X să fie cauzat de plecarea mamei sale în Italia?”, „Se pare că...”, „Este posibil ca...”, etc.).

Grila de evaluare / autoevaluare Este parte integrantă a procesului didactic. Aceasta cuprinde sau ar trebui să cuprindă:

- Obiectivele domeniului de evaluat
- Exigențele de învățare și standardele domeniului
- Aria achizițiilor cognitive și atitudinale, precum și modul de progresare
- Drumul parcurs și drumul de parcurs
- Obiectivele și criteriile de evaluare
- Stiluri de învățare și tehnici de evaluare individuale și de grup (adaptate după A. Cazacu – „Didactica filosofiei”)

Grila de evaluare trebuie făcută cât mai transparentă, educatoarea ținând cont de nevoile preșcolarilor de formare.

Chestionarul. Folosit în anchetele de teren de către sociologi, precum și ca metodă de cercetare sociopedagogică, poate fi utilizat și ca instrument de evaluare, mai ales atunci când educatoarea dorește să obțină diverse informații.

Cu ajutorul chestionarului se pot obține informații despre opțiunile copiilor, atitudinea lor față de anumite activități din grădiniță, despre nivelul de pregătire a preșcolarilor. Sunt cunoscute următoarele tipuri de chestionare:

- chestionare de date factuale
- de opinie
- speciale
- omnibus

Chestionarul de date factuale vizează fapte obiective, susceptibile de a fi observate direct și verificate de evaluator.

Se pot folosi atât întrebări de cunoștințe, cât și întrebări de identificare. Chestionarul de opinie se referă la date de ordin subiectiv, imposibil de observat direct. Chestionarele speciale sunt axate pe o singură temă (timpul liber, mediul familial, mediul educativ din grădiniță, etc.). Ne pot oferi informații despre un anumit comportament.

Chestionarele omnibus sunt cele mai des utilizate, acestea fiind axate pe mai multe teme.

În elaborarea unui chestionar, evaluatorul poate utiliza întrebări închise (precodificate), care permit alegerea răspunsurilor dinainte fixate în chestionar, întrebări deschise (postcodificate) care lasă copiilor libertatea de a se exprima liber și întrebări mixte.

În perioada preșcolară, copilul nu are deprinderea de a scrie, fapt pentru care, în completarea unui chestionar, se pot utiliza simboluri (în cazul întrebărilor precodificate, copilul va bifa, încercui, sublinia varianta aleasă), sau educatoarea va completa răspunsul dat de copil.

Exemple de întrebări precodificate:

Cine se ocupă, în special, în familie, de tine?

1. Mama
2. Tata
3. Ambii părinți
4. Bunicii
5. Frații mai mari
6. Nimeni

Care sunt activitățile pe care le desfășori de obicei, acasă în timpul liber?

1. Mă joc cu frații mei.
2. Mă joc cu alți copii.
3. Mă uit mult la desene animate.
4. Mă joc cu mama / cu tata.
5. Desenez.
6. Stau singur pentru că părinții mei sunt ocupați.

Exemple de întrebări postcodificate: Ce reprezintă pentru tine grădinița? Gândește-te la activitățile realizate în grădiniță și numește trei lucruri care îți fac plăcere și trei lucruri care nu îți plac. Care este primul lucru care îți vine în minte când auzi cuvântul „educatoare”? Condițiile esențiale pentru realizarea chestionarului sunt: aplicarea corectă a tehnicilor de structurare a chestionarului (tehnica pâlniei și tehnica pâlniei răsturnate sunt cele mai cunoscute), formularea corectă a întrebărilor, lungimea chestionarului.

Fișa de evaluare Este un formular de dimensiunea unei coli de hârtie A4 sau A5 (în funcție de numărul și complexitatea sarcinilor de îndeplinit), pe care sunt formulate sarcini ce urmează a fi rezolvate de preșcolari, în timpul activității, de regulă după predarea unei secvențe de conținut. În aceste condiții, fișa de evaluare se folosește, mai ales, pentru obținerea feedback-ului de către educatoare, pe baza căruia poate face precizări și completări, noi exemplificări etc., în legătură cu conținutul predat. În funcție de complexitatea conținutului predat, se pot aplica fișe de evaluare pe domenii experiențiale (pot evalua cunoștințele copiilor dintr-un singur domeniu de cunoaștere), pot fi interdisciplinare sau transdisciplinare. Fișa de evaluare are un pronunțat caracter de lucru, de optimizare a învățării, ceea ce o și deosebește de testul de evaluare care se folosește, prioritar, pentru aprecierea și notarea preșcolarilor. Aceasta mai poate fi folosită și pentru înregistrarea rezultatelor observării sistematice a comportamentului și activității copilului, în această situație evaluarea având un rol sumativ.

Investigația Oferă copilului posibilitatea de a aplica într-un mod original și creativ cunoștințele însușite, în situații noi și variate, pe parcursul unei activități sau pe o perioadă mai îndelungată. Investigația solicită copilul la îndeplinirea unei sarcini de lucru, prin care poate pune în practică și demonstra cunoștințele și capacitățile sale.

Această metodă presupune definirea unei sarcini de lucru, cu întrebări precise și înțelegerea sarcinilor de către preșcolari și promovează interrelațiile în grup și deprinderile de comunicare, stimulează inițiativa copiilor pentru luarea deciziilor. Prin

utilizarea investigației se poate realiza o acumulare de cunoștințe, se exersează anumite abilități de investigare a fenomenelor, se evaluează capacitățile, competențele copiilor de a realiza asemenea demersuri.

Ca metodă de evaluare, investigația aduce în prim plan potențialul creativ al preșcolarilor, punându-se accent pe inițiativă, cooperare, comunicativitate, flexibilitatea gândirii, capacitatea de argumentare și de rezolvare a situațiilor problemă.

Studiul de caz Este utilizat ca metodă de predare, dar poate fi utilizat cu succes și ca metodă de evaluare. Aceleași caracteristici ale studiului de caz, ca metodă de predare – învățare (observarea unor fenomene, analiza acestora, explicarea lor) sunt folosite și în scopul măsurării și evaluării capacității preșcolarilor de a realiza asemenea demersuri. Această metodă poate fi utilizată cu succes și în învățământul preșcolar, îndeosebi la grupele mari, deși aparent pare un proces prea greu pentru această vârstă.

Prin utilizarea studiului de caz, educatoarea deprinde preșcolarii de mici să observe și să analizeze situațiile sau fenomenele supuse atenției, să asculte și să accepte schimbul de opinii, să participe activ la analiza unei situații problemă.

Prezentat sub forma unei povestiri, a unei întâmplări reale (sau aparent reale), cazul supus analizei și dezbaterii determină copiii să se manifeste critic față de o situație dată. A-i învăța pe copii să gândească critic înseamnă a-i învăța să gândească democratic, ceea ce-i va face să caute soluții multiple la situațiile variate în care se vor găsi, formându-și o viziune mai largă despre realitate. „Unele secrete nu trebuie păstrate niciodată”, „Greșeala Mihaelei”, „După faptă și răsplată”, „Minciuna are picioare scurte”, „Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște!” sunt temele unor activități de educație pentru societate care solicită copiii să analizeze situațiile supuse atenției, să asculte și să accepte schimbul de idei, să se manifeste spontan, fără teamă de reacțiile celor din jur.

Literatura pentru copii oferă multe texte valoroase, care sunt audiate cu interes de către copii și care constituie tot atâtea prilejuri de analiză a unor situații, de formarea unor capacități de apreciere.

Toți copiii, indiferent de nivelul dezvoltării intelectuale, trebuie să contribuie la elucidarea unei situații, spunându-și propria părere.

Urmărind copiii antrenati în analiza și dezbaterăa unui caz , educatoarei i se oferă ocazia de a-i evalua din cele mai variate puncte de vedere: gândire, limbaj, interacțiune socială, judecată morală, imaginație, creativitate.

Etapele metodei sunt următoarele:

1. Alegerea și sesizarea cazului – cazul propriu-zis este selectat în mod intenționat din viața reală și condensează în sine ceea ce este esențial. Această etapă presupune:

- Prezentarea cazului – prin multiple întrebări se solicită impresiile copiilor
- Culegerea informațiilor generale și specifice – preșcolarii stabilesc datele problemei, utilizând materiale de referință, documente, reviste, cărți ilustrate, etc.
- Sistematizarea informațiilor

2. Analiza detaliată a cazului

3. Formularea esenței probabile a cazului
4. Stabilirea alternativelor de soluționare
5. Adoptarea deciziei
6. Susținerea soluției adoptate. (A. Cazacu)

Exemplu de studiu de caz:

Activitatea : educație pentru societate

Tema: „ Ana și chibriturile”

„ - Ana, să nu te mai joci cu chibriturile! spuse mama. Sunt foarte periculoase. Poți lua foc. Copiii nu se pot juca cu ele!

Dar fetița nici nu voia să audă cuvintele mamei. Era atât de curioasă să vadă cum arde un pai de chibrit! Ce poate fi periculos? gândi fetița. Doar sunt mare! O să aprind un pai, apoi, după ce va arde puțin, îl voi stinge repede, voi pune chibritul la loc, iar mama nici n-o să-și dea seama că am pus mâna pe el.

Mare i-a fost mirarea mamei când a intrat în casă și a văzut perdeaua în flăcări. A aruncat repede apă și a reușit să stingă focul. Speriată, fetița și-a promis că niciodată nu va mai nesocoti sfatul mamei.”

Întrebări: Despre ce este vorba în cazul prezentat? Ce a sfătuit-o mama pe Ana? Ce a făcut fetița? Cum a reacționat mama când a văzut perdeaua în flăcări? De ce credeți că a luat foc perdeaua? A greșit fetița sau nu? De ce? Ce s-ar fi putut întâmpla dacă nu ar fi venit mama? Imaginați-vă un alt final posibil. De ce trebuie să ascultăm sfaturile părinților noștri?

Proiectul Reprezintă o activitate mai amplă decât investigația. Este o formă de evaluare complexă ce se desfășoară pe parcursul a câtorva săptămâni sau, uneori, chiar pe perioade mai lungi, oferind copiilor ocazia de a se afla într-o situație autentică de cercetare. Proiectul poate fi stabilit atât de educatoare, cât și de către copii, în funcție de interesele acestora. Se desfășoară, de regulă în grup (alcătuit din 4 sau 5 participanți, fiecare având o sarcină precisă), prin intermediul acestuia, preșcolarii pot dovedi că au capacitatea de a investiga un anumit subiect, folosind metode, diverse instrumente și cunoștințe din diferite domenii (abordare interdisciplinară).

În alegerea proiectului, preșcolarii trebuie:

- să aibă un anumit interes pentru subiectul respectiv;
- să cunoască dinainte unde își pot găsi resursele materiale;
- să fie nerăbdători în a crea un produs de care să fie mândri;

Proiectul asigură o învățare activă și oferă posibilitatea copiilor de a arăta ce știu, dar mai ales ceea ce știu să facă, să-și pună în valoare anumite capacități. Prin această metodă copiii intră direct în contact cu realitatea, iar procesele, fenomenele, obiectele sunt investigate în dimensiunile și caracteristicile lor reale, așa cum se manifestă în realitate.

Ca și metodă de evaluare, proiectul este un instrument pronostic, deoarece pe parcursul desfășurării lui, educatoarea poate aprecia măsura în care copilul are anumite

aptitudini care-i pot permite obținerea în viitor a unor performanțe, și o valoare diagnostică, fiind o ocazie foarte bună de a testa și verifica capacitățile intelectuale, de a depista lacunele și greșelile.

După demersul realizat, proiectele pot fi :

- proiect de tip constructiv
- proiect de tip problemă
- proiect de tip învățare
- proiect de grup.

În procesul de evaluare trebuie avute în vedere nu numai produsele finale, ci și desfășurarea procesului de învățare, ce constituie un veritabil prilej pentru educatoarea de a observa copiii în timp ce lucrează, de a urmări relațiile de colaborare stabilite între aceștia în timpul lucrului. Toate etapele derulării proiectului sunt importante și pot implica absolut toți copiii.

Se evită tentația de a ne centra atenția pe produsele finale ale activității copilului

(atât educatoarea cât și părinții), de a judeca valoarea unei activități după calitatea produsului final , când de fapt adevărata valoare a muncii unui copil constă în ceea ce a învățat prin ea, cu alte cuvinte, în drumul parcurs de acesta în timpul desfășurării proiectului. Este necesar ca pe parcursul desfășurării proiectului, educatoarea să consemneze cu regularitate aprecierile asupra activității fiecărui copil.

Pentru a argumenta afirmația potrivit căreia proiectul este o metodă cu un real potențial formator, superior altor metode de evaluare pot fi evidențiate următoarele caracteristici: copiii sunt implicați activ în procesul de învățare, își construiesc învățarea operând cu idei,cunoștințe și concepții pe care le posedă deja, învață prin cooperare, interacționând unii cu ceilalți, sunt încurajați să se exprime liber, dar și să manifeste respect pentru opinia celuilalt. Deoarece sunt antrenați în procurarea materialelor, în colectarea și analiza datelor, copiii devin mai responsabili, au mai multă încredere în forțele proprii, au șansa de a-și planifica propriile activități și au prilejul de a se bucura de finalitatea activității desfășurate.

Exemple de proiecte ce se pot desfășura cu preșcolarii: „ Apa, o sursă de viață”, „ Toamna cu al său alai, parcă s-a desprins din Rai!”, „ Dacă aș fi moș Nicolae...”, „ Magia iernii”, „În Orașul fermecat al lui moș Crăciun”, „ Drumul pâinii”, „ Călătorie în lumea cărților”, „ Miresmele primăverii”, „ Dumbrava minunată”, „ Micii fermieri”, „ Viața din adâncul apei”, „ În lumea celor care nu cuvântă”, „ Pădurea, plină de viață și culoare, are câte-o poveste pentru fiecare!”, „ Dinozaurii”, „ Povestea meseriilor”, „Ce frumoasă-i toată lumea colorată!”, „Trenulețul anotimpurilor”, „Copilărie, vis de bucurie!”, etc.

Portofoliul Este un instrument complex de evaluare, prin care se urmărește progresul copilului pe mai multe planuri, dar și atitudinea acestuia față de activitățile desfășurate, pe o perioadă de timp.

Poate fi considerat ca „o carte de vizită” a preșcolarului, care urmărește progresele

copilului de la un semestru la altul, de al an la an, atât educatoarea cât și părinții având posibilitatea de a urmări progresul copilului în plan cognitiv, atitudinal și comportamental. Elementul esențial al acestei metode îl reprezintă implicarea activă a preșcolarilor în crearea, colectarea și selectarea produselor care satisfac scopul portofoliului. Produsele incluse în portofoliu sunt selectate de copil și sunt însoțite de reflecții (ale educatoarei sau chiar ale copiilor) asupra lor. Se poate realiza atât individual (de fiecare copil în parte), cât și în grup.

Tipuri de portofolii:

- portofoliu de prezentare sau introductiv (cuprinde o selecție a celor mai importante lucrări);
- portofoliu de progres sau de lucru (conține toate elementele desfășurate pe parcursul activității);
- portofoliul de evaluare (cuprinde: obiective, strategii, instrumente de evaluare, tabele de rezultate, etc.)

Structura unui portofoliu depinde de scopul pentru care acesta a fost proiectat. Astfel, componentele unui portofoliu de prezentare ar putea fi:

- lucrări reprezentative ale preșcolarilor,
- fișe de lucru (individuale și de grup),
- desene,
- picturi,
- înregistrări audio / video (în cazul portofoliului de grup)
- experimente ilustrate,
- fotografii,
- chestionare, rezultate ale activităților extracurriculare (diplome la diverse concursuri),
- alte rezultate reprezentative ale preșcolarului.

Structura unui portofoliu de progres poate conține:

- toate fișele de lucru la domeniul respectiv (DLC, DȘ, DOS...),
- desene,
- picturi,
- colaje,
- fișe de evaluare normativă, formativă, semestrială și anuală,

Structura unui portofoliu de evaluare ar putea cuprinde:

- obiectivele care au stat la baza realizărilor curente ale copilului,
- strategiile, instrumentele de evaluare: fișe de observare din timpul activităților la alegere și pe grupe, liste de control, fișa de caracterizare psihopedagogică,
- informații despre activitățile copilului în afara grupei, diagrame, grafice, informații despre percepția copilului asupra propriei activități,
- planuri de intervenție personalizate,
- colaborarea cu părinții.

Structurat sub forma unei mape deschise, în permanență existând posibilitatea de a se mai adăuga câte ceva, portofoliul este un element flexibil de evaluare care permite fiecărui copil să lucreze în ritmul său propriu, să-și pună în valoare toate calitățile pe care le are.

Evaluarea portofoliului se poate realiza după anumite criterii de apreciere și indici stabiliți într-un tabel de genul următor:

Fișă de evaluare a portofoliului

Criterii de apreciere și indici	Da	Parțial	Nu	Observații
<p>1. PREZENTARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - evoluția evidențiată față prima prezentare a portofoliului; - dacă este complet; - estetica generală; <p>2.FIȘE DE EVALUARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - cu ceea ce a învățat preșcolarul și cu succesele înregistrate; - calitatea ; - concordanță cu temele date; - cantitatea lucrărilor; <p>3. LUCRARI PRACTICE</p> <ul style="list-style-type: none"> - adecvarea la scop; - eficiența modului de lucru; - rezultatul lucrărilor practice; - dacă s-a lucrat în grup sau individual; <p>repartizarea eficientă a sarcinilor;</p> <p>4. REFLECȚIILE copilului pe diferite părți ale portofoliului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - reflecții asupra propriei munci; - reflecții despre lucrul în echipă (dacă e cazul); - așteptările copilului de la activitatea desfășurată; <p>5. CRONOLOGIE;</p> <ul style="list-style-type: none"> - punerea în ordine cronologică a materialelor; <p>6. AUTOEVALUAREA</p> <ul style="list-style-type: none"> - autoevaluarea activităților desfășurate; - concordanța scop rezultat; - progresul făcut; 				

- calificativul pe care cred că îl merită; 7. ALTE MATERIALE - calitatea acestora; - adecvarea la teme propusă; - relevanța pentru creșterea aprecierilor;				
--	--	--	--	--

(adaptat după Crenguța Oprea , www.unibuc.ro)

Elementele care alcătuiesc portofoliul pot fi evaluate separat de educatoare, la un anumit moment, sau se poate realiza o apreciere globală, holistică a acestuia, pe baza criteriilor stabilite anterior.

Scopul principal al portofoliului nu vizează numai evaluarea, ci mai ales urmărește stimularea învățării, copiii implicându-se direct în alcătuirea acestuia.

În activitățile desfășurate cu preșcolarii se poate utiliza frecvent portofoliul ca și metodă de evaluare. Ilustrative sunt portofoliile alcătuite pentru activitățile artistico-plastice. Cu prilejul evaluării acestora, copiii sunt puși în situația de a se autoevalua, manifestă dorința de a completa anumite materiale, sesizează cu ușurință progresele făcute, au posibilitatea de a-și prezenta lucrările care compun portofoliul. Urmărind atent copilul educatoarea are ocazia de a observa atitudinea acestuia față de propria muncă, îi apreciază reușitele și îi atrage atenția – dacă este cazul - asupra unor lucruri care necesită îmbunătățiri.

Printre avantajele utilizării portofoliului, ca metodă de evaluare, se pot înscrie următoarele:

- oferă o privire de ansamblu asupra copilului și a activității desfășurate de acesta în grădiniță;
- poate fi adaptat și particularizat, în funcție de specificul diferitelor categorii de activități, de condițiile existente în grupă, de particularitățile fiecărui preșcolar;
- poate produce un dialog deschis între educatoare și preșcolari despre calitățile, defectele și modalitățile de îmbunătățire a activităților ;
- cuprinde, în actul evaluării, unele lucrări realizate de copii care în mod obișnuit nu ar fi avute în vedere;
  - încurajează copiii în exprimarea personală, determinându-i să fie mai activi și motivându-i în realizarea unor lucrări originale care să-i reprezinte;
  - implică direct copiii în actul evaluării, determinându-i să fie mai interesați de rezultatele lor;
    - dezvoltă capacitatea copiilor de autoevaluare;
    - poate fi utilizat cu succes în activitatea cu părinții, acesta fiind o „oglină” a întregii activități desfășurate în grădiniță.

Portofoliul de grup Aranjate în ordine cronologică, materialele componente ale portofoliului de grup evidențiază progresele copiilor, punctele tari ale activităților desfășurate și analiza lor este un prilej pentru stabilirea unor obiective noi de învățare și deprinderi sociale pe care și le propun copiii grupei.

Exemple de portofolii de grup:

portofoliu destinat activităților ecologice: „Glasul pădurii e vrăjitor...” În acest portofoliu se pot regăsi lucrări reprezentative pentru activitățile ecologice desfășurate pe parcursul derulării proiectului „Pădurea, plină de viață, farmec și culoare, / Are câte-o poveste pentru fiecare!”:

- poezia „Glasul pădurii...”, de Passionaria Stoicescu (în variantă scrisă și ilustrată) desene, picturi, colaje, reprezentând vegetația și fauna pădurilor,
- fișe individuale de lucru realizate prin aplicarea de metode active (tehnica benzilor desenate, brainwriting, creioanele la mijloc, etc.)
- postere cu sloganul „Salvați pădurile!”
- poze din timpul activităților desfășurate („ și brăduții au viață! – activitate realizată în parteneriat cu Ocolul Silvic, invitarea unui specialist pentru a obține informații și curiozități despre păduri, scenetă cu caracter ecologic: „ Noi vrem pădurea s-o salvăm!”, vizită la pepinieră și plantare de arbori)
- diplome obținute de copii la concursul de creație artistică „Pădurea în poeziile lui Mihai Eminescu”
- minijurnal cu impresii, gânduri despre activitățile desfășurate.

Portofoliu cu produsele activității la proiectul

„Toamna cu al său alai, pare c-a venit din rai!”

Portofoliul este realizat sub forma unui album cu lucrările copiilor realizate pe parcursul proiectului și conține:

- desene, picturi, lucrări practice realizate în timpul derulării proiectului,
- fișe individuale de lucru,
- poeziile învățate pe perioada proiectului (acestea pot fi scrise de către educatoare, iar ilustrațiile pot fi realizate de către copii),
- poze din timpul activităților desfășurate dramatizare „Balada unui greier mic”, activitate realizată în parteneriat cu școala „ Excursie la pădure” – colectare de materiale din natură, concurs de creativitate „Cel mai hazliu dovleac”, activitate de evaluare a proiectului: „Balul Toamnei”, etc.
- experimente ilustrate de copii („Cum plutesc frunzele pe apă?”, „Apa și plantele”)
- diplome obținute de copii pe perioada proiectului („Cel mai bun povestitor”, „Hărnicuțul/hărnicuța grupei”, „ Micul artist”, „Cel mai iscusit meșter”, „ Minți istețe”, „ Cel mai îndrăgît coleg”). Diplomele pot fi acordate atât individual, cât și pe echipe, stimulând colaborarea între copii prin activitatea în grup.

În concluzie, portofoliul nu este numai o metodă alternativă de evaluare a copilului ci, poate fi reprezentativ pentru crearea unei imagini pozitive asupra unei grupe sau a unei grădinițe.

Cu preșcolarii de grupă mare se poate lucra la alcătuirea portofoliului grupei. Prezentat sub forma unei mape, cărți sau album, acesta poate cuprinde lucrări reprezentative și reușite, poze din timpul unor activități mai deosebite, cât și din timpul

unor activități extracurriculare (excursii, concursuri, activități socio-umane), de asemenea cuprinde mostre de lucrări care au necesitat cooperarea între doi sau mai mulți copii din grupă, diferite observații făcute de către copii privind modul în care au interacționat în timpul unor activități desfășurate pe grupe sau în perechi.

Dezavantajul portofoliului este acela că nu poate fi repede și ușor de evaluat. Este greu de apreciat conform unui barem strict, deoarece reflectă creativitatea și originalitatea copilului. Ca metoda alternativă de evaluare, portofoliul solicită mai mult o apreciere calitativă decât cantitativă și este mai ușor de aplicat pe grupuri mai mici. Educatoarea îl poate folosi pentru a evalua performanțele preșcolărilor, iar preșcolarii, la rândul lor, îl pot folosi pentru autoevaluare și ca modalitate de reflecție asupra învățării.

Evaluarea cu ajutorul calculatorului Constituie un mijloc modern și necesar în realizarea procesului evaluativ. Deoarece lucrul la calculator este o activitate foarte îndrăgită de copii poate constitui un prilej de evaluare care asigură unitate cunoașterii, depășind granițele disciplinelor printr-o abordare interdisciplinară a conținuturilor. Așa cum în viața de zi cu zi nu folosim cunoștințele disparate, acumulate la anumite discipline și nu valorificăm capacități specifice unei materii este important să formăm preșcolărilor o gândire integratoare. Jucându-se la calculator, copilul este pus în situația de a aplica în contexte noi și variate cunoștințele acumulate anterior.

Evaluarea cu ajutorul calculatorului poate fi utilizată în diferite situații: la sfârșitul unor activități frontale, în timpul unor jocuri didactice, a activităților integrate, în cadrul activităților liber alese și la activitatea opțională, dacă se desfășoară la grupă.

Jocuri, cum ar fi: „Piti-clic își alege o meserie”, „La fermă”, „ Cine știe, câștigă!”, „ Cu matematica în lumea poveștilor”, „ Hai la școală”, „Alfabetul”, „Vreau să știu” pun copiii în situația de a-și valorifica cunoștințele acumulate la diferite domenii de cunoaștere (DȘ, DLC, DEC, DOS).

Evaluarea cu ajutorul calculatorului prezintă anumite caracteristici: răspunsurile sunt apreciate cu exactitate, timpul util de lucru este gestionat corect, rezultatele sunt confirmate sau infirmate imediat, există posibilitatea abordării unui subiect printr-un joc, dar cu nivel diferit de complexitate, fapt ce oferă satisfacții tuturor copiilor . Dezavantajul acestei metode constă în faptul că se măsoară mult mai greu abilitățile, stările afective, atitudinile și conduita preșcolărilor.

Cerințele față de elaborarea testelor

- 1) Precizarea obiectivelor - trebuie sa se asigure concordanta conținutului cu obiectivele propuse.
- 2) Documentarea științifică.
- 3) Formularea primei ipoteze - prin conceperea/selecționarea problemelor reprezentative pentru întreaga materie de verificat.

Operațiile ce trebuie efectuate sunt:

- a) stabilirea obiectivelor concrete specifice temei;

b) precizarea conținutului în corelație cu obiectivele;

c) împărțirea conținutului în unități;

d) stabilirea numărului de itemi pentru fiecare unitate.

4) Tipul testului - modul de redactare al testului este în funcție de forma sa: de învățare (test care verifică gradul de cunoaștere a materiei de verificat), test de discriminare (de clasificare).

5) Experimentarea testului - pentru verificarea accesibilității lui.

6) Analiza statistică-urmată de operații de ameliorare a testului: dificultate, timp de lucru.

7) Validarea, etalonarea, realizarea fidelității testului.

Cerințele față de elaborarea unei fișe individuale

Fișele conțin, de regulă, o singură sarcină corespunzătoare unui obiectiv operațional urmărit.

Se pot distinge următoarele tipuri de fișe:

- fișe cu conținut unic, sarcini unice (activitate frontală), acestea fiind folosite și în cadrul evaluării inițiale la începutul unei teme/activități, pentru stabilirea nivelului de cunoștințe la tema respectivă;
- fișă cu conținut unic, sarcini cu diferite grade de dificultate, pentru constatarea nivelului de însușire a conținutului la tema dată;
- fișe cu sarcini diferențiate;
- fișe cu sarcini individualizate;
- fișe cu conținut și sarcini interdisciplinare.

Elaborând fișa, cadrul didactic va preciza obiectivul operațional, sarcina, iar pe verso va consemna aprecierile și măsurile pedagogice ameliorative.

Trecerea la fișele de lucru individual se va face treptat.

Pașii de parcurs în rezolvarea probelor incluse în fișe de muncă individuală sînt:

- realizarea sarcinii propuse cu ajutorul materialului demonstrativ (imagini, tablouri de dimensiuni mari. De exemplu, tablou cu animale domestice – sarcină pentru copiii de 3-4 ani: *numește animalele din tablou. unde trăiesc ele?* Această sarcină poate fi propusă și copiilor de 5-7 ani: *numește animalele domestice, cu copite, cu gheare, ce trăiesc în grajd, ce dau lapte, de tracțiune, mari, mici, erbivore, omnivore*);

- rezolvarea aceleiași sarcini în mod individual cu ajutorul materialului distributiv (loto, imagini etc.; pentru toate vârstele);

- rezolvarea prin desen a sarcinii, frontal, apoi de 1-2 copii de vîrstă mică;

- rezolvarea independentă, pe fișă individuală, a sarcinii.

Probele de evaluare, fișele de evaluare vor fi elaborate în concordanță cu obiectivele curriculare (*modele de fișe vezi în 1001 idei pentru educație timpurie de calitate: Ghid pentru educatori pag. 148*)

Baremele de aprecierea a cunoștințelor și abilităților, stabilite în conformitate cu teoria lui L.S.Vîgotsky despre zona proximală de dezvoltare a copilului, sînt următoarele:

- pentru toate răspunsurile corecte: "++" – îndeplinește (numește, descrie, triază, sortează, identifică) corect și de sine stătător;

- pentru răspunsuri parțial corecte: "+" – îndeplinește etc. cu ajutor;

- pentru răspunsuri greșite: "-" – nu îndeplinește, necesită ajutor.

Pentru aprecierea atitudinilor, a comportamentelor și a participării copiilor în activități vor fi utilizate următoarele aprecieri/simboluri:

T – totdeauna;

U – uneori;

N – niciodată.

SARCINI PENTRU LUCRU INDIVIDUAL:

1. Evaluarea preșcolarilor din perspectiva Teoriei Inteligențelor Multiple.
Eseu argumentativ
2. Identificați cel puțin două avantaje și două dezavantaje pentru fiecare din cele trei categorii de definiții ale evaluării care s-au succedat în timp:
  - evaluare = măsurare a rezultatelor școlare
  - evaluare = congruența cu obiectivele educaționale
  - evaluare = emitere de judecăți de valoare, pe baza unor criterii (apreciere)

TEMA 3. Studiarea copilului prin metoda observării

CUPRINS:

1. Cunoașterea psihopedagogică a preșcolarilor
2. Cerințe metodice față de observare ca metodă de cunoaștere a copilului
3. Modalități de observare a copilului
4. Tehnici de înregistrare a datelor

OBIECTIVE:

La finele studierii acestei teme masterandul va fi capabil:

- să înțeleagă, cât e de importantă metoda de observare în evaluarea copiilor;
- să învețe diferite tehnici de observare în urma experienței practice căpătate;
- să știe cum să analizeze datele colectate și să înainteze propuneri pentru îmbunătățirea activității din cadrul grupei de preșcolari

CONCEPTE - CHEIE: Indicatorii comportamentali, grile de observație

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ:

1. Curriculumul educației copiilor de vîrstă timpurie și preșcolară (1-7 ani)
2. Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5-7 ani
3. Ghid de aplicare a instrumentelor de monitorizare a pregătirii copilului pentru școală și a fișei de monitorizare a progresului preșcolarului. Chișinău,2014
4. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară
5. Teoria și practica evaluării educaționale. D.Potolea. București 2005
6. Studierea copilului prin metoda observării și documentării. Suport de curs/Liliana Sarnciuc-Gordea, Ludmila Ursu. Chișinău,2015

DISCURS DIDACTIC:

1.Cunoașterea psihopedagogică a preșcolarilor

Evaluarea reprezintă, în sens foarte larg, procesul de adunare de informație cu scopul de a lua decizii (McLean, 1996). Dacă ne referim la cadrul educațional, de exemplu grădinița, evaluarea are drept scop urmărirea progresului fiecărui copil pentru a putea facilita, optimiza sau dezvolta anumite abilități ori pentru a interveni în cazul unor comportamente atipice.

Așadar, informația obținută în urma evaluării servește la: evidențierea competențelor actuale ale unui copil și ale aspectelor care mai trebuie formate/dezvoltate; optimizarea/valorificarea maximale a potențialului copilului; recomandarea/planificarea intervenției.

Pentru a realiza o evaluare exactă a competențelor copiilor este nevoie firește de metode eficiente. Una dintre aceste metode este **observația**. Observația asigură în evaluare obținerea de informații detaliate despre copilul analizat, precum și intervenția minimă în activitatea acestuia, astfel încât să analizăm într-adevăr comportamentul său și nu interacțiunea cu instrumentul de evaluare.

SĂ RETINEM!

Observația constă în înregistrarea unui eveniment sau a unui comportament.

Indicatorii comportamentali sunt descrieri ale comportamentelor specifice realizate de copil (de ex., “sare într-un picior”, “pune întrebări”, “sugerează teme pentru jocuri simbolice”).

În contextul preocupărilor educaționale **fenomenul cunoașterii** presupune:

- un *subiect* al cunoașterii – cunoscătorul;
- un *obiect* al cunoașterii – ceea ce urmează a fi cunoscut;
- *compatibilitatea elementelor* care intră în relație – potrivirea dintre obiectul și subiectul cunoașterii, dintre mărimile de ieșire ale sistemului „obiect” și mărimile de intrare (modalitățile de recepție) ale sistemului subiect. [6, p. 7]

Din perspectivă psihopedagogică, cunoașterea admite două accepțiuni:

- ca *imagine mentală* (subiectivă) a obiectului cunoașterii (stare de reflectare a unei realități); această accepțiune are aplicații în asimilarea cunoștințelor aferente unui domeniu științific, unei discipline;
- ca *proces comunicațional* între subiectul și obiectul cunoașterii; această accepțiune vizează stabilirea și controlul funcționării relațiilor intra și interpersonale în situații educaționale. [6, p. 8]

În context educațional (M. Miftode, 1995), cunoașterea capătă accente speciale care decurg din specificitatea elementelor intrate în raporturi de cunoaștere:

- raporturi ale subiectului cu realitatea obiectivă (fizică, culturală);
- raporturi ale subiectului cu realitatea subiectivă (psihologică, socială); o formă particulară este reprezentată de situația în care obiectul cunoașterii este chiar subiectul acesteia (autocunoaștere).

Principalele calități ale cunoașterii (V. Ceaușu, 1978) pot fi descrise în termeni bipolarari:

- *obiectivitate/subiectivitate* – se referă la corespondența dintre imaginea mentală a subiectului și obiectul cunoașterii; a nu se confundă natura subiectivă a cunoașterii (inerentă oricărei activități realizate de o ființă) cu subiectivismul privit ca o insuficiență, chiar defect al cunoașterii subiective;
- *rapiditate/lentoare* – se referă la timpul necesar formării imaginii mentale,
- *consecvență/inconsecvență* – se referă la gradul de nealterare a imaginii mentale în condițiile schimbărilor apărute la nivelul subiectului cunoscător;
- *adaptabilitate/neadaptabilitate* – se referă la schimbarea imaginii mentale în condițiile în care apar schimbări la nivelul obiectului cunoașterii. [6]

Cunoașterea personalității privește în mod explicit două tipuri de raporturi de cunoaștere dintre subiect și realitatea subiectivă umană:

- relația subiect/subiect - *autocunoașterea*;
- relația subiect/alt subiect – *intracunoașterea*.

Din perspectiva științifică se profilează *cunoașterea psihologică a personalității*.

Din perspectiva empirică (neprofesionistă) se profilează *cunoașterea cotidiană a persoanei, intercunoașterea (cunoașterea interpersonală)*.

Pe o poziție intermediară se situează *cunoașterea calificată a personalității* care vizează modelarea, formarea personalității în condiții instituționalizate. În acest caz, subiectul cunoașterii trebuie să stăpânească la nivel profesionist metode de diagnostic și

intervenție generale și specifice.

În acest context se profilează **cunoașterea psihopedagogică a personalității ca demers teoretic și practic**, care trebuie să tindă către polii pozitivi ai calităților cunoașterii: obiectivitate, rapiditate, consecvență, adaptabilitate.

Calitățile cunoașterii psihopedagogice a personalității depind de condiția particulară a **elementelor** situației de cunoaștere în context educațional.[6 p.9]

Subiectul cunoașterii (Cine cunoaște?) – cadrul didactic – intră în relația de cunoaștere în ansamblul însușirilor sale de personalitate: dinamice (temperamentale), instrumentale (aptitudinale), axiologice (caracteriale). (M. Zlate, 1994) Conștientizarea valențelor și riscurilor propriilor însușiri de personalitate – autocunoașterea - este esențială pentru atingerea finalităților urmărite prin cunoașterea psihopedagogică.

Aceste categorii de însușiri nu acționează izolat și fiecare poate influența calitatea procesului de cunoaștere. Din aceste considerente, cadrului didactic (I. Radu, 1991) i se cere să nu ignoreze faptul că:

- anumite însușiri de personalitate ale subiectului susțin, prioritar, anumite calități ale cunoașterii;
- situații concrete impun prioritatea unei calități concrete a cunoașterii.

Însușirile instrumentale influențează calitatea cunoașterii personalității în măsura în care își pun amprenta asupra procesului de cunoaștere și a rezultatului acestuia, imaginea mentală a persoanei cunoscute.

Însușirile caracteriale, rezultate ale autoformării și modelării sociale a personalității profesorului sunt particularități care asigură în cea mai mare măsură capacitățile autoreglatoare ale activității de cunoaștere psihopedagogică.

Însușiri precum *activismul, altruismul, cooperarea, dar mai ales exigența față de sine* sub aspectul autoformării competențelor de cunoaștere a celuilalt – competență fundamentală în rolul de profesor – pot minimiza și chiar elimina riscul unei cunoașteri incomplete, inoperante în timp util, alterate de rigiditate, inconsecvență ori subiectivism.

Obiectul cunoașterii (Pe cine cunoaștem?) – copilul– trebuie abordat tot în ansamblul însușirilor sale de personalitate: dinamice (temperamentale), instrumentale (aptitudinale), axiologice (caracteriale). Fiecare din aceste categorii de însușiri, dar mai ales relațiile multiple, plurifazice și plurinivelare între acestea, pot influența calitatea cunoașterii realizate de către cadrul didactic.

Principala problemă a cunoașterii psihopedagogice, legată de specificul obiectului cunoașterii, nu rezultă însă din complexitatea fenomenologică a acestuia, ci din natura vie și, mai mult decât atât, din natura spirituală a ființei umane. Aceste specificități limitează a priori utilizabilitatea metodelor generale de cunoaștere, cel puțin pe două dimensiuni:

- *etica cunoașterii*, a cercetării în domeniul științelor umane – interzice folosirea oricăror metode de cercetare care ar putea avea efecte negative asupra persoanei;
- *autenticitatea* comportamentului persoanei (în cazul de față al elevului) atunci când aceasta se simte sau se știe „obiect” al cunoașterii celuilalt (al profesorului).

Nu este vorba doar de nivelul conștient al reacției comportamentale, de o atitudine deliberată de tănuire sau de simulare în fața unui act care ar putea fi perceput în anumite situații ca indiscret ori al cărui rezultat ar periclita la un moment dat interese personale. Se au în vedere și reacțiile inconștiente, de *conformare* a persoanei sau dimpotrivă de *afirmare*, reacții de *apărare spontană* sau de *sfidare* născute din experiențe anterioare frustrante sau trăiri actuale neconfortabile.

În acest context se conturează probleme legate de [6]:

- *particularitățile de vârstă* ale educaților în ipostaza lor de obiect al cunoașterii;
- *compatibilitatea sporită dintre subiectul și obiectul cunoașterii* care duce spre o competență indispensabilă cadrului didactic - construirea unei imagini asupra personalității educatului așa cum este ea „acum și aici” de rând cu reflectarea dinamicii devenirii „de până acum” și a evoluției probabile „de acum încolo” în condiții posibile, orientativ date.

Principalele **obiective** ale cunoașterii psihopedagogice a personalității sunt [6]:

- crearea unei imagini cât mai obiective asupra structurii și nivelului funcțional al însușirilor psihice ale persoanei și asupra rezultatelor generate de persoană (este o *cunoaștere descriptivă*);
- identificarea cauzelor care au generat structura, nivelul funcțional potențial și rezultatele în care însușirile de personalitate se concretizează (este o *cunoaștere explicativă*);
- anticiparea condițiilor în care structura și nivelul funcțional al însușirilor psihice vor avea o evoluție definită (este o *cunoaștere predictivă*).

Capacitatea de a surprinde structura reprezentativă a însușirilor psihice ale unei persoane, de a o raporta la rezultatele concrete ale persoanei într-o activitate dată, de a explica cauzalitatea relațiilor constatate, de a prezice evoluții posibile și probabile în condiții definite – toate acestea sunt principalele componente structurale ale **competenței de cunoaștere psihopedagogică a personalității**. Ele intervin cu pondere diferită în roluri educaționale diferite, implicând instrumentare teoretică și metodologică.

2. Cerințe metodice față de observare ca metodă de cunoaștere a copilului

După cum am stabilit anterior **observarea** este „una din metodele de cunoaștere a personalității umane, care constă în consemnarea metodică, fidelă și intenționată a diferitelor manifestări de comportament individual sau colectiv, așa cum se prezintă ele în fluxul lor natural de manifestare.” (I. Holban, 1978, et. al)

Observarea asigură, în evaluare, obținerea unor informații detaliate cu privire la copilul analizat, cu o intervenție minimă în activitatea acestuia, astfel încât să poată fi analizat într-adevăr comportamentul său și nu interacțiunea cu instrumentul de evaluare.

Observarea poate oferi informații utile despre stările emoționale și efectele lor asupra prestației copiilor, evidențiind și o serie de caracteristici care influențează performanța lor, precum încrederea în sine, timiditatea, anxietatea, neîncrederea în forțele proprii, adaptabilitatea etc.

Înregistrarea se realizează de regulă pe baza unei **grile de observație**, care oferă un cadru de sistematizare a celor urmărite. Ne vom referi în continuare la **observarea comportamentului**, întrucât acesta este “eroul principal”.

Pe baza comportamentului putem să facem inferențe despre dezvoltarea psihică a copilului, lumea psihică fiind ascunsă analizei directe prin orice metode. Bineînțeles că într-o sesiune de observație nu vom putea urmări întregul comportament al copilului (respectiv comportamentul său în general), de aceea este recomandată precizarea unui domeniu care va fi urmărit într-o sesiune anume (de ex., exprimarea verbală) și notarea tuturor comportamentelor specifice care apar în perioada de observare sub forma unor **indicatori comportamentali**.

Este extrem de important ca indicatorii comportamentali să cuprindă verbe descriptive și să prezinte cât mai concret comportamentele observate. De exemplu, un indicator comportamental adecvat este “numără până la 5”, în timp ce “are înclinații matematice” este prea general și nu poate fi urmărit în mod direct. Verbele descriptive ne ajută să surprindem nuanțele unui comportament. De exemplu, în loc să notăm “îi spune colegului ce s-a întâmplat”, putem apela la descrierea exactă a comportamentului său verbal: șoptește, strigă, murmură, anunță, mormăie sau declară (Beaty, 1998).

Fișa construită pentru evaluarea dezvoltării preșcolarilor (3-7 ani) va cuprinde în exclusivitate indicatori comportamentali, care vor fi urmăriți la fiecare copil în parte; ea este așadar o “grilă de observație” – sintagma este pusă în ghilimele deoarece, de regulă, grilele de observație conțin mult mai puțini itemi.

Fișa poate deveni o grilă pentru educatoare, pentru a orienta felul în care ele realizează urmărirea comportamentului copiilor.

Se pot însă crea și itemi alternativi celor existenți în această fișă, pe baza cărora fișa să fie completată ulterior. Cu alte cuvinte, educatoarele pot să noteze alte comportamente în timpul activităților cotidiene cu copiii, pe care să le sintetizeze apoi în fișă prin bifarea itemului care le corespunde.

De exemplu:

- itemul din fișă: “indică imaginile/obiectele care au caracteristici comune/ diferite”;
- itemi alternativi: “arată toate mașinuțele precizând caracteristicile lor de bază”, “așează separat de grupa ursuleților o păpușă”.

Așadar, întrucât cel mai adesea observația se desfășoară în timpul activităților curente și fișa poate să nu fie la îndemână, se pot crea itemi comportamentali pe care să îi

aglutinăm ulterior în bifarea unui item din fișă. Acești itemi alternativi pot fi gândiți pornind de la activitățile de la grupă, de pildă în urma planificării semestriale (pe baza obiectivelor urmărite).

Pe lângă **descrierea cât mai completă și concretă a comportamentului**, există câteva **dimensiuni** importante **ale comportamentului**, care adaugă un plus la acuratețea observației:

- **frecvența** – este foarte relevant să notăm de câte ori apare un anumit comportament nu e totuna dacă un copil se desparte cu dificultate de mama sa în două dimineți ale unei luni sau dacă o face în fiecare dimineață pe parcursul acelei luni;
- **durata** – este bine să notăm cât timp persistă un comportament, de exemplu: este supărat 10 minute pentru că i s-a luat jucăria vs. stă retras 5 ore pentru același motiv;
- **intensitatea** – și aceasta este utilă pentru a putea analiza comportamentul ulterior – de exemplu: nu își așteaptă rândul în joc vs. nu își așteaptă rândul și îi lovește pe copiii al căror rând este în joc;
- **contextul** în care apare comportamentul, care include:
  - dacă apare **spontan** sau **doar în anumite situații activatoare** – de ex., mânguirea cărților ca activitate aleasă de copil sau doar în activitățile impuse;
  - **unde** apare comportamentul – de ex., se ceartă cu colegul X doar în sala de mese, doar în timpul activităților de desen;
  - **antecedentele** comportamentului – dacă apare spontan, dacă se pot identifica anumite cauze care îl declanșează – de ex., lovește ca răspuns la lovitura altui copil; desenează doar dacă există cadru adecvat;
  - dacă există **și alte persoane implicate direct în apariția comportamentului** de ex., separarea de părinți, atitudinea față de anumiți copii – e util de specificat și comportamentul acestora (un copil poate să aibă un răspuns agresiv “justificat” – vezi exemplul de la punctul anterior);
  - **consecințele** comportamentului – care sunt urmările – de ex., un copil poate să lovească alți copii pentru că știe că în acest fel este în centrul atenției și realizează acest comportament doar pentru această consecință.

Este foarte important să precizăm aceste dimensiuni și pentru comportamentele pozitive – de ex., comportamentele evaluate în fișă – deoarece acestea pot deveni indicii și pentru un program de optimizare a competențelor (de ex., prin asigurarea deliberată a antecedentelor care duc la manifestarea unei abilități anume). Pe baza acestor indicii, putem să dobândim informații și despre stabilitatea în timp a unui comportament. Este esențial să știm dacă un copil a efectuat un comportament o singură dată întâmplător, îl face doar când i se cere sau îl realizează constant și voluntar.

După fiecare observație este util să includem și câteva comentarii, acestea fiind de mare ajutor în evaluarea finală. De asemenea, confruntarea propriilor observații cu cele realizate de o altă persoană (în majoritatea grădinițelor, aceasta putând fi cealaltă educatoare a grupei) duce la un rezultat final mai complet și, de cele mai multe ori, mai

obiectiv. De multe ori când confruntăm propriile observații cu cele realizate de altă persoană pot să apară divergențe – de obicei, rezolvarea lor are loc prin analizarea împreună a comportamentelor înregistrate (acesta fiind unul din motivele pentru care este bine să rămână o formă scrisă a observațiilor realizate). Discutarea secvențelor de comportament observate poate să aibă ca rezultat pozitiv și estomparea diferențelor referitoare la activitatea cu copiii dintre cele două educatoare sau, dimpotrivă, completarea acestora. Uneori o educatoare pune accent pe un tip de activitate - de ex., cele ce țin de dezvoltarea cognitivă – iar cealaltă pe un alt tip – de ex., activități artistice. În acest caz, observația poate să fie distorsionată de tipul de activitate preferat de educatoare, iar analiza observațiilor împreună poate să ofere o imagine completă a copilului evaluat.

Alături de utilizarea itemilor din fișă așa cum sunt prezentați și bifarea lor rând pe rând, se poate apela și la alte forme de a realiza observația, datele fiind transferate ulterior în fișa copilului.

Observarea liberă a comportamentelor unui copil și notarea lor pe o foaie de hârtie, așa cum apar ele, fără delimitare pe domenii.

Utilizarea unui tabel, care poate îmbrăca mai multe forme:

Model 1.

Comportament	Data	Comentarii

Model 2.

Comportament	Data	Frecvență	Durată	Intensitate	Context

Model 3

Itemii din fișă	Descrierea detaliată a comportamentului	Momentul aproximativ al apariției/frecvenței

Model 4.

Domeniu de dezvoltare	Comportament	Data

Dacă ne bazăm doar pe fișa propusă aici, putem fie să o utilizăm pe domenii, fie în totalitate (în acest din urmă caz, pentru un singur copil la un moment dat). Este bine ca alături de observarea spontană a comportamentelor copiilor și notarea acestora, să ne planificăm perioade de observație și chiar să gândim activități specifice în care am putea urmări mai bine comportamente bine precizate ale copiilor.

Observația se desfășoară și în timpul activităților impuse și libere care sunt realizate la grupă. Ca și orice altă metodă de evaluare, observația are atât avantaje, cât și dezavantaje. Le vom enumera pe rând atât pentru a prezenta contribuțiile acesteia la o evaluare eficientă, cât și pentru a semnaliza precauțiile necesare atunci când o utilizăm și

mai apoi când facem inferențe despre cele observate.

Printre **avantaje** se numără: - oferirea de informații precise și detaliate; - precizarea clară a antecedentelor și consecințelor unui comportament; - facilitarea evaluării în activitatea cotidiană. **Dezavantajele** ar consta în: - uneori consumă timp, atât pentru organizarea unui cadru adecvat, cât și pentru observația propriu-zisă; - este limitată la evaluarea comportamentelor direct observabile.

Tocmai pentru că este limitată la comportamente vizibile, este important să notăm în grila de observație doar comportamente, **clar descrise, fără judecăți de valoare**. Trebuie să ținem cont de faptul că pe baza observației noi facem inferențe despre caracteristicile psihice neobservabile (de ex., capacitatea de a face raționamente). De aceea, este bine să fim prudenți în inferențele pe care le gândim pe baza celor observate.

Adesea greșim și în viața de zi cu zi pentru că facem generalizări despre o persoană în urma a două-trei manifestări comportamentale (de ex., spunem că este “timid” pentru că l-am văzut retras în două ocazii într-un anumit grup și nu ne gândim la alte explicații posibile: membru nou al grupului, eveniment traumatic recent, etc.). Practica observațională realizată constant ne ajută să evităm această eroare în evaluarea copiilor. Inferențele pe care le facem trebuie să se limiteze la datele observate și notate. De pildă, dacă am notat “nu îi lasă pe ceilalți să vorbească” în cazul unei singure observații, nu putem spune că “nu știe să comunice”. Este posibil ca în acea ocazie particulară, copilul să nu fi terminat ceea ce avea el însuși de spus. Notarea comportamentului ne ajută însă să urmărim în viitor anumite aspecte particulare, pentru a vedea dacă este un pattern stabil sau ceva trecător.

Trecerea de la comportamentele observate la etichete verbale generale care denotă trăsături sau înclinații trebuie realizată cu și mai mare precauție și, pe cât posibil, evitată. Revenind la exemplul de la început, a spune despre un copil ca “are înclinații matematice” presupune uneori ani întregi de observații repetate în acel domeniu. Indicatorii comportamentali sunt cei care ne oferă o imagine obiectivă și “testabilă” a competențelor copilului – **ce poate și ce nu poate să facă** – fiind, mai departe, singurul punct de pornire valid pentru un plan de ameliorare/optimizare reală (nu prea știm de unde “să apucăm” timiditatea, dacă nu avem clar specificate comportamentele prin care aceasta se concretizează). De asemenea, acești indicatori ne oferă șansa individualizării atât a acțiunii educative, cât și a celei de urmărire a progresului, pentru fiecare copil.

SĂ RETINEM!

- fișele de observație se lasă la îndemână pentru a putea nota comportamentele ori de câte ori se ivește ocazia;
- se întrerupe observația planificată în cazul în care copilul refuză să coopereze în acel moment;
- se notează data realizării observației – în acest fel se va putea extrage și vârsta

- aproximativă la care își face apariția un comportament (de ex., 3,4 – 3,7 ani);
- nu se anunță explicit copiii “acum notăm tot ceea ce faci tu/ce faceți voi” – acest lucru induce de regulă un comportament nefiresc din partea celor observați.

Observarea este importantă în programele de educație centrate pe copil, este fundamentul evaluării și constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentului unui copil fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele sale caracteristice. Ursula Șchiopu arată că „Nici o perioadă a dezvoltării psihice umane nu are caracteristici atât de numeroase, explozive, neprevăzute ca perioada preșcolară”. (Șchiopu, U., 1997)

Pentru a-l influența în mod optim, educatorul trebuie să redescopere mereu copilul în dinamica ipostazelor inedite ale individualității lui în devenire, sub toate aspectele. Prima condiție de importanță capitală este ca educatorul să învețe să observe copilul. Informații despre dezvoltarea copilului obținem prin observare încă de la venirea sa în grădiniță, prin interacțiunea cu grupa de copii, de la părinți și toate persoanele care interacționează cu copilul, atât din grădiniță, cât și din afara ei.

Aceste informații sunt confidențiale, ele se discută cu părinții copilului pentru a interveni la un specialist, dacă este cazul (unde e recomandat să fie însoțit de observațiile educatoarei). Cunoașterea copilului necesită timp și anumite competențe din partea educatorului: să facă observații obiective; să-și construiască instrumentele necesare pentru înregistrarea informațiilor; să dea acestora o interpretare pertinentă.

Chiar dacă suntem contrariați de comportamentul unui copil în sala de grupă, față de cel pe care ni l-au prezentat părinții că-l are acasă, totuși trebuie să manifestăm precauție, atenție și să nu tragem o concluzie eronată, izolată de cea a persoanelor care-l au în îngrijire. Unii părinți se jenează de comportamentele copilului, de deficiențele pe care le are și încearcă să le ascundă, alții apreciază incorect anumite manifestări care din punct de vedere a particularităților de vârstă, sunt normale, firești. Informațiile pe care trebuie să le obținem despre copil se referă la:

- modul cum acționează cu obiectele (cum le mănuieste, dacă inventează moduri noi de a le folosi, dacă se joacă cu materialele din toate Centrele, dacă folosește o varietate de materiale sau optează doar pentru unele);
- modul cum interacționează cu ceilalți (educator, copii, alți adulți): mod de comunicare verbală/nonverbală, inițiativă în comunicare, capacitate de autocontrol, capacitatea de exprimare a emoțiilor și de a înțelege emoțiile celorlalți;
- relațiile în cadrul grupului social al clasei (dacă se joacă cu copiii, ce roluri preferă, dacă inițiază jocuri, cu ce copii preferă să se joace).

Recomandări în realizare unei observări eficiente [6]

Pregătirea. Purtați cu Dvs. un carnetel și un stilou, ca să puteți face notițe oricând se ivește posibilitatea. Organizați lucrul astfel, încât să efectuați observarea când nu sunteți ocupată cu alte activități. Discutați orarul și înțelegeți-vă cu ceilalți colegi în aceasta privință. Dacă n-are cine să vă suplinească, va trebui să folosiți pentru observări pauza de prînz. Pentru aceasta veți avea nevoie de 5-10 minute de câteva ori pe săptămână.

Efectuarea observării. Dacă este posibil, efectuați observările în diferite perioade ale zilei. Străduiți-vă suficient de aproape pentru a-i auzi pe copii, dar nu într-atât de aproape încât să-i deranjați. Nu veți reuși să efectuați o observare eficientă, dacă veți fi implicați în activitate (deși v-ar ajuta să notați câteva istorioare).

Înregistrați cele *ce se întîmplă* atât de repede, cât sunteți în stare, folosind orice abrevieri. Apoi, cât mai curând posibil, scrieți observarea.

Este foarte important ca lucrarea să fie scrisă în aceeași zi. În timp ce scrieți lucrarea, vă veți aminti, cu siguranță, detalii pe care nu le-ați menționat în notițele dvs. Dacă lăsați scrierea lucrării pentru a doua zi, multe detalii se vor pierde.

Dacă cineva din copii vă întrebă ce faceți, evitați să dați un răspuns direct. Spuneți ceva de tipul: "Scriu ceva ce trebuie să țin minte" sau "lucru didactic".

Notițele trebuie să includă: - Ce face sau spune copilul (exact): în ce mod anume acționează? Intonația? Care este expresia feței copilului? Tensiunea musculară? - De ce a hotărât copilul să facă aceasta anume acum: rugămintea învățătoarei, observarea altor copii, inițiativa personală, programul zilnic, etc. - Anturajul: data, timpul, locul, situația, cine este prezent.

Notați detaliile neobișnuite din anturaj, de exemplu, lipsește învățătoarea sau prietenul cel mai bun, un copil se simte prost, este prima zi după vacanță, etc. Nu uitați să notați ce face copilul imediat după activitatea în care ați lucrat ca observator

Forma lucrării. La începutul lucrării scrieți: numele dvs. data și timpul, anturajul (de exemplu, clasa, cantina, sala de sport, curtea) titlul lucrării, numele cifrat al copilului studiat, vârsta lui, sexul. Toate lucrările trebuie să fie scrise, rezervând un câmp de 10 cm pe partea dreaptă pentru comentarii.

Comentariile și întrebările. La sfârșitul lucrării includeți un compartiment, unde veți nota unele idei, gânduri, ipoteze și întrebări despre copil, și ceea ce vă interesează în rezultatul observării efectuate. Adeseori observarea dă naștere la mai multe întrebări decât răspunsuri; observarea v-ar putea sugera căror momente și domenii ar trebui să le acordați mai multă atenție pe parcursul săptămînilor viitoare.

Nu uitați că fiecare dintre lucrările scrise este doar o parte componentă a colecției dvs. O lucrare anume poate să vă pară ne semnificativă. Puteți să vă schimbați părerea despre semnificația comportamentului copilului după ce veți aduna mai multe lucrări. **Acesta este un proces!** Nu vă temeți să vă schimbați părerea. Acesta, de fapt, este sensul colectării datelor și examinării unor modele anumite de comportament.

3. **Modalități de observare a copilului**

(adaptate din Cohen, Stern și Balaban, *"Observing and Recording the Behaviour of Young Children and Understanding Children's Play"*)

a) **Observarea copilului implicat într-o activitate de rutină**

Observați timp de trei-cinci minute copilul implicat într-o activitate de rutină, cum ar fi îmbrăcarea, alinierea, venirea la grădiniță, plecarea, pregătirea pentru luarea mesei, etc. Înainte și după observare atrageți atenția la următoarele întrebări. Scopul Dvs. nu e numai să răspundeți la întrebările date, ci să vă concentrați atenția asupra punctelor necesare.

- De ce copilul a început activitatea de rutină? A primit instrucții de la dvs.? A observat că ceilalți copii o fac? A început-o de unul singur? Există alt motiv?
- Descrieți anturajul. Cine se află în apropiere? Ce se întâmplă în grupă?
- Care e atitudinea copilului față de activitatea lui? Care e intonația sau dispoziția lui? (de exemplu, e relaxat, serios, nepăsător, nerăbdător, negativist, etc.?)
- Cum se isprăvește copilul? Pare competent și încrezător? E neîndemânatic sau neajutorat? Nivelul lui de competență îi corespunde vârstei?
- Care sunt așteptările dvs.? Copilul e conștient de ele? De unde știți?
- Cum înțelege copilul ce face în timpul activității de rutină și care e scopul? Este o experiență nouă pentru copil sau e obișnuit cu această activitate?
- Copilul interacționează cu alți copii? Cu dvs.? în ce mod?
- Ce face copilul după ce s-a isprăvit cu munca?

b) **Observarea copilului implicat într-o activitate cu careva materiale**

- Observați copilul când folosește lut, aluat de modelat, nisip, carioca, vopsea, lemn, etc. Atrageți atenție specială la limbaj.
- De ce folosește copilul acest material? A fost alegerea copilului sau a dvs.?
- Cum începe copilul lucrul? E entuziast? E timid? etc.
- Se schimbă atitudinea pe parcursul activității? Copilul începe să se simtă mai degajat? începe într-un mod dezorganizat, iar apoi începe să se concentreze?
- Ce idei exprimă prin intermediul materialului?
- Ce fel de mișcări și mimică observăm la copil? Gesturile îi sunt largi sau meticuloase? E o experiență socială sau individuală?
- Cine e stăpînul: materialul sau copilul?
- În ce mod folosește materialul? E concentrat? E superficial? E hotărât? E molatic? Experimentează? E încrezător? E ezitant? E nervos? etc.

- Cît e de absorbit copilul de material? Cît e de atent și cît de bine se concentrează? Activitatea este scopul în sine al copilului sau doar o posibilitate de comunicare?
- Cît e de energic copilul? Este stabil? încet și neliniștit? Persistent? încet, dar se folosește de moment? E metodic? etc.
- Copilul vorbește în timpul lucrului? Cu cine? Ce spune?
- Copilul folosește materialul într-un mod caracteristic pentru vârsta sa?
- Copilul folosește materialul într-un mod tipic sau experimentează?
- Care e atitudinea copilului față de lucrul său?
- Ce face copilul cînd termină lucrul?

c) Observarea copilului în timpul jocului

- Observați copilul angajat într-un joc ce cere imaginație, cum ar fi povestirea, jocul cu păpuși, înscenarea, etc.
- Cum a început jocul? Cine l-a început? A început în rezultatul unei activități anterioare? A fost planificat sau spontan?
- Descrieți anturajul: numărul copiilor, cine sunt, unde se află, de ce materiale ajutătoare dispun, pe care din ele le folosesc, etc.
- Cine și ce rol joacă? Ce funcție are copilul studiat în cadrul grupului organizator: supus, țap ispășitor, profitor, etc.?
- Ce păreri corecte sau incorecte se dezvăluie în timpul jocului? Ce ați văzut ca să vă explice părerile copilului despre lume? Ideile lui sunt formate sau explicate pe parcursul jocului? În ce mod?
- Care e atitudinea emoțională a copilului față de joc? Este implicat, se ține mai de o parte, e neliniștit sau timid, e suprastimulat, etc.?
- Se pare că copilul știe cum să se împace cu ceilalți? Cum vorbește cu ceilalți? În ce mod își împărtășește ideile? În ce mod primește ideile celorlalți?
- Copilul e capabil să contribuie la elaborarea jocului? Pe parcursul jocului pare să aibă tot mai multe idei sau ideile se împuținează pînă dispar?
- Se joacă de unul singur? Împreună cu alți copii? Are nevoie de ajutorul dvs. pentru a da idei sau a comunica cu ceilalți copii în timpul jocului?
- Obiectele sau oamenii reprezintă alte lucruri în timpul jocului? De exemplu, un scaun simbolizează automobilul, unul din copii e medicul, etc.
- Cît timp durează jocul? Cum se termină? Din ce cauză?
- Ce face copilul cînd jocul a luat sfîrșit?

d) Observarea copilului în timpul comunicării

Dacă vă este greu să obțineți un model de limbaj, puteți să organizați câțiva copii să lucreze împreună, folosind materiale expresive, și să înregistrați discuția lor. Într-un astfel de anturaj au loc cele mai interesante conversații.

- Care e anturajul?
- E o conversație sau un monolog? Dacă este un monolog, atunci copilul vorbește cu sine însuși sau i se adresează cuiva? Ceilalți observă că copilul vorbește? Reacționează cumva la aceasta? În ce mod? Dacă e o conversație, cine a fost inițiatorul?
- Cine și ce spune?
- Care e intonația, cadența, alte caracteristici ale limbajului copilului? Cît de clar articulează? Ceilalți îl înțeleg? Ce gesturi acompaniază vorbirea? Care cuvinte sunt accentuate prin intonație?
- Copilul pare să se aștepte că va fi ascultat?
- Cît e de competent copilul în comunicare? E clar ce încearcă să spună? Dacă nu, aceasta e vina ascultătorului, a vorbitorilor, sau a amîndorura? Din ce cauză? Cum reacționează copilul la faptul că nu este înțeles?
- Copilul folosește limbajul pentru a-și exprima gândurile? Din motive sociale? Pentru a exprima ce dorește și de ce are nevoie? Pentru a se organiza? Pentru a-și împărtăși plăcerea? Pentru a se plînge? Pentru a se autocontrola? Dacă copilul folosește limbajul pentru a se autoorganiza sau pentru a se controla pe sine sau pe alții, descrieți cum o face?
- Copilul folosește umorul? În ce mod? În ce măsură?
- Limbajul e concret sau exprimă și noțiuni abstracte (trecut, viitor, relativitate, cauză, etc.)?
- Care sunt indiciile faptului că copilul înțelege ce i se spune?

e) Observarea copilului în timpul interacțiunii cu alți copii

Observați interacțiunea copilului studiat de Dvs. cu alți copii, înregistrați dialogul cît mai exact posibil.

- În ce anturaj are loc interacțiunea?
- Este ceva neobișnuit în anturaj? (de exemplu, lipsește învățătoarea iubită, copiilor li se prezintă material nou, lipsește copilul cu care copilul studiat nu se împacă, etc.)
- Cine s-a apropiat primul? În ce mod? (hotărît, ezitant, prin materiale, etc.). Cum este apropierea? A inițiat-o cineva sau copilul? În ce mod au început copiii să comunice? În mod direct sau indirect? Sunt în relații de lider și supus? Cum a reacționat copilul cînd celălalt s-a apropiat de el?

- Ați observat ceva neobișnuit în copilul studiat înainte de a începe observarea formală? (de exemplu, a întârziat, e neobișnuit de liniștit sau nervos, s-a întors la școală după boală, e obosit, etc.)
- Care sunt indicii non-verbali ai comunicării? (Observați expresia feței, gesturile, mișcările, care e raportul dintre comunicarea verbală și cea non-verbală.)
- Ce și cum își spun copiii unul altuia? Ce voce au, care e viteza și tempoul vorbirii? Cum reacționează unul la altul?
- Ce sentimente apar în urma acestei interacțiuni? Ce face copilul în legătură cu aceasta?
- Care sunt așteptările copilului în legătură cu celălalt copil? Care sunt așteptările colegului?
- Cum se comportă copilul studiat cu ceilalți copii? Cum se comportă ceilalți copii cu el?
- Dacă copilul nu interacționează cu nimeni, ce face în schimb? Cum evită copilul comunicarea? Ce semnale emite? Cum o face - folosind cuvinte, gesturi, mișcări sau într-un mod special? Dacă nu comunică cu alți copii, este totuși conștient de prezența lor?

3. Tehnici de înregistrare a datelor

1. Înregistrările factuale sunt rezumate ale unor evenimente care cuprind informații despre:

- ce s-a întâmplat;
- când s-a întâmplat;
- unde s-a întâmplat;
- care a fost stimulul care a declanșat interesul pentru o anumite activitate;
  - care au fost reacțiile copilului (dialogurile, calitatea comportamentului);
- cum s-a încheiat acțiunea.

2. Înregistrările narrative sau de tip jurnal sunt aprecieri, impresii asupra activităților individuale sau de grup care prezintă aspecte reușite sau mai puțin reușite și se fac la sfârșitul zilei.

3. Listele cu comportamente de observat reprezintă o modalitate rapidă și ușoară de evaluare a comportamentului. Se pot întocmi liste de verificare pentru a vedea dezvoltarea copiilor corespunzătoare domeniilor fizic, cognitiv, socio-emoțional, limbaj.

4. Cuantumul de frecvență și mostrele temporale ajută educatorul să urmărească de câte ori se manifestă un anumit comportament. De exemplu: „Cristina a mușcat de cinci ori copiii, până la masa de prânz.” sau „Andrei a plâns 10 minute înainte să adoarmă”.

5. Portofoliul este o metodă alternativă de evaluare sumativă, dar și de autoevaluare a copilului. Portofoliul poate include: desene, picturi, fișe cu sarcini, povești dictate educatoarei, aplicații practice, cărți făcute de copii, planșe cu cifre sau cu litere, îndoitori

din hârtie, fotografii, lucrări de grup, interviuri de alfabetizare și alte materiale în care sunt informații despre copil strânse de obicei, de-a lungul unui an școlar. La sfârșitul anului școlar copiii primesc aceste portofolii într-un cadru festiv, cu aprecieri și laude în prezența părinților, motivându-i astfel pentru învățare. Părinții ne-au relatat că aceste „cărți de vizită” stau la loc de cinste, în bibliotecă, și sunt prezentate tuturor celor care le intră în casă, cu explicații detaliate și chiar cu reflecții asupra muncii sale.

6. Interviurile sunt o sursă directă de colectare a informației de la copii și nu creează stări de tensiune, atmosfera fiind lejeră. Copilul nu trebuie sustras de la o activitate în care este implicat și care îi face plăcere, pentru a-i lua interviu, căci poate avea o reacție de refuz care va influența negativ răspunsurile.

SARCINI PENTRU LUCRU INDIVIDUAL:

1. Specificul cunoașterii preșcolarului prin observarea descriptivă.

Raport de evaluare inițială prin observație a unui copil

TEMA 4. Evaluarea pregătirii copilului către școală

CUPRINS:

1. Specificul evaluării pregătirii copilului pentru școală
2. Instrumente de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală (IMPCȘ)
3. Utilizarea metodelor interactive în evaluarea pregătirii preșcolarilor către școală

OBIECTIVE:

La finele studierii acestei teme masterandul va fi capabil:

- să relateze despre importanța evaluării pregătirii copiilor pentru școală;
- să descrie demersurile strategiilor de evaluare conform instrumentelor de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală;
- să distingă diverse metode tradiționale și alternative de evaluare;
- să prezinte erori în practica de evaluare în grădinițe și modalitățile de înlăturare ale acestora.
- să determine relații între documente normative și procesul proiectării strategiilor de evaluare;
- să elaboreze, pentru un conținut dat, o strategie de evaluare bazată pe metode și tehnici moderne (alternative sau complementare).
- să construiască probe de evaluare pentru un anumit domeniu de dezvoltare a preșcolarului;
- să compare rezultatele evaluării privind eficiența diverselor forme de organizare a activităților educativ-instructive în grădiniță în dependență de obiectivele urmărite;

CONCEPTE-CHEIE: instrumente de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală (IMPCS), maturitate școlară.

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ:

1. Curriculumul educației copiilor de vîrstă timpurie și preșcolară (1-7 ani)
2. Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5-7 ani
3. Ghid de aplicare a instrumentelor de monitorizare a pregătirii copilului pentru școală și a fișei de monitorizare a progresului preșcolarului. Chișinău, 2014
4. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară
5. Teoria și practica evaluării educaționale. D.Potolea. București 2005
6. Studierea copilului prin metoda observării și documentării. Suport de curs/Liliana Sarnciuc-Gordea, Ludmila Ursu. Chișinău, 2015

DISCURS DIDACTIC:

1.Specificul evaluării pregătirii copilului pentru școală

În general, există două tipuri diferite de evaluări a pregătirii pentru școală: evaluări naturaliste (denumite uneori informale sau autentice) și evaluări standardizate, când se face referire la o normă (uneori denumite formale).

Evaluările naturaliste includ observații, mostre de lucru, și liste de verificare a cadrelor didactice. Deși ambele tipuri de evaluare sunt uneori utilizate în diverse scopuri, tipul naturalist este cel mai des folosit în scopul îmbunătățirii învățării.

Evaluările standardizate, cu referire la normă, urmează un set de reguli standard de administrare, astfel încât fiecare copil, la modul teoretic, să treacă prin experiența de evaluare în mod similar (de exemplu, fiecare persoană care administrează testul oferă aceleași instrucțiuni fiecărui copil). Evaluarea cu referință la normă permite de a compara performanța copilului cu cele ale altor copii de vârsta lui. Acest tip de evaluare este utilizat frecvent pentru identificarea copiilor cu nevoi speciale, pentru evaluarea anumitor programe.

Tabelul de mai jos se evidențiază avantajele-cheie și dezavantajele fiecărui tip de evaluare. În ceea ce privește informațiile de evaluare (cum colectăm și de la cine), în general, cel mai bine este să fie atrase mai multe surse-educatori, familia și copilul însuși (Shepard, Kagan, și Wurtz 1998). Colectarea de informații din mai multe surse este utilă în înțelegerea competențelor copiilor în diferite situații. Familiile, de exemplu, au o perspectivă cu privire la competențele copiilor din experiențele la domiciliu, care pot fi diferite de modul în care educatorii văd copiii în grupul de copii la grădiniță.

Tipuri de evaluare

	Neformală/naturalist/autentică	Formală/standardizată
Avantaje	Nu întrerupe activitatea în care este antrenat copilul	Permite comparația copiilor de aceeași vârstă
	Copilul dispune de multiple oportunități pentru a demonstra deprinderile/abilitățile	O mai bună înțelegere dintre mai mulți educatori sau observatori
	Aplicată în timp, poate reflecta mai bine deprinderile/abilitățile copilului	Șanse mai mici ca subiectivismul (predilecțiile/ preconcepțiile) observatorului/educatorului să afecteze rezultatele evaluării
Dezavantaje	De obicei, nu permite comparații între copii de aceeași vârstă	Poate să nu reflecte cu acuratețe deprinderile individuale ale copiilor, întrucât se administrează, de obicei, în afara mediului/ contextului firesc al acestora
	Dificil de obținut o înțelegere între mai mulți educatori sau observatori, deoarece fiecare poate avea propria înțelegere a indicatorilor	Copilului i se dă doar o șansă pentru a demonstra deprinderile/abilitățile
	Subiectivismul observatorului/educatorului poate să afecteze rezultatele evaluării dacă acesta știe că rezultatele vor fi folosite pentru a judeca despre el sau programul său	Performanța copilului poate să nu fie la același nivel dacă evaluarea este făcută de un adult străin
	Poate să nu fie suficient de exactă pentru a compara grupele de copii sau programele între ele	De obicei, furnizează puțină informație practică utilă pentru a ghida învățarea individuală a copiilor
	De regulă, solicită mai mult timp din partea educatorului	Unitățile de măsură/indicatorii pot să nu reflecte exact deprinderile copiilor care vin din medii diverse (alolingvi, minorități etnice etc.)
<u>SĂ RETINEM!</u>		
Există factori importanți care condiționează evaluarea pregătirii pentru școală. Mai întâi de toate, fiecare instrument de evaluare este desemnat pentru anumite scopuri și nu poate fi folosit în mod automat sau ușor pentru un alt scop.		

(Kelly L. Maxwell, Richard M. Clifford, *Evaluarea pregătirii pentru școală În: Bezond the Journal. Young Children on the Web. January 2004*)

2. Instrument de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală (IMPCS)

► La ce va servi acest nou document?

Instrumentul are scopul de:

1. a-i ajuta pe practicieni să sprijine dezvoltarea copiilor în perioada preșcolară
2. a promova / institui în continuare practici care au la bază principiile educației centrate pe copil

Instrumentul va fi utilizat împreună cu:

- *Standardele de învățare și dezvoltare pentru copii de la naștere până la 7 ani (SÎDC)* și
- *Standardele profesionale naționale pentru cadrele didactice din instituțiile de educație timpurie*

Scopul documentelor:

a monitoriza dezvoltarea copiilor și a informa practicienii și părinții despre progresul fiecărui copil;

a ghida educatorul în planificarea experiențelor de învățare și dezvoltare adecvate copiilor din propria grupă;

în plus, *Instrumentul* va furniza **informații pentru învățătorii din școlile primare** despre dezvoltarea copiilor în perioada preșcolară, a asigura o tranziție mai lină a acestora de la grădiniță la școală prin continuitatea practicilor educaționale.

Corelația Instrumentului cu SÎDC: Toate domeniile din *Standarde* sunt reprezentate în indicatori. Acestea includ:

- ✓ Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei
- ✓ Dezvoltarea socio-emoțională
- ✓ Capacități și atitudini în învățare
- ✓ Dezvoltarea limbajului și a comunicării și premisele citirii și scrierii
- ✓ Dezvoltarea cognitivă.

Structura SÎDC:

- ✓ Continuumul dezvoltării copilului este împărțit în 4 categorii de vîrstă (0-18, 19-36, 37-60 și 61-84 luni)

- ✓ Fiecare *Standard* din domeniile menționate este explicat prin *Indicatori* observabili care reprezintă deprinderi, abilități, cunoștințe și atitudini, în ordinea creșterii complexității acestora, atât în limitele categoriei/etapei de vîrstă, cît și de la o etapă la alta
- ✓ Indicatorii sunt însoțiți de *Practici de sprijin* corespunzătoare

Structura Instrumentului (IMPCȘ)

Instrumentul conține mai puțini indicatori decît cuprinde *SÎDC* la categoria de vîrstă 61-84 luni (a se compara 34 cu 201 indicatori, respectiv):

- el se referă doar la ultimul an preșcolar;
- *Instrumentul urmează să* faciliteze monitorizarea operativă din partea educatorului;
- respectiv, au fost selectați indicatorii cei mai reprezentativi pentru zonele evolutive majore.
- Indicatorii din *Instrument* fac referință la indicatorii respectivi din *Standarde (SÎDC)*

Cum nu va fi utilizat Instrumentul ?

- ▶ Instrumentul **nu** reprezintă o evaluare sumativă, administrată la finele anului.
- ▶ Instrumentul **nu** este un test aplicat copilului.
- ▶ El **nu** va influența înmatricularea copilului în școala primară sau îndreptarea acestuia într-o clasă/instituție specială

La ce va servi Instrumentul ?

- ▶ Instrumentul este o evaluare formativă și urmează a fi utilizat pe parcursul anului școlar.
- ▶ El va ajuta cadrul didactic să ia decizii informate în raport cu procesul educațional, ținând cont de nevoile individuale, interesele și ritmul propriu de dezvoltare ale copiilor din grupă.
- ▶ În acest scop, în baza Instrumentului, pentru a monitoriza progresul **individual** al copiilor, a fost de asemenea elaborată Fișa de observare a copilului.

Instrumentul și Fișa de observare

<i>E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII</i>	niciodată singur	cu mult sprijin	cu puțin sprijin	în mod regulat independent
23. Presupune, verifică experimental și explică legătura cauză-efect (utilizînd,				

eventual, o varietate de instrumente și aparate simple de investigație - lupă, microscop, termometru). [587, 588, 589 , 603, 695, 698]				
24. Explorează mai multe modalități de a soluționa o problemă, individual sau în grup. [362, 364, 365 , 611, 621, 622]				
25. Numără cu ușurință și cunoaște ordinea numerelor până la 20; numără 10 obiecte prin corespondență 1 la 1. [637, 638 , 639, 641]				
26. Utilizează numere și operații simple. [640]				
27. Face estimări ale diverselor obiecte (formă, greutate, lungime, înălțime) pentru a realiza un anumit proiect (de exemplu, pentru construcția unui garaj, pod, a unei căsuțe etc.). [651, 653]				

Monitorizarea copilului se face în raport cu fiecare indicator, după o scală de evaluare din patru trepte, care reflectă evoluția ascendentă a competențelor în devenire (cunoștințe, deprinderi, atitudini) ale copilului, manifestate prin comportamente **observabile și măsurabile** –

de la (1) treapta la care acestea nu se manifestă **niciodată**, adică copilul nu poate face **singur** lucrul respectiv,

la (2) treapta când copilul îl poate face **cu mult sprijin**, apoi

(3) **cu puțin sprijin**, până la

(4) treapta când comportamentul se manifestă **în mod regulat**, adică copilul este capabil să acționeze **independent**.

Pentru a monitoriza progresul copilului, în perioada primei documentări a observațiilor, în dreptul fiecărui indicator se va pune o bifă (sau data, dacă nu toată fișa va fi perfectată în aceeași zi) în acea coloană, care descrie cel mai bine etapa la care se află copilul în plan dezvoltativ.

De exemplu, dacă copilul la acel moment nu poate recunoaște nici o literă, în dreptul indicatorului 21 din *Fișa lui de observare* se va pune o bifă (sau data) în coloana (1) **niciodată singur**. Dacă în perioada celei de a doua documentări copilul recunoaște aproape toate literele din alfabet, își scrie numele și alte câteva cuvinte, bifa (sau data) în

dreptul indicatorului 21 va fi pusă în coloana (4), care va indica că acest comportament poate fi observat la copil *în mod regulat* și că el o *face independent*.

Instrumentul va facilita orientarea educatorului în utilizarea SÎDC, unde el va găsi sugestii de experiențe de învățare diverse și cu caracter integrat pentru indicatorii corespunzători.

<u>Indicatori</u>	<u>Practici de sprijin</u>
<i>128. Nu se lasă ademenit (prin cuvinte/ obiecte) și nu merge cu persoane necunoscute, rămânând cu grupul</i>	<p>Folosiți povestiri pentru a discuta despre pericole și căi de acțiune în situații periculoase. Asigurați-vă că înțeleg care sunt persoanele în care pot avea încredere și pot apela în astfel de situații.</p> <p>Utilizați exemple din viața lor personală pentru a discuta despre comportamente dăunătoare.</p>
<i>129. Identifică adulții care pot să-l (o) sprijine în situații periculoase</i>	<p>Realizați cu copiii afișe, „campanii” pentru evitarea pericolelor.</p> <p>Identificați elemente specifice grupului din care face parte copilul (grupul de la grădiniță, sau grupul de prieteni) pentru a cultiva sentimentul de apartenență, asociat cu solidaritatea și securitatea emoțională și socială.</p> <p>Folosiți nume sau simboluri specifice cu care să identifice grupa de la grădiniță.</p>
<i>151. Interacționează cu ușurință cu adulți familiari din comunitate (părinți, bunici cunoscuți la locul de joacă, vecin, educatoarea, medic pediatru sau medic de familie, vânzătorul de la legume</i>	<p>Facilitați interacțiunile cu adulții în diverse contexte sociale și încurajați comunicarea cu aceștia și participarea la acțiuni (de exemplu să ceară informații, să răspundă la întrebări, să facă cumpărături simple). În grădiniță sau familie, jucați-vă de-a cumpărătorul și vânzătorul, medicul și pacientul, etc.</p> <p>Manifestați respect și încredere față de copil, discutați despre relațiile cu ceilalți, despre activitățile zilnice și evenimente semnificative pe care le-a trăit.</p>
153. Aplică formule de politețe în comunicarea cu adulții.	<p>Oferiți exemple și modelați comportamentul copilului interacționând respectuos cu ceilalți; repetați cu copilul formulele adecvate de politețe, de exemplu în jocurile La doctor, La cumpărături, La teatru, etc.</p>
166. Alege momentul potrivit pentru a aduce în atenția adulților	<p>Oferiți copilului șansa de a observa și participa la discuțiile adulților; discutați despre ce înseamnă să</p>

anumite probleme	nu vorbești în același timp cu ceilalți, să îți aștepti rândul, să ai un ton potrivit. Când un copil face o greșală, discutați cu el/ea despre ce a învățat din asta.
167. Pune întrebări adultului înainte de a devia de la ordinea stabilită și de a încălca regulile	Ajutați-l pe copil să învețe a întreba adultul înainte de a devia de la reguli și situații rutiniere. Arătați deschidere față de copil pentru ca acesta să se simtă confortabil să vină să vă ceară ajutorul.

Utilitatea documentelor:

- ▶ *Instrumentul*, împreună cu SÎDC, va contribui la stabilirea unui parteneriat mai eficient educator-părinți în scopul susținerii mai bune a dezvoltării fiecărui copil.
- ▶ Aceste documente vor permite educatorilor explorarea unor modalități inovatoare de adaptare a demersului educațional la nevoile individuale ale copiilor (în respectarea echității și diversității, ca opus uniformizării în educația formală).
- ▶ Acestea, utilizate împreună cu *Standardele profesionale naționale pentru cadrele didactice din instituțiile de educație timpurie*, vor ajuta educatorii în procesul de auto-evaluare și identificare a propriilor necesități de dezvoltare profesională și de îmbunătățire a practicilor de lucru.

Observațiile autentice la baza monitorizării

- ▶ Atât *Instrumentul* și *Fișa de observare* cât și SÎDC servesc scopului de monitorizare continuă a dezvoltării copiilor.
- ▶ De aceea, copiilor nu li se va cere să demonstreze competențe în devenire **la cerere**, într-o manieră izolată de activitățile lor obișnuite.
- ▶ Informațiile necesare despre învățarea și dezvoltarea copiilor educatorul le colectează prin **observații autentice**, asupra copiilor antrenați în activități și acțiuni cotidiene și nu în contexte create artificial, pe toată perioada anului preșcolar.
- ▶ De aceea, identificarea nivelului de dezvoltare al fiecărui copil va solicita de la educator ***deprinderi bune de observare și documentare*** a observațiilor.

3. Utilizarea metodelor interactive în evaluarea pregătirii preșcolarilor către școală

Noile schimbări apărute în învățământul preșcolar privind modalitățile de predare care să așeze în centrul actului educațional copilul și interesele acestuia impun și noi strategii de evaluare. Dacă în actul predării, educatoarea poate utiliza cu succes metode activ-participative, evaluarea, la rândul său, trebuie să fie coerentă cu noile strategii de

predare-învățare, fapt pentru care au apărut metodele interactive de evaluare.

Activitatea didactică modernă este centrată pe demersuri intelectuale interdisciplinare și afectiv-emoționale, educatoarea urmărește realizarea unor obiective interdisciplinare, ca de exemplu: să culeagă informații despre o temă dată, să identifice, să rezolve probleme diferite, să realizeze conexiuni. Astfel, obiectivele evaluării trebuie să fie în concordanță cu obiectivele interdisciplinare ale actului predării.

Printre metodele și procedeele interactive de fixare și evaluare a cunoștințelor utilizate în grădiniță, se înscriu următoarele:

- Turul galeriei,
- Scaunul autorului,
- Piramida,
- Ghicitorile,
- Tehnica fotolimbajului,
- Ciorchinele,
- Posterul,
- Blazonul,
- Diagrama Venn,
- Examinarea povestirii,
- Jurnalul grafic,
- Harta conceptuală / cognitivă,
- Tehnica florii de nufăr,
- Metoda colțurilor,
- Tehnica analitico-sintetică,
- Philips 6-6,
- Cubul,
- Turnirul întrebărilor,
- Cvintetul,
- R.A.I. (Răspunde. Aruncă. Interoghează.)
- Jurnalul grupei.

Sunt prezentate succint cele mai reprezentative metode și procedee:

Turul galeriei - se utilizează după soluționarea de către copii a unor sarcini primite în grup. Rezultatele activităților sunt expuse, iar fiecare grup, prin rotație, vizualizează lucrările realizate. Se realizează un dialog interactiv între copiii „autori” ai lucrărilor și copiii „vizitatori”. Copiii fiecărui grup vor fi, la rândul lor, în calitate de autori și vor oferi explicații privind modul de realizare a sarcinii, contribuția fiecărui membru al grupului, rezultatul muncii lor, dar și în calitate de vizitatori, formulând aprecieri despre modul în care au fost rezolvate sarcinile.

Etapele care trebuie parcurse în realizarea turului galeriei sunt următoarele: - formarea grupelor de copii (3- 4 copii) - comunicarea sarcinii de lucru (trebuie să aibă

mai multe perspective de abordare sau mai multe soluții) - activitatea în grupuri - expunerea produselor - „Turul galeriei” – se examinează corectitudinea rezolvării sarcinilor date. Copiii, în calitate de vizitatori trec pe la fiecare expozat și înscriu comentariile critice, ajutați de educatoare, sau utilizând simboluri. - activitate în grupuri – timp de 5 minute, fiecare grup reanalizează lucrarea, corectând-o și adăugând elemente, dacă este cazul. Utilizând această tehnică de evaluare, educatoarea poate antrena grupurile, reactualiza cunoștințele copiilor și poate evalua capacități și deprinderi specifice preșcolarilor.

Scaunul autorului – se utilizează, în special în grupele se Step-by-Step, în cadrul „Întâlnirii de dimineață”, fiind un procedeu prin care li se oferă copiilor ocazia de a se autocunoaște, autoevalua, de a realiza un dialog cu membrii grupei, de a argumenta alegerea modului de realizare a sarcinii, dar și capacitatea de a-și spune opinia despre ce ar trebui îmbunătățit, fără a jigni pe cineva. Copilul este „invitat” pe „Scaunul autorului”, pentru a prezenta educatoarei și copiilor din grupă, rezultatul muncii independente sau de grup, după rezolvarea unei sarcini primite.

Ceilalți copii intervin, dacă este cazul, prin sugestii, opinii despre ce ar trebui corectat.

Piramida Metoda piramidei poate fi utilizată în cadrul activităților, pentru reactualizarea cunoștințelor, în etapa de complicare a jocului(în cazul în care se desfășoară un joc didactic), ca feed-back al activităților de observare, povestire, lectură după imagini, convorbire, dar și în activitățile integrate (DȘ, DLC, DOS, DEC), sau la centrele ARTĂ și CONSTRUCȚII. Prin intermediul acestei metode, copiii își dezvoltă capacitatea de sintetizare a unor probleme, informații, idei, teme, sau a unui text literar.

Ghicitorile. Stimulează și exersează capacitățile de analiză, sinteză, comparație, generalizare, descriere și evaluare, inteligențele multiple, iar copiii au ocazia să aplice în situații noi ceea ce au învățat. În activitatea cu preșcolarii, educatoarea poate utiliza diferite tipuri de ghicitori:

- ghicitori – descriere , folosite în povestiri, observări, descrieri, jocuri,
- ghicitori – analiză, folosite în observări,
- ghicitori de comparație, folosite în jocuri didactice, povestiri, lecturi
- ghicitori de generalizare, folosite în observări, lecturi după imagini, povești create,
- ghicitori literare,
- ghicitori muzicale,
- ghicitori eliptice,
- ghicitori cu rimă.

Ca metode interactive de evaluare, ghicitorile pot fi folosite cu succes în evaluarea formativă, dar și în evaluarea sumativă (concursuri , de ex. „Câștigă cel mai isteț”, „Răspunde repede și bine!”).

Ciorchinele Tehnica ciorchinelui este utilizată în scopul de a exersa gândirea liberă a copiilor, de a facilita realizarea de conexiuni între idei și de a reactualiza

cunoștințele anterioare.

Etape în realizarea ciorchinelui:

- comunicarea sarcinii de lucru
- activitate individuală (completarea ciorchinelui de fiecare copil)
- activitate în perechi
- se formează perechi, se prezintă colegului ciorchinele realizat și se completează cu informațiile noi, obținute de la acesta
  - activitate în grupuri – fiecare pereche prezintă ciorchinele unei alte perechi, având ocazia să descopere cunoștințe noi, prezentate de colegii de grup,
  - activitate frontală – se completează ciorchinele de pe tablă (coală A4, flipchart), cu ideile comune fiecărui grup, ulterior, grupurile vor denumi o singură idee care nu a fost scrisă.

Ciorchinele poate fi aplicat în cadrul activităților de observare, convorbire, povestire, repovestire, la începutul și pe parcursul unui proiect, pentru a reactualiza și sintetiza cunoștințele copiilor despre subiectele din cadrul proiectului respectiv.

Diagrama Venn Se poate utiliza atât în activități de predare-învățare, cât și în fixarea și evaluarea cunoștințelor. Diagrama Venn se aplică în activități de observare, povestire, joc didactic, convorbire. Etapele metodei sunt următoarele: - comunicarea sarcinii de lucru - activitate în pereche sau în grup (se completează diagrama individual, apoi se discută în perechi sau în grup, corectându-se și completându-se informațiile) - activitate frontală – Se completează de fiecare copil/grup diagrama realizată pe un poster sau o coală A3.

Harta conceptuală Harta conceptuală sau harta cognitivă se definește ca fiind o imagine a modului de gândire, simțire și înțelegere ale celui sau celor care le elaborează. În cazul preșcolarului, după multe experiențe în acest sens realizează o hartă conceptuală - simplă la început, apoi din ce în ce mai completă -, devenind o modalitate, o procedură de lucru la diferitele domenii experiențiale, dar și inter - și transdisciplinar. Această procedură poate fi utilizată în predare, în învățare și în evaluare. Harta conceptuală este o metodă prin care învățarea noilor informații depinde de cunoștințele acumulate și de relaționările pe care copilul le stabilește între acestea. În hărțile conceptuale sunt incluse idei noi într-o structură cognitivă, fiind rearanjate cunoștințe deja acumulate, astfel încât ideile noi dau roade pe terenul metodelor cognitive existente.

Conceperea acesteia se bazează pe principiul potrivit căruia „învățarea temeinică a noilor concepte depinde de conceptele deja existente în mintea elevului și de relațiile care se stabilesc între acestea”. (Teoria lui Ausubel). Esența cunoașterii constă în modul cum se structurează cunoștințele. Important este nu cât știe preșcolarul, ci relațiile pe care le stabilește între cunoștințele asimilate. Astfel, harta conceptuală poate fi înțeleasă ca un grafic ce cuprinde concepte centrale, localizate în centrul acesteia și concepte secundare, localizate pe marginea hârtii.

Etapele metodei sunt următoarele:

- pregătirea, formarea grupurilor;
- stabilirea temei de lucru;
- generarea idelor, definirea conceptelor;
- structurarea ideilor, selectarea lor;
- reprezentarea grafică, elaborarea hărților conceptuale;
- interpretarea: verificarea listei de concepte, analiza utilității pentru scopurile propuse, analiza relațiilor dintre concepte;
- utilizarea hărților conceptuale: prezentarea unor proiecte, realizarea unor produse, întocmirea unor portofolii.

Ca metodă de evaluare, harta conceptuală are următoarele avantaje:

- organizează cunoștințele existente în mintea preșcolarului;
- elimină simpla reproducere a unor definiții sau algoritmi de rezolvare a unei probleme;
- scoate în evidență modul cum gândește copilul și cum folosește ceea ce a învățat.

Exemplu de hartă conceptuală:

Animale sălbatice

Se poate lucra individual, dar și pe grupe.

Educatorea sau copiii pot desena în mijlocul paginii câteva animale sălbatice, iar prin săgeți trasate spre margine, copilul desenează sau scrie tot ce știe despre animalele sălbatice.

Turnirul întrebărilor. Este o metodă prin care se exersează capacitatea copiilor de a formula întrebări pe baza unui text științific, concurând, dar și cooperând. Se poate utiliza în activitățile de lectură educatoarei, povestire, audiția unor texte științifice.

Etapele metodei:

- organizarea colectivului de copii, în grupe de câte șase,
- prezentarea sarcinii didactice presupune anunțarea obiectivelor, explicarea sarcinilor; ascultarea poveștii,
- activitate în grupuri – fiecare membru al grupului va formula singur întrebări adresate în primă fază membrilor din grupul respectiv, apoi celorlalte grupe.
- întrecerea între grupe – membrii celor două grupe se așează față în față și se pregătesc de întrecere, fiecare echipă prezintă, pe rând, câte o întrebare echipei adverse, evaluează răspunsul dat și decide punctajul.

Educatorea apreciază atât întrebările, cât și răspunsurile și validează punctajul. Întrebările nu trebuie să se repete. Pentru o evidență cât mai exactă, punctajele obținute se trec într-un tabel.

Se pot atribui copiilor diferite roluri în cadrul grupului, cum ar fi: „conducătorul”, „ceasornicul” / „orologiu”, „energic”, „crainicul”, etc.

R.A.I. Metoda R.A.I. (răspunde, aruncă, interoghează) este o metodă destul de ușor de aplicat în activitățile desfășurate, în special cu preșcolarii mari. Este un joc

simplu de aruncare a unei mingi de la un copil la altul. Cel care aruncă mingea adresează o întrebare celui care o prinde. Acesta răspunde la întrebare, apoi aruncă mingea altui coleg și îi pune o altă întrebare vizând conținutul care trebuie evaluat (precizat de la început de către educatoare). Prin caracterul său antrenant și realizată sub formă de joc, metoda menține trează atenția tuturor copiilor din grupă, participând chiar și cei mai timizi dintre aceștia. Copiii sunt atrași de suspansul generat de întrebările neașteptate și de exercițiul de promptitudine la care îi solicită jocul.

Această metodă de evaluare poate fi utilizată cu succes, mai ales la grupa pregătitoare, la sfârșitul unor activități de cunoaștere a mediului, educare a limbajului, activități cu conținut matematic. R.A.I. este atât o metodă de evaluare cât și strategie de învățare care îmbină cu succes competiția și colaborarea și permite realizarea unui feedback rapid.

Jurnalul Este o metodă de evaluare, utilizată destul de des în spațiul nord-american, în care sunt menționate sarcinile de învățare, pașii parcurși, dificultățile și reușitele copiilor, elementele esențiale din activitatea desfășurată.

Educatoarea completează în jurnal informațiile obținute de la copii, iar aceștia pot realiza desene, simboluri. „**Jurnalul metacognitiv**“ constă în evaluarea copilului la sfârșitul zilei cu privire la conținutul învățării, rezultatele obținute în activitățile individuale sau comune, în termeni de reușite și dificultăți întâmpinate, relațiile și calitatea acestora cu colegii pe parcursul îndeplinirii sarcinilor de învățare. Poate lua forma unui dialog între copil și educatoare sau între copil și colegii de grupă. Se formulează întrebări de genul: „Ce ai învățat să faci astăzi?“, „Ce ți s-a părut reușit în activitatea ta de azi?“, „Ce dificultăți ai întâmpinat?“, „Cine te-a ajutat?“, „Pe cine ai ajutat?“, „Cum te-ai simțit astăzi?“, „Ce activități ai vrea să repeți?“, etc. .

De reținut!

Metodele alternative de evaluare au valoare formativă, prin faptul că oferă posibilitatea copilului de a arăta ce știe, dar mai ales ce știe să facă; atât educatoarea, cât și preșcolarii au o imagine permanent actualizată asupra performanțelor copiilor, asigură un demers interactiv actului de predare-învățare, raportându-se la nivelul psihologic al preșcolarilor, prin individualizarea sarcinii de lucru.

În concluzie, toate aceste metode complementare de evaluare asigură o alternativă la formele tradiționale, îmbogățind practica evaluativă. Metodele tradiționale de evaluare nu sunt înlăturate definitiv, ci sunt completate și susținute în procesul evaluării de metodele alternative. Deoarece ambele tipuri de metode prezintă atât avantaje, cât și limite/dezavantaje, este necesară îmbinarea lor, opțiunea pentru o anumită metodă de evaluare fiind determinată de vârsta copiilor, de volumul de cunoștințe, de categoria de activitate și, în mod deosebit, de obiectivele urmărite. „Perfecționarea oricărei evaluări provine din adecvarea ei la obiectivele pentru care este făcută.”(Gemeniense Meyer- 2000)

SARCINI PENTRU LUCRUL INDIVIDUAL

1. Evaluarea nivelului de pregătire a preșcolarului pentru școală. Studiu de caz
2. Identificați în practica preșcolară exemple de manifestare a evaluării educaționale în următoarele ipostaze:

- comparativă
- criterială
- corectivă
- conștientizată/formatoare.

Comentați-le!

Tema 5. Instrumente de evaluare

CUPRINS:

1. Testul – definiție, funcții, caracteristici, clasificare
2. Matricea de specificații și rolul acesteia în proiectarea instrumentelor de evaluare
3. Itemii – definiție, tipuri de itemi, exemple
4. Taxonomii pentru elaborarea evaluării
5. Aprecierea rezultatelor evaluării
  - 5.1. Descriptorii de performanță
  - 5.2. Prelucrarea datelor evaluării

OBIECTIVE:

- **La finele studierii acestei teme masterandul va fi capabil:**
- să definească principalele instrumente de evaluare
- să relateze despre taxonomiile pentru elaborarea evaluării eficienței activității formativ-educative în grădinița de copii;
- să distingă diverse metode complementare de evaluare;
- să prezinte erori în practica de evaluare în grădinițe și modalitățile de înlăturare ale acestora.
- să aplice diverse modalități de prelucrare a rezultatelor;
- să elaboreze, pentru un conținut dat, o strategie de evaluare bazată pe metode și tehnici moderne (alternative sau complementare).
- să construiască probe de evaluare pentru un anumit domeniu de dezvoltare a preșcolarului;
- să compare rezultatele evaluării privind eficiența diverselor forme de organizare a activităților educativ-instructive în grădiniță în dependență de obiectivele urmărite

CONCEPTE-CHEIE: taxonomii, descriptori de performanță, itemii, matricea de specificații.

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ:

1. Curriculumul educației copiilor de vîrstă timpurie și preșcolară (1-7 ani)
2. Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5-7 ani
3. Ghid de aplicare a instrumentelor de monitorizare a pregătirii copilului pentru școală și a fișei de monitorizare a progresului preșcolarului. Chișinău, 2014
4. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară
5. Teoria și practica evaluării educaționale. D.Potolea. București 2005

DISCURS DIDACTIC:

1.Testul – definiție, funcții, caracteristici, clasificare

Dacă metoda este cea care conturează întregul demers evaluativ (de la stabilirea obiectivelor de evaluare, până la realizarea și aplicarea adecvată a instrumentului de evaluare prin care se pot obține informațiile necesare pentru scopul propus), instrumentul de evaluare este parte integrantă a metodei, prin care se concretizează măsurarea cunoștințelor și deprinderilor preșcolarului. „Instrumentele de evaluare oferă informații de care ne servim de obicei pentru a lua decizii sau contribuie la reducerea incertitudinii asociate luării unei decizii.” (A. Cazacu, „Didactica filosofiei”)

Deși anumite instrumente de evaluare, cum ar fi portofoliul, testul docimologic, necesită un efort sporit din partea educatoarei, acestea trebuie totuși utilizate, educatoarea încercând să nu se limiteze la un număr restrâns de tehnici de evaluare. Pentru ca evaluarea să fie cât mai eficientă, trebuie să se bazeze pe o verificare frecventă a rezultatelor preșcolarilor, dar și pe utilizarea cât mai multor categorii de instrumente de evaluare. Principalul instrument de evaluare a rezultatelor preșcolarilor este **testul**.

Literatura de specialitate abundă în definiții ale testului. Testul reprezintă o probă de evaluare ce verificarea optimă a modului în care obiectivele educaționale au fost îndeplinite, asigurând, în același timp, o obiectivitate mai mare în procesul de evaluare.

Fiind un instrument complex și structurat, testul îndeplinește următoarele funcții:

- identificarea nivelului de pregătire a preșcolarilor,
- evaluarea eficienței procesului de predare, dar și a întregului demers educațional,
- identificarea dificultăților învățării.

Caracteristici ale testelor:

- sunt formate din întrebări sau sarcini, numite „itemi”,

- itemii unui test pot acoperi o mare parte din conținuturi,
- nu sunt mijloace curente de verificare, fiind utilizate în special pentru verificări periodice,
- prin intermediul acestora se urmărește realizarea concordanței dintre obiectivele educaționale (distincte de obiectivele evaluării) și itemi,
- la sfârșitul aplicării testului, obiectivele urmează să se manifeste ca rezultate,
- presupun un barem de corectare și notare,
- presupun descriptorii de performanță.

DE RETINUT!

În proiectarea unui test, trebuie să se țină cont de calitățile acestuia, fără de care evaluarea nu s-ar putea realiza în mod corespunzător. Principalele calități ale testului sunt considerate următoarele: - validitatea, - fidelitatea, - obiectivitatea, - aplicabilitatea.

Validitatea este o calitate esențială a testului și se referă la faptul dacă acesta măsoară ce „este destinat” să măsoare.

Au fost descrise mai multe tipuri de validitate:

Validitatea de conținut relevă măsura în care testul acoperă în mod uniform elementele de conținut majore pe care acesta le testează.

Validitatea de construct exprimă acuratețea cu care testul măsoară un anumit „construct” specificat (intelență, creativitate, etc.), precum și raportul item-nivel de învățare (concordanța dintre natura itemilor și obiectivele corespunzătoare conținuturilor supuse evaluării).

Validitatea concurentă există în cazul în care rezultatele la test corelează cu unele criterii de comportament „simultane” cu aprecieri bazate pe observarea directă.

Validitatea predictivă se referă la măsura în care testul poate prognoza performanțele preșcolariilor.

Printre factorii care influențează validitatea unui test se înscriu:

- indicațiile neclare,
- nivelul de dificultate inadecvat al itemilor de test,
- itemi incorecți din punct de vedere tehnic,
- test prea scurt,
- administrarea sau corectarea necorespunzătoare a testului,
- ignorarea variabilei desemnate prin caracteristicile grupului căruia i se administrează testul. (F. Oțet, N. Lițoiu, S. Spineanu-Dobrotă – „Ghid de evaluare la disciplinele socio-umane”)

Fidelitatea testului se referă la stabilirea sau constanța rezultatelor când se realizează două măsurări succesive, iar condițiile de aplicare nu se schimbă. Printre factorii care influențează fidelitatea testului se includ:

- lungimea testului,

- dispersia scopurilor (împrăștierea scopurilor crește fidelitatea),
- alegerea tipurilor de itemi și corectitudinea cu care aceștia sunt construiți,
- modul de administrare a testului (timpul alocat, instrucțiunile furnizate, condițiile asigurate, etc.),
- schema de notare (să fie clară și corect structurată)

Obiectivitatea exprimă gradul de concordanță între aprecierile făcute de evaluatori independenți în ceea ce privește răspunsul anticipat ca fiind corect. Testele standardizate sunt considerate ca având un grad ridicat de obiectivitate.

Aplicabilitatea este calitatea unui test de a fi aplicat și interpretat cu ușurință. Un test aplicabil trebuie să îndeplinească anumite cerințe:

- să fie corespunzător ca formă și conținut pentru nivelul de vârstă și pregătire a preșcolarii,
- adecvarea testului la obiectivele propuse,
- obiectivitatea și pregătirea profesională a evaluatorului,
- calitatea testului se face în funcție de costul și timpul cerut pentru administrare, notare și interpretare.

Potrivit specialiștilor, un test bun nu urmărește doar verificarea informațiilor acumulate de preșcolari, ci și capacitatea acestora de a arăta ce știu să facă cu ce au învățat.

- **Clasificarea testelor:** În teoria și practica educațională, se distinge o mare varietate de teste. Acestea pot fi clasificate în funcție de anumite criterii, cum ar fi:
  - ceea ce se evaluează
  - metodologia evaluării
  - modul de manifestare a comportamentului preșcolarii
  - momentul administrării testului
  - sistemul de referință în constituirea valorilor
  - modul de prezentare a răspunsului

Din punct de vedere a ceea ce se evaluează, testele sunt:

- teste psihologice, care oferă informații despre gradul de dezvoltare a unor procese cognitive, afective, voliționale,
- teste de randament / docimologice care au drept scop identificarea gradului de realizare a obiectivelor educaționale în procesul de predare - învățare evaluare.

Din punct de vedere metodic, testele pot fi:

- teste standardizate, proiectate de factorii de decizie sau de cei din instituții de specialitate,
- teste proiectate de educatoare.

După modul de manifestare a comportamentului preșcolarii, testele pot avea următoarele forme:

- orale,
- scrise,

- practice.

După momentul administrării testului:

- teste inițiale, administrate la începutul unei perioade de formare a preșcolarului,
- teste de progres, administrate pe parcursul perioadei de formare,
- finale, administrate la sfârșitul unei etape de formare.

În funcție de sistemul de referință în constituirea valorilor, testele pot fi:

- normative, prin care evaluarea rezultatelor se face în raport cu un criteriu reprezentat de performanțele pe care le poate realiza o populație preșcolară, exprimată în norme stabilite prin eșantionare,
- criteriale, prin intermediul cărora evaluarea rezultatelor se face în raport cu un criteriu reprezentativ de obiective în perspectiva cărora s-a realizat învățarea.

După modul de prezentare a răspunsului, testele sunt:

- teste obiective, care solicită răspunsuri stricte și au un grad ridicat de obiectivitate,
- teste subiective / de tip eseu implică răspunsuri diferite formulate de fiecare copil.

Încă din faza de proiectare a unui test, educatoarea trebuie să aibă în vedere atât tipul acestuia (criterial, care pune accent pe cunoștințele însușite de preșcolari sau test de discriminare sau normativ, care are rolul de a clasifica preșcolarii, test de rapiditate sau test de randament), cât și tipul de itemi pe care îi folosește.

Astfel, în elaborarea și aplicarea testelor există anumiți pași de parcurs:

- stabilirea conținuturilor și obiectivelor,
- formularea itemilor,
- elaborarea baremului de corectare și notare,
- aplicarea testului la grupă,
- evaluarea,
- interpretarea rezultatelor.

2. Matricea de specificație și rolul acesteia în proiectarea instrumentelor de evaluare

Matricea (tabelul) de specificații este prezentată în literatura pedagogică în strânsă relație cu filosofia evaluării prin raportare la obiective, constituind o adevărată punte de legătură între obiective, conținuturi și evaluare, în calitate de componente ale curriculumului (Mason și Bramble, 1997; Gall, Gall și Borg, 2007).

Se impun câteva precizări în legătură cu obiectivele de evaluare. Ele nu se suprapun perfect peste obiectivele cadru și de referință; în fond curriculum recomandat, curriculum predat și curriculum evaluat nu se suprapun perfect! Aceasta este un instrument utilizat în proiectarea testelor, reprezentând „un plan”, „o schiță” cu ajutorul căreia :

- se asigură că testul construit răspunde la cerințele anticipate,
- se controlează cu mai multă acuratețe ariile de conținut sau unitățile de învățare din programă,

- se controlează cu mai mare precizie ponderea obiectivelor de referință specificate ce urmează a fi evaluate.

Matricea de specificații constă într-un tabel cu două intrări care servește la proiectarea și organizarea itemilor dintr-un test, în care sunt precizate, pe de o parte, conținuturile care vor fi vizate, și, pe de altă parte, nivelele taxonomice la care se plasează obiectivele de evaluare (Mason și Bramble, 1997; Schreerens, Glas și Thomas, 2003; Gall, Gall și Borg, 2007; Stoica, 2001).

Pot fi relaționate diferite arii de conținut și comportamente observabile, itemi propriu-zisi și competențe specifice, etc.

Astfel, liniile matricei de specificații includ elementele de conținut vizate, iar coloanele se referă la nivelele taxonomice la care vor fi măsurate comportamentele preșcolarilor în raport cu aceste conținuturi. Cea mai utilizată taxonomie pentru domeniul cognitiv este cea a lui B. S. Bloom, însă există suficiente alternative prezentate detaliat, inclusiv cu exemple în lucrări traduse în limba română (a se vedea lucrările lui V. și G. De Landsheere, 1979, Definierea obiectivelor educației, București, EDP și Ausubel, D., Robinson, Fl., 1981, Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică, București, E.D.P.).

Unii pedagogi recomandă utilizarea combinată a taxonomiilor, pentru a pune în evidență o gamă largă de capacități, abilități ale preșcolarului prin aceeași probă de evaluare (Stoica, 2001; Schreerens, Gals și Thomas, 2003).

Celulele tabelului, aflate la intersecția dintre elementele de conținut și nivelele taxonomice pentru nivelul cognitiv cuprind procentele de itemi (din totalul itemilor consacrați întregului test) ce vor fi folosiți în proiectarea testului.

Dacă testul va include 20 itemi; înseamnă că

5% din total, adică 2 itemi, vor fi alocați celulei care vizează terminologia „de recunoscut sau „de redat din memorie” (celulă rezultată din intersectarea conținuturilor constând din terminologie, cu nivelul taxonomic „achiziția informației”);

30%, adică 12 itemi, pentru celula vizând rezolvarea de probleme, la nivelul taxonomic „analiză” (rezultată din întretăierea rândului conținuturilor constând din „probleme” cu coloana reprezentând „analiza”) etc.

La intersecția liniilor și coloanelor apare procentul sau numărul de puncte, care ilustrează importanța opțiunea pentru componentele relaționate. Matricea de mai jos este o exemplificare în acest sens.

Conținuturi / obiective	Achiziția informației (cunoaștere)	Înțelegere	Aplicare	Analiză	Total
Conținut 1	10 (2)	-	-	-	10 (2)
Conținut 2	10 (2)	10 (2)	5(1)	-	25(5)
Conținut 3	-	10 (2)	25(5)	-	35(7)
Conținut 4	10 (2)	10 (2)	-	10 (2)	30 (6)

Total	30 (6)	30 (6)	30 (6)	10 (2)	10 (2)
-------	--------	--------	--------	--------	--------

Conform procentului se fixează apoi tipul și numărul de itemi. Pentru a ușura activitatea de elaborare a matricei de specificații se poate opta pentru trecerea în fiecare celulă a numărului de itemi care vor fi proiectați (în exemplul de mai sus, numărul de itemi este notat în paranteză). Atât procentele, cât și numerele se însumează pe verticală și pe orizontală. În funcție de scopul și tipul testului care trebuie proiectat, se poate elabora o matrice de specificații generală sau detaliată (Stoica, 2001).

Matricea de specificații generală Matricea de specificații generală este utilă în proiectarea testelor sumative care vizează conținuturi largi și obiective cu nivele de complexitate ridicate. Ele specifică unități mari de conținut și nivele taxonomice generale.

Matricea de specificații detaliată Este recomandată în cazul testelor sumative care vizează conținuturi mai restrânse (evaluare la finalul unei unități de învățare, la finalul unui semestru etc.) și chiar în cazul testelor formative (care pot viza conținutul unei singure lecții și nu pot ținti decât anumite nivele taxonomice). Ea poate detalia conținuturile care vor fi acoperite prin test ori nivelele taxonomice, dar pot include informații amănunțite și despre ambele dimensiuni.

3.Itemii – definiție, tipuri de itemi, exemple

În demersul de proiectare a oricărei probe de evaluare, etapa imediat următoare o constituie elaborarea itemilor, principalele componente ale instrumentului de evaluare. Itemul este definit ca fiind o întrebare, formulată într-un anumit format astfel încât să fie primit un răspuns așteptat.

Etapetele care trebuie parcurse în elaborarea itemilor sunt:

- stabilirea grupei de preșcolari, domeniului experiențial și conținuturile de evaluat,
- definirea obiectivelor realizate prin intermediul itemilor
- elaborarea descriptorilor de performanță corespunzători obiectivelor
- formularea enunțului itemului

Teoria și practica evaluării evidențiază următoarele tipuri de itemi, în funcție de tipul de răspuns așteptat și gradul de obiectivitate al notării:

- itemi cu răspuns închis (obiectivi)
- itemi semiobiectivi
- itemi cu răspuns deschis(subiectivi)

Indiferent de forma pe care o are itemul, acesta trebuie să îndeplinească anumite condiții:

- să fie formulat clar, fără ambiguități,
- să nu sugereze răspunsul,
- să existe un singur răspuns corect, iar în cazul în care există varianta mai multor răspunsuri corecte trebuie precizat,
- să fie independent față de ceilalți itemi (răspunsul unui item să nu depindă de altul).

1. Itemii obiectivi. Testează un număr mare de elemente de conținut într-un timp, relativ, scurt și au un grad mare de obiectivitate. Acest tip de itemi permite o verificare detaliată a cunoștințelor acumulate, oferă informații despre însușirea noțiunilor de bază, indispensabile pentru achizițiile următoare, nu necesită o schemă detaliată de notare, însă pot fi utilizați doar în evaluarea nivelurilor inferioare ale procesului cognitiv (vizează obiective cognitive: memorarea reproductivă, gândirea convergentă).

Itemii cu răspunsuri închise cunosc trei variante:

- itemi cu alegere duală
- itemi de tip pereche
- itemi cu alegere multiplă

Itemii cu alegere duală pun copiii în situația de a selecta răspunsul corect, din două variante posibile: da/nu, adevărat/fals, corect/incorect.

Primii dintre aceștia sunt cei mai des utilizați.

Acest tip de itemi sunt folosiți atunci când educatoarea dorește să evalueze:

- însușirea de către preșcolari a unor cunoștințe (definiții, noțiuni, reguli),
- diferențierea pe care o poate realiza preșcolarul între enunțurile factuale și cele de opinie,

- capacitatea acestuia de a identifica relații de tip cauză-efect, succesiunea logică sau cronologică a unor evenimente.

Cerința trebuie formulată clar (să încercuiască, să bifeze răspunsul corect sau să taie varianta incorectă). Enunțul, este de dorit, să fie formulat fără negație sau verbe la forma negativă pentru a evita inducerea în eroare a celui evaluat.

Dezavantajul utilizării acestor itemi este acela că preșcolarul poate ghici răspunsul, alegând la întâmplare una din cele două variante.

Exemple de itemi cu alegere duală:

Domeniul știință – grupa mijlocie

Legume de toamnă

Obiective:

- să recunoască legumele specifice toamnei,
- să precizeze părțile componente ale unei legume, indicând părțile componente ale acestora pe care le putem consuma,

Item: Colorați cu roșu dacă este adevărat sau cu verde dacă este fals, în pătratul din dreptul fiecărui enunț:

Para este o legumă.

Ceapa, morcovul, varza, gogoșarul sunt legume de toamnă.

De la morcov consumăm frunzele.

Putem consuma rădăcina de la următoarele legume: morcov, țelină, păstârnac.

DLC grupa mare

„Fata babei și fata moșneagului”

Obiectiv: - să identifice ideile principale din conținutul poveștii,

Item: Tăiați cu o linie răspunsul incorect din cele două variante:

Fata babei era harnică, iar fata moșului era foarte leneșă. DA / NU

Baba și-a alungat fata de acasă. DA / NU

Fata moșului s-a întâlnit în drumul său cu o cățelușă, un păr, o fântână și un cuptor. DA / NU

Fata moșului a ales de la Sfânta Vineri o ladă foarte mare. DA / NU

Itemi de tip pereche

Evaluează capacitatea preșcolarului de a identifica relația existentă între două elemente.

Un element esențial în structurarea acestor itemi este precizarea cât mai clară și exactă a regulii după care se realizează asocierea dintre cele două coloane.

Pentru a se micșora posibilitatea de ghicire a răspunsurilor, cele două coloane pot avea un număr diferit de elemente (diferența să nu fie, însă prea mare). Exemple:

DȘ - grupa mică

Animale domestice

Obiectiv: să precizeze hrana animalelor domestice

Item: unește fiecare animal cu hrana corespunzătoare.

Copiii au desenat pe fișă următoarele elemente:

câine   vas cu lapte

pisică   fân

oaie   os

porc

DȘ - grupa mare

Activitate matematică – Numere naturale

Obiectiv: să asocieze cifra corespunzătoare numărului de elemente,

Item: Unește fiecare mulțime de obiecte cu cifra corespunzătoare numărului de elemente:

Pe fișă vor fi desenate:

2 fesuri   cifra 1

3 ciupercuțe   cifra 2

5 clopoței   cifra 3

4steluțe   cifra4

cifra 5

DLC – grupa mare

„Cuvinte opuse” / antonime

Obiectiv: să denumească forma de plural a substantivelor date

Item: Unește elementele din dreapta cu cele potrivite.

1 căsuță	5 flori
1 floare	4 steluțe
1 coș cu fructe	3 căsuțe
1 steluță	2coșuri

Itemii cu alegere multiplă Acești itemi se mai numesc și itemi cu răspuns selectat deoarece oferă preșcolarului mai multe variante de răspuns, dintre care una este corectă. Sunt alcătuiți dintr-o premisă și o listă de variante, reprezentând soluțiile itemului. Lista de variante conține răspunsul corect care trebuie identificat și un număr de distractori (variante de răspuns incorecte, dar plauzibile).

Pot fi utilizați în verificarea cunoștințelor (noțiuni, reguli, fapte), capacității de aplicare a cunoștințelor și de a stabili relații cauză-efect.

Proiectarea corectă a acestor tipuri de itemi presupune respectarea unor cerințe, cum ar fi:

- enunțul trebuie să stabilească o sarcină clară, întrebarea să fie clară și explicită,
- limbajul utilizat să corespundă nivelului de vârstă a copiilor,
- distractorii să fie plauzibili și paraleli,
- opțiunile să nu fie sinonime sau opuse și să aibă aproximativ aceeași lungime,
- în formularea întrebării se va evita utilizarea negativului deoarece majoritatea oamenilor nu îl citesc pe „nu”,
- în lista de alternative trebuie să existe un singur răspuns corect (în mod cert și indiscutabil) (Berthell, 1998)

Itemii cu alegere multiplă pot verifica mai multe tipuri de conținut, se măsoară ușor și rapid, au o fidelitate ridicată față de ceilalți itemi obiectivi (cele 4-5 variante de răspuns reduc șansa de ghicire a celui corect), însă prezintă și anumite dezavantaje: necesită un timp îndelungat de elaborare,

- în unele situații, se poate ghici răspunsul,
- evaluează, în special, nivele inferioare ale procesului cognitiv.

Exemple:

DȘ - grupa mijlocie

„Fructe de toamnă”

Obiectiv: să recunoască fructele specifice toamnei,

Item: Încercuiește răspunsul corect

Fructele care se coc toamna sunt:

- a) măr, pară, cireasă, alună, prună,
- b) măr, pară, morcov, strugure, alună,

- c) măr, prună, strugure, prună, nucă,
- d) pară, căpșună, alună, strugure,

DE REȚINUT!

Deoarece preșcolarii nu au formată încă deprinderea de a citi, obiectivele, itemii, și enunțurile vor fi scrise, însă variantele itemului vor fi desenate.

DEC- grupa mare

Culori secundare

Obiectiv: să precizeze modul de obținere a culorilor secundare,

Item: Încercuiește răspunsul corect:

1. Dacă vom amesteca roșu cu galben vom obține:

- a) verde
- b) maro
- c) orange

2. Prin amestecul culorii galben cu albastru vom obține:

- a) mov
- b) verde
- c) orange
- d) violet,

Variantele de răspuns vor fi realizate desenând culorile de mai sus.

DLC – Grupa mijlocie

„Personaje din povești”

Obiectiv: să recunoască personajele din poveștile cunoscute,

Item: Încercuiește răspunsul corect:

Care din personajele de mai jos apar în următoarele povești: „Capra cu trei iezi”, „Scufița Roșie”, „Iedul cu trei capre”, „Cei trei purceluși”

- a) iezi
- b) purcelușii
- c) lupul
- d) capra
- e) vulpea

2. Itemii semiobiectivi Sunt întâlniți sub forma de:

- itemi cu răspuns scurt
- întrebări structurate

Itemii cu răspuns scurt solicită copilul să formuleze un răspuns scurt sau să completeze o afirmație în așa fel încât să dobândească sens și valoare de adevăr. În cazul preșcolarilor, răspunsul poate fi dat oral, iar educatoarea va completa în scris (ceea ce reduce fidelitatea acestuia) sau pot fi completați cu simboluri. Se pot utiliza, mai ales, la

activitățile matematice, de cunoaștere a mediului, educarea limbajului, (când se dorește evaluarea modului de însușire a anumitor noțiuni , concepte).

Acest tip de itemi pot solicita:

- completarea unui enunț cu 1-2 termeni lipsă,
- identificarea unui concept, în funcție de definiția dată sau de caracteristicile acestuia,
- definirea unei noțiuni,
- ordonarea unor litere, cuvinte, idei(în cazul preșcolarilor de grupă mare), imagini,
- completarea unor diagrame, grafice cu părțile lipsă. Întrebările trebuie să fie scurte, clar formulate și să solicite un singur răspuns corect. Pentru fiecare întrebare se vor omite cuvintele cheie.

Exemple:

DȘ - grupa mijlocie

Animale domestice

Obiective: - să specifice foloasele animalelor domestice,

- să redea prin desen cuvintele potrivite,

Item: Completează prin desen ce lipsește:

De la găină putem mânca: carne și.....

Pisica prinde ..... ne trezește dis-dimineată.

DȘ - grupa mare

Plantele

Obiective: - să denumească părțile componente ale unei plante,

- să identifice o parte componentă a plantei, în funcție de caracteristicile acesteia,

Item: Completează , folosind simbolul potrivit:

Orice plantă este alcătuită din: rădăcină, tulpină, _____ , _____, fructe și semințe. (frunze, flori).

_____ se mai numește bucătăria plantei. (frunza)

_____ absoarbe apa,substanțele hrănitoare și fixează planta în pământ. (rădăcina)

DȘ - grupa mare

Numere naturale

Obiectiv: să completeze corect cifrele lipsă, cunoscând locul fiecăreia în scara numerică,

Item: Completează cifrele lipsă, în ordine crescătoare / descrescătoare:

___ , 1, 2, ___, 4;

6, 5, ___, 3, ___, 1;

8,7, ___, 5, 4, ___;

5, 6, ___, ___, 9;

DLC – grupa mare

Poezia „Toamna”

Obiectiv: să redea prin desen termenii lipsă pentru a întregi poezia,

Item: Completează ce lipsește:

„_____ a pus în pomi

(soarele)

și dulceață și _____ (culori)

În _____ (livadă) _____ acum găsești

Tot ce vrei, tot ce poțtești: _____ (mere) roșioare, pere aurii,

Gutui gălbioare, _____ brumării. (prune) În livada toamnei, toate își zâmbesc și parcă te-ndeamnă să vii la cules.

Întrebări structurate Întrebările structurate conțin mai multe sarcini de lucru, punând copilul în situația de a-și construi singur răspunsurile. Ele realizează trecerea de la itemii obiectivi la cei subiectivi.

O întrebare structurată este formată dintr-un număr variabil de secvențe (subîntrebări, care pot avea forma unor itemi obiectivi, semiobiectivi, sau chiar subiectivi), a căror coerență și succesiune derivă dintr-un element comun (îdee, fapt, principiu)

Proiectarea corectă a unui item de întrebare structurată presupune respectarea următoarelor cerințe:

- întrebările să se succedă în ordinea creșterii gradului de dificultate a acestora,

- întrebările trebuie să fie independente, răspunsul unei întrebări să nu depindă de cel anterior,

- subîntrebările trebuie să fie în concordanță cu materialul utilizat.

Întrebările structurate permit testarea unei varietăți de cunoștințe, abilități, gradarea complexității și dificultății, parcurgerea progresivă a unei unități de conținut și crearea condițiilor ca evaluarea să dea șanse tuturor preșcolărilor. (F. Oțet)

Exemplu de întrebare structurată:

DLC – grupa mare

Povestea „Punguța cu doi bani”

Obiective: să definească, prin note caracteristice, povestea, pe baza cunoștințelor dobândite anterior

să precizeze trăsăturile caracteristice ale poveștii,

să identifice personajele poveștii

Item: Răspundeți la întrebări:

„Punguța cu doi bani” este o poveste? De ce?

Cine este autorul poveștii?

Care sunt personajele?

Numiți 2-3 elemente ce țin de domeniul fantasticului (care nu se pot întâmpla în realitate)

Ce înseamnă personificare? Cum personifică autorul cocoșul?

3. Itemii subiectivi Principala caracteristică a acestor itemi o reprezintă faptul că aceștia testează originalitatea, creativitatea și capacitatea preșcolarului de personalizare a cunoștințelor. Poate formula, prezenta, descrie, explica diferite noțiuni, relații, argumente.

Itemii subiectivi evaluează capacitățile superioare ale procesului cognitiv (aplicare, analiză, sinteză, evaluare), fapt pentru care măsurarea și aprecierea lor exactă este foarte dificilă.

În această categorie de itemi se încadrează:

- rezolvarea de probleme,
- itemii de tip eseu.

Rezolvarea de probleme Constituie o modalitate prin care se poate dezvolta creativitatea preșcolarilor, gândirea divergentă, imaginația, capacitatea de transfer, de generalizare sau de concretizare a informațiilor.

Capacitatea de a rezolva probleme se dezvoltă progresiv prin învățare, repetare, exersare.

Etapete ce trebuie parcurse sunt:

- sesizarea problemei
- formularea acesteia
- înțelegerea problemei
- adunarea datelor necesare rezolvării problemei
- formularea ipotezelor
- verificarea ipotezelor
- identificarea modului de rezolvare
- discutarea și testarea rezultatelor
- generalizarea și transferul tehnicilor de rezolvare.

Problema ce necesită rezolvare (situația problemă) trebuie adecvată nivelului de vârstă și de pregătire a preșcolarilor, să includă conținuturile prevăzute în programă și să vizeze obiective specifice incluse în Curriculumul pentru învățământul preșcolar.

Exemple:

DOS – grupa mare

„ Invidie”

Obiective: să-și exprime propriile păreri, pe baza conținutului textului, argumentându-le; să identifice mesajul textului;

Item: Ascultați cu atenție textul:

„ La activitatea de educație artistico-plastică toți copiii privesc încântați spre desenul lui Ionuț, care este un mic pictor talentat. Colegul său, Victor îl privește cu invidie. „Ce-ar fi dacă i-aș strica desenul? Nu ar mai fi cel mai frumos. Gândi Victor.

Așa că băiatul răsturnă paharul cu apă peste lucrarea lui Ionuț, astfel încât să pară un accident.

Dar ghiciți ce s-a întâmplat! Paharul a căzut peste desenele ambilor băieți.

Victor nu mai putea de supărare!

Ionuț, însă, nu s-a supărat de „neatenția” lui Victor, i-a spus acestuia:

Stai liniștit! Nu mai fi supărat! Te ajut eu să faci altă lucrare.

Dacă vom lucra împreună vom termina mai repede.

Victor s-a rușinat de fapta sa și a realizat că într-o prietenie adevărată nu există loc de invidie.”

„ De ce era Victor invidios?

De ce nu trebuie să fim invidioși?

Ce înțelegeți prin expresia „fiecare e unic, în felul său”?

A procedat Victor corect?

Cum a reacționat Ionuț?

Voi cum ași fi reacționat?

Cum s-a simțit Victor? De ce?

Cum trebuie să fie pentru voi un adevărat prieten?”

Itemi de tip eseu

Se utilizează pentru verificarea abilității preșcolarilor de a actualiza, organiza, structura anumite informații, idei, într-o manieră originală, dar și abilitatea de a utiliza corect limbajul, de a proba un stil personal și de a-și exprima un punct de vedere personal.

Există două criterii de clasificare a acestor itemi:

1. după dimensiunile răspunsului așteptat:

- eseu cu răspuns restrâns (minieseul)

- eseu cu răspuns extins

2. după tipul răspunsului așteptat:

- eseu structurat sau semistrukturat

- eseu liber.

DE REȚINUT!

Cu preșcolarii, acest tip de itemi pot fi realizați oral, sub formă de convorbire după ilustrații, poveste cu expresii date, poveste cu început dat sau poveste creată. Se pot realiza atât în grup, cât și individual, educatoarea notând poveștile fiecărui grup / copil.

Exemple:

Item de tip eseu structurat:

DLC- grupa mare

„ **Magia iernii**”- convorbire după un șir de ilustrații

Obiectiv: să alcătuiască un text structurat, pe baza ilustrațiilor prezentate,

Item: Alcătuiți o scurtă povestire pe baza imaginilor prezentate, răspunzând la întrebările de mai jos:

În ce anotimp se petrece acțiunea?

Ce transformări au loc în natură?

Ce fac copiii?

Cum îl așteaptă pe Moș Crăciun?

De ce este îndrăgită iarna?

Povestirea cu expresii date

Grupa mare – „Toamna”

Obiectiv: să alcătuiască o poveste corect structurată (cu toate etapele: introducere, cuprins, încheiere), utilizând expresiile date,

Item: Realizați o scurtă povestire cu următoarele expresii: „ covor de frunze ruginii”, „vreme mohorâtă”, „ copacii goi”, „ toamna darnică”, „ prune brumării”.

Dați un titlu poveștii.

Deoarece preșcolarii nu au formată deprinderea de a citi, educatoarea poate utiliza imagini care redau expresiile date.

Poveste cu început dat

Grupa mare

Obiectiv: să alcătuiască o scurtă poveste, pornind de la un început dat;

Item: Continuați cu cuvintele voastre povestea:

„Era toamnă. Vântul sufla destul de rece. O ploaie mărunță începuse să cadă de câteva zile. Câmpul părea pustiu. Sub o grămăjoară de coceni, un iepuraș își făcuse culcuș. Îi era călduț și bine. Iepurașul era fericit.

Într-o dimineață ploaia se opri. Frigul pișca și mai tare. Iepurașul se trezi din somn. Deodată auzi lătratul unui câine.”

Poveste creată

Grupa mare

Obiectiv: să creeze, cu propriile cuvinte și expresii, o poveste pe tema dată,

Item: Alcătuiți o poveste despre primăvară și despre frumusețile acestui anotimp. Dați un titlu potrivit poveștii.

4. Taxonomii pentru elaborarea evaluării

Fiecare item trebuie să exprime sarcina de lucru printr-un verb care îi indică preșcolarului operația mentală care trebuie realizată.

În construirea itemilor, educatoarea poate utiliza anumite taxonomii care fac posibilă „traducerea” obiectivelor de conținut, prezente în curriculumul pentru învățământul preșcolar, în obiective de evaluare.

Una dintre cele mai cunoscute taxonomii, aplicate domeniului cognitiv, este cea a lui B. S. Bloom (1956) ce cuprinde obiective de:

Cunoaștere – reamintirea unor elemente specifice. Verbe utilizate: să definească, să descrie, să identifice, să denumească, să reproducă, să selecteze, etc.

Înțelegere – capacitate de transpunere, interpretare și extrapolare, Verbe utilizate: să

distingă, să estimeze, să aprecieze, să generalizeze, să exemplifice, să elaboreze judecăți despre..., să facă predicții, să rezume, etc.

Aplicare – folosirea unor elemente abstracte în situații particulare sau concrete Verbe utilizate: să demonstreze, să descopere, să calculeze, să opereze, să pregătească, să producă, să relaționeze, să utilizeze, să rezolve, etc.

Analiză – „analiza elementelor, relațiilor, principiilor de organizare” (I. Nicola) Verbe utilizate: să diferențieze, să discrimineze, să distingă, să identifice, să ilustreze, să judece, să selecteze, să relaționeze, să separeu, să subdividă, etc.

Sinteză - producerea unui model sau a unei structuri, a unui set de operații, elaborarea unui mesaj personal Verbe utilizate: să identifice categorii, să creeze, să organizeze, să explice, să modifice, să planifice, să genereze, să rearanjeze, să reconstruiască, să relaționeze, să rezume, să povestească, etc.

Evaluare – emiterea unei judecăți privind valoarea unui material sau a unor metode.

Verbe utilizate: să aprecieze, să compare, să desprindă concluzii, să critice, să descrie, să discrimineze, să aplice, să argumenteze, să interpreteze, să relaționeze, să rezume, să adauge, etc.

Pentru domeniul cognitiv poate fi utilizată și o altă taxonomie prin care operațiile mentale sunt diferențiate mai bine:

Receptarea – să identifice termeni, relații procese, să observe fenomene, să perceapă relații, conexiuni, să nominalizeze concepte, să culeagă date din surse variate, să definească concepte, etc.

Prelucrarea primară a datelor – să compare date, să stabilească relații, să reprezinte, să clasifice, să investigheze, să descopere, să exploreze, să experimenteze, etc.

Algoritmizarea – să anticipeze rezultatele, să identifice invarianții, să reducă la o schemă, să rezolve probleme prin modelare și algoritmizare, etc.

Comunicarea – să descrie stări, fenomene, procese, să exprime idei, soluții, să argumenteze, să susțină un punct de vedere, etc.

Prelucrarea secundară a rezultatelor – să compare rezultate, să concluzioneze, să evalueze rezultatele, să interpreteze rezultatele, să se raporteze critic la un context, să elaboreze strategii, etc.

Transfer – să aplice, să generalizeze, să particularizeze, să verifice, să optimizeze, să transpună, să negocieze, să realizeze conexiuni, etc.

Pentru domeniul creativ se poate utiliza taxonomia lui Williams (1966) și Torrance (1968):

„Fluiditatea – generează o mare cantitate de soluții, de idei,

Flexibilitatea – utilizează un număr diferit de abordări, produce o varietate de idei, schimbă cu ușurință centrul de interes, interpretează diferit față de ceilalți,

Originalitatea – prezintă răspunsuri sau rezultate neobișnuite, creează idei deosebite, , preferă să sintetizeze decât să analizeze situațiile,

Capacitatea de elaborare – adaugă opinii proprii pentru a dezvolta o idee nouă, îmbogățește o idee simplă sau un răspuns, dă soluții gândite profund, modifică sau explică mai clar ideile altora,

Capacitatea de evaluare critică și decizie – judecă pe baza propriului său punct de vedere, găsește motive întemeiate pentru luarea sau clarificarea unei decizii, analizează critic problemele și soluțiile.

DE REȚINUT!

Itemii, indiferent de forma pe care o îmbracă, prezintă atât avantaje, cât și limite. Dacă itemii obiectivi pot fi folosiți cu succes în evaluarea cunoștințelor din domeniul cognitiv, antrenând, de obicei, capacități de tip reproductiv, aceștia nu pot avea același rezultat în evaluarea creativității copiilor sau a capacității acestora de argumentare. Ca într-o piramidă, fiecare formă de evaluare, metodă, instrument sau item ocupă un loc anume. Depinde de experiența, dar și de arta educatoarei de a alege corect instrumentele de lucru cu ajutorul cărora evaluează preșcolarii.

5. Aprecierea rezultatelor evaluării

Procesul evaluării nu se încheie odată cu măsurarea rezultatelor, ci continuă cu aprecierea, înregistrarea acestora, și cu adoptarea deciziilor ameliorative. Evaluarea are drept scop măsurarea și aprecierea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor dobândite de copii în cadrul actului educațional, însă urmărește și aspectele formative ale activității educatoarei.

Datele obținute sunt prelucrate în scopul de a desprinde concluzii utile despre activitatea desfășurată. Evaluarea constituie o acțiune complexă ce presupune realizarea anumitor operații întreprinse de cadrul didactic. Indiferent de forma pe care o îmbracă, procesul evaluării parcurge următoarele etape:

- „definirea și cunoașterea prealabilă a obiectivelor procesului de învățământ,
- crearea situațiilor de învățare pentru a permite copiilor să realizeze comportamentul pe care îl presupun aceste obiective,
- alegerea metodelor și instrumentelor de înregistrare și măsurare a rezultatelor,
- desfășurarea procesului de înregistrare și măsurare,
- evaluarea și analiza datelor culese,
- concluzii și aprecieri diagnostice pe baza datelor obținute.” (E. Baller, 1972, p. 193-211)

Numai prin măsurare, rezultatele preșcolarilor nu au o semnificație anume. Acestea capătă semnificație în urma aprecierii, act ce presupune raportarea la un sistem de valori, la anumite criterii.

Rezultatele preșcolarilor pot fi apreciate în următoarele moduri:

- apreciere verbală
- notarea prin culori

Aprecierea verbală se realizează prin intermediul limbajului verbal și cuprinde o gamă variată de exprimări valorice (laudă, acord, dezacord, corect, etc.). Acest mod de

apreciere nu este prea exact, însă, prin mesajele evaluative, poate impulsiona copiii pentru activitățile viitoare.

Notarea prin culori În învățământul preșcolar nu se dau note, astfel notarea numerică a rezultatelor copiilor nu poate avea rol de clasificare.

Notarea prin culori este un sistem foarte vechi, se folosește mai ales în învățământul preșcolar sub forma unor simboluri (steluțe, buline, flori, etc.) de diferite culori.

Fiecare simbol indică gradul de apropiere sau discrepanța dintre rezultatele așteptate și cele obținute.

5.1.Descriptorii de performanță

Folosirea descriptorilor de performanță a schimbat radical maniera de realizare a evaluării în învățământul preșcolar.

Descriptorii de performanță sunt elaborați în standardele pentru învățământului preșcolar. Aceștia nu sunt altceva decât niște instrumente de evaluare ce pot fi folosite cu ușurință de către educatoarele pentru ca evaluarea să devină mai rațională, mai controlabilă, prin utilizarea acestor criterii precise.

Descriptorii de performanță sunt enunțuri normativ valorice despre „ceea ce știu” și „pot să facă” preșcolarii la un moment dat. Aceștia trebuie să corespundă obiectivelor cadru și de referință, fiind descrieri ale cunoștințelor și aptitudinilor preșcolarului.

Descriptorii de performanță nu trebuie însă confundați cu obiectivele educaționale. Dacă obiectivele sunt anticipări ale rezultatelor învățării, prin intermediul cărora educatoarea poate orienta traseul de predare-învățare, descriptorii de performanță reprezintă reperele evaluării rezultatelor efective, concrete. În formularea acestora trebuie pornit de la obiectivele specifice, activitățile de învățare propuse de programă, descriind standardele curriculare de performanță.

Standardele de performanță implică relația dintre un anumit domeniu experiențial și nivelul de vârstă a preșcolarului, pentru a afla unde se plasează preșcolarul tipic. Cu alte cuvinte, „ce trebuie să știe” și „să știe să facă” preșcolarul la un anumit nivel de vârstă. Unii copii ating nivelul-țintă, alții sunt în curs de a realiza nivelul-țintă, iar alții îl depășesc.

Astfel, descriptorii de performanță pot defini nivelurile de performanță:

- minimă acceptabilă
- tipică (medie)
- optimă (maximă).

La fiecare domeniu experiențial trebuie ales un număr de capacități și subcapacități esențiale pe care preșcolarii trebuie să le demonstreze după anumite secvențe de învățare. Pentru fiecare capacitate și subcapacitate sunt elaborați descriptorii de performanță pentru fiecare nivel: minim, mediu și maxim.

Aceste capacități corespund obiectivelor cadru sau obiectivelor de referință

descrie în curriculum.

Exemplu de descriptori de performanță:

DLC

Obiectiv cadru: Dezvoltarea exprimării orale, înțelegerea și utilizarea corectă a semnificațiilor structurilor verbale orale

Obiectiv de referință: să participe la activitățile de grup, inclusiv la cele de joc, atât în calitate de vorbitor, cât și de auditor.

Nivel de performanță	Descriptori de performanță
MAXIMAL	Manifestă în mod frecvent inițiativă în comunicarea orală, folosindu-și deprinderile de exprimare în formularea răspunsurilor.
MEDIU	Participă uneori la activitățile de grup în calitate de vorbitor.
MINIM	Participă la activitățile de grup în calitate de auditor.

Obiectiv de referință:

Să înțeleagă și să transmită mesaje simple; să reacționeze la acestea.

Nivel de performanță	Descriptori de performanță
MAXIMAL	Înțelege cu rapiditate și precizie semnificația globală a unui mesaj ascultat. Formulează răspunsuri logice, complete la întrebările adresate.
MEDIU	Înțelege semnificația globală a unui mesaj, uneori după ascultarea repetată a acestuia. Formulează enunțuri complete la întrebările adresate, cu mici ezitări sau imprecizii.
MINIM	Înțelege semnificația globală a unui mesaj după ascultarea repetată a acestuia sau după lămuriri suplimentare. Formulează deseori răspunsuri incomplete.

În continuare voi exemplifica o fișă de evaluare formativă , cu descriptori de performanță folosită în cadrul **temei „ Toamna ”**.

Numele și prenumele:

Nivel de vârstă: (5- 7 ani)

Tema proiectului: „Toamna”

Subtema: „Darurile toamnei” – evaluare formativă

Fișă de evaluare continuă

DESCRIPTORI DE PERFORMANȚĂ PE DOMENII EXPERIENȚIALE

DOMENIUL ȘTIINȚĂ: CUNOAȘTEREA MEDIULUI:

- a) Recunoaște și denumește pe baza imaginilor aspecte caracteristice toamnei.
  - b) Recunoaște și denumește pe baza imaginilor aspecte caracteristice toamnei, cu mici ezitări sau imprecizii.
  - c) Recunoaște și denumește pe baza imaginilor aspecte caracteristice toamnei numai cu ajutorul educatoarei.
2. a) Recunoaște și descrie verbal fenomene din mediul înconjurător ca : ploaie, furtună, vânt, ...
- b) Recunoaște și descrie cu mici ezitări, fenomene din mediul înconjurător ca : ploaie, furtună, vânt, ...
  - c) Recunoaște și descrie verbal, numai cu ajutorul educatoarei, fenomene din mediul înconjurător ca : ploaie, furtună, vânt, ...
3. a) Recunoaște și denumește fructe, legume, flori de toamnă.
- b) Recunoaște și denumește fructe, legume, flori de toamnă, cu mici imprecizii.
  - c) Recunoaște și denumește fructe, legume, flori de toamnă doar cu ajutorul educatoarei.
4. a) Precizează elementele componente ale plantelor (privind fructe, legume, flori) și specifică rolul acestora.
- b) Precizează elementele componente ale plantelor (privind fructe, legume, flori) dar specifică rolul acestora cu mici imprecizii.
  - c) Precizează elementele componente ale plantelor (privind fructe, legume, flori) și specifică rolul acestora doar cu ajutorul educatoarei.

ACTIVITĂȚI MATEMATICE:

1. a) Plasează corect diferite obiecte într-un spațiu dat, verbalizând acțiunea sa.
  - b) Plasează corect diferite obiecte într-un spațiu dat, dar verbalizează cu mici ezitări acțiunea sa.
  - c) Plasează diferite obiecte într-un spațiu dat fără a verbaliza acțiunea sa.
2. a) Grupează obiecte diferite, după criteriile date (formă, mărime, culoare).
- b) Grupează cu mici ezitări obiecte diferite, după criteriile date (formă, mărime, culoare).
  - c) Grupează cu dificultate obiecte diferite, după criteriile date (formă, mărime, culoare).
3. a) Execută corect serii de obiecte (de la cel mai scurt la cel mai lung, subțire / gros, îngust / scurt) și verbalizează acțiunea sa.

- b) Execută cu mici dificultăți serieri de obiecte.
  - c) Recunoaște și denumește părți extreme ale unei serieri fără să poată realiza ordonarea.
4. a) Formează mulțimi de obiecte după criteriul dat.
- b) Formează cu mici ezitări mulțimi de obiecte.
  - c) Formează doar cu ajutorul educatoarei mulțimi de obiecte de același fel.
5. a) Numără corect elementele unei mulțimi și asociază cifra corespunzătoare numărului de elemente.
- b) Numără corect elementele unei mulțimi dar asociază cu mici ezitări cifra corespunzătoare numărului de elemente.
  - c) Numără elementele unei mulțimi cu sprijinul educatoarei și nu recunoaște cifrele.
6. a) Compară 2 sau mai multe mulțimi, prin formare de perechi, verbalizând acțiunea sa.
- b) Compară 2 sau mai multe mulțimi, cu mici ezitări, și folosește uneori limbajul adecvat (mai multe / mai puține).
  - c) Compară două sau mai multe mulțimi doar cu sprijinul educatoarei și nu verbalizează acțiunea sa.
7. a) Recunoaște și denumește corect formele geometrice (cerc, pătrat, triunghi...).
- b) Recunoaște, cu mici ezitări, formele geometrice (nu diferențiază pătratul de dreptunghi).
  - c) Recunoaște și denumește uneori, formele geometrice, ajutat de educatoare.

II DOMENIUL LIMBĂ ȘI COMUNICARE EDUCAREA LIMBAJULUI

1. a) Răspunde la întrebări în propoziții, realizând acordul între subiect și predicat.
- b) Răspunde la întrebări în propoziții, dar realizează uneori acordul între subiect și predicat.
  - c) Nu răspunde la întrebări în propoziții, dar dă răspunsuri monosilabice.
2. a) Înțelege sensul unor cuvinte și expresii noi, formulând enunțuri cu acestea.
- b) Înțelege sensul unor cuvinte și expresii noi, formulează cu mici ezitări sau imprecizii enunțuri cu acestea.
  - c) Înțelege sensul unor cuvinte și expresii noi doar cu explicații suplimentare și formulează deseori enunțuri incomplete cu acestea.
3. a) Ascultă cu atenție un text și demonstrează că l-a înțeles, prin repovestire, dramatizare, ...
- b) Ascultă cu atenție un text, îl repovestește, cu mici ezitări.
  - c) Urmărește cu dificultate un text.
4. a) Povestește după ce a audiat textul, păstrând firul epic .
- b) Povestește după ce a audiat textul, păstrând parțial firul epic.
  - c) Povestește după ce a audiat textul, dar nu păstrează firul epic, ci amestecă acțiunile.

5. a) Citește după imagini și recunoaște toate aspectele prezentate.
  - b) Citește după imagini, dar nu recunoaște toate aspectele prezentate.
  - c) Nu poate citi după imagini decât cu sprijinul educatoarei.
6. a) Memorează logic o poezie, ajutându-se de ilustrații sau simboluri caracteristice acesteia.
  - b) Reproduce o poezie, cu 2-3 greșeli și ajutat de educatoare.
  - c) Nu reproduce poezia dată decât cu sprijinul educatoarei.
7. a) Utilizează corect instrumentele de scris și trasează liber semnele grafice date.
  - b) Utilizează corect instrumentele de scris, dar nu trasează semnele grafice decât peste modelele date.
  - c) Nu utilizează corect instrumentele de scris și trasează doar cu sprijinul educatoarei semnele grafice date.

III DOMENIUL OM ȘI SOCIETATE EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

1. a) Cunoaște numele unor colegi și îi strigă în cadrul jocurilor.
  - b) Cunoaște numele a 2-3 colegi, cu care preferă să se joace.
  - c) Cunoaște câțiva colegi, însă este timid și nu preferă jocul în grup.
2. a) Cunoaște și aplică reguli de igienă personală.
  - b) Cunoaște și aplică uneori reguli de igienă personală.
  - c) Cunoaște și aplică reguli de igienă personală doar la insistențele educatoarei.
- 3 a) Acceptă și respectă reguli de conviețuire în grup: politete, disciplină, igienă, sprijin, ascultare,.....
  - b). Acceptă și respectă, cu mici ezitări, reguli de conviețuire în grup : politete, disciplină, igienă.....
  - c). Acceptă dar nu respectă reguli de conviețuire în grup : politete, disciplină, igienă.....
4. a) Analizează faptele anumitor personaje sau persoane, raportându-se la valorile morale.
  - b) Analizează faptele, însă recunoaște greu personajele pozitive / negative dintr-un text.
  - c) Analizează faptele personajelor, cu sprijinul educatoarei, însă nu recunoaște personajele pozitive /negative, potrivit valorilor morale.

ACTIVITATE PRACTICĂ ȘI ELEMENTE DE ACTIVITATE CASNICĂ

1. a) Utilizează corect foarfecele, respectând conturul.
  - b) Utilizează corect foarfecele, respectând parțial conturul.
  - c) Taie cu foarfecele, însă nu respectă conturul dat.
2. a) Lipește corect pe suprafețe plane diferite elemente. b) Lipește cu mici ezitări pe suprafețe plane, diferite elemente. c) Lipește pe suprafețe plane diferite elemente, însă utilizează mult lipici și murdărește foaia.

3. a) Șnuruiește cu ușurință după exemplul dat. b) Șnuruiește după exemplul dat, cu mici ezitări) Șnuruiește doar ajutat de educatoare și nu poate duce singur la bun sfârșit operația de șnuruire..

4. a)Execută noduri simple după model. b) Execută noduri simple cu mici ezitări. c) Execută noduri simple doar cu ajutorul educatoarei.

5. a) Bobinează executând mișcările adecvate și obține produsul final. b) Bobinează executând mișcările adecvate, cu mici ezitări și obține produsul final. c) Bobinează destul de greu singur și nu obține produsul final.

6. a) Găsește ușor utilitate produselor obținute, sau diferitor obiecte decorând sala de grupă creativ și estetic. b) Găsește utilitate diferitelor produse și participă uneori la amenajarea spațiului educațional. c) Găsește cu greu utilitate diferitelor produse și participă foarte rar la amenajarea spațiului educațional.

IV DOMENIUL ESTETIC ȘI CREATIV EDUCAȚIE ARTISTICO-PLASTICĂ

1. a) Cunoaște culorile: roșu, galben, albastru,verde, violet, orange, maro, negru, roz, b) Cunoaște doar culorile primare. c) Recunoaște parțial culorile, le încurcă.

2. a) Desenează diferite aspecte din natură și colorează respectând conturul, utilizând culorile potrivite. b) Desenează cu mici ezitări diferite aspecte din natură și colorează respectând parțial conturul și utilizează culorile potrivite. c) Desenează cu greutate diferite aspecte din natură.

3. a) Pictează curat, folosind pensula corect și realizează diferite tipuri de linii (orizontale, verticale, oblice, curbe). b)Pictează curat, folosind pensula corect și realizează diferite tipuri de linii (orizontale, verticale, oblice, curbe) cu mici ezitări. c) Pictează cu greutate și realizează formele cerute doar sprijinit de educatoare.

4. a) Pictează, folosindu-se de diferite tehnici: fuzionare, dactilopictură, pata picturală, ștampilare. b)Realizează aceste tehnici cu mici ezitări. c) Utilizează aceste tehnici doar cu ajutorul educatoarei.

5. a) Modelează plastilina, folosind palmele după indicațiile date și obține forma cerută. b) Obține forma obiectelor cerute, respectând cu mici ezitări indicațiile date. c) Obține forma obiectelor nerespectând indicațiile date.

6. a) Apreciază o lucrare după anumite criterii. b) Apreciază, cu mici ezitări, o lucrare. c) Apreciază o lucrare, însă nu respectă criteriile date.

7. a) Sesizează ce sentimente sugerează un tablou (o pictură) după culorile și tonurile utilizate, folosind un limbaj adecvat. b) Sesizează sentimentele sugerate de un tablou, dar

nu își exprimă corect ideile. c) Sesizează cu greutate sentimentele sugerate de un tablou, cu lămuriri suplimentare din partea educatoarei.

EDUCAȚIE MUZICALĂ

1. a) Învăță cântecul nou predat în întregime și îl interpretează în colectiv, pe grupe, individual.
b) Învăță cântecul nou predat în scurt timp, dar nu în întregime și îl interpretează parțial în colectiv, pe grupe, individual. c) Învăță cântecul nou predat foarte greu.
2. a) Interpretează cântecele însușite, individual, dar și în colectiv, păstrând linia melodică și ritmul. b) Interpretează cântecele însușite parțial, individual, dar și în colectiv, păstrând linia melodică și ritmul. c) Interpretează parțial cântecele însușite, dar nu păstrează linia melodică și ritmul.
3. a) Interpretează corect un cântec, respectând timbrul vocal și durata sunetelor.
b) Interpretează parțial un cântec, respectând timbrul vocal și durata sunetelor.
c) Interpretează parțial un cântec, dar nu respectă durata și nici intensitatea sunetelor.
4. a) Interpretează cântecele însușite, executând liber mișcări ale corpului sugerate de text. b) Interpretează cântecele însușite, executând prin imitație mișcări ale corpului sugerate de text. c) Interpretează cântecele însușite, executând doar câteva mișcări ale corpului sugerate de text.
5. a) Interpretează cântecele marcând ritmul cu bătăi din palme și păstrându-l. b) Interpretează cântecele, marchează ritmul cu bătăi din palme, cu mici ezitări. c) Păstrează parțial ritmul în interpretarea cântecelor.

V DOMENIUL PSIHO- MOTRIC. EDUCAȚIE FIZICĂ

1. a) Execută corect comenzile date: alinierea în formații de lucru (rând, șir, cerc, semicerc...) „drepti !”, „pe loc repaos”, „la dreapta”, „ la stânga”... b) Execută comenzile date cu mici ezitări. c) Execută cu dificultate comenzile date.
2. a) Execută corect exerciții de mișcare , păstrează ritmul și direcția. b) Execută corect exerciții de mișcare , păstrează direcția și ritmul, cu mici ezitări. c) Își păstrează parțial ritmul și direcția, în timpul exercițiilor de mișcare.
3. a) Execută corect diferite tipuri de mers , alergare, sărituri cu ajutorul indicațiilor date și se folosește corect de anumite părți ale corpului. b) Execută diferite tipuri de mers , alergare, sărituri, cu mici ezitări în păstrarea poziției corecte a corpului. c) Execută cu dificultate diferite tipuri de mers, alergare, săritură.

4. a) Execută mișcări libere sau prin imitație pe ritmul muzicii b) Execută mișcări prin imitație cu ușoare ezitări. c) Execută cu dificultate mișcări pe ritmul muzicii.

5. a) Cunoaște și aplică norme de igienă privind efortul. b) Cunoaște și aplică parțial norme de igienă privind efortul. c) Cunoaște dar nu aplică norme de igienă privind efortul.

a) – reprezintă nivelul maxim

b) – reprezintă nivelul mediu

c) – reprezintă nivelul minim

DE REȚINUT!

Descriptorii de performanță sunt stabiliți în funcție de obiectivele specifice fiecărui domeniu experiențial.

Spre exemplu, la domeniul limbă și comunicare descriptorii corespund următoarelor obiective de referință:

- Să înțeleagă și să transmită mesaje simple, să reacționeze la acestea;
- Să-și îmbogățească vocabularul activ și pasiv, pe baza experienței, activității personale, utilizând un limbaj oral corect din punct de vedere gramatical;
- Să recepteze un text care i se citește ori i se povestește, înțelegând în mod intuitiv caracteristicile expresive ale acestuia;
- Să găsească ideea unui text, urmărind indiciile oferite de imagini;
- Să utilizeze efectiv instrumentele de scris, stăpânind deprinderile motrice elementare necesare folosirii acestora.

5.2.Prelucrarea datelor evaluării

Datele obținute în urma aplicării diverselor instrumente de evaluare sunt prelucrate, în scopul de a desprinde concluzii utile despre activitatea desfășurată cu preșcolarii. Tehnicile de prelucrare sunt asemănătoare celor utilizate în prelucrarea unor investigații științifice. Principalele tipuri de prelucrări sunt: - organizarea datelor și a rezultatelor probei - prelucrarea statistică Organizarea datelor și a rezultatelor probei presupune utilizarea unor fișe de centralizare, având următoarea structură: - obiectivele și conținuturile supuse verificării - sarcinile de lucru introduse în probă - consemnarea rezultatelor

<i>Nr.</i>	<i>Conținuturi</i>	<i>Obiective</i>	<i>Sarcini</i>	<i>Observații</i>

Analiza de conținut a probei evidențiază datele următoare:

<i>Răspunsuri</i>	<i>Răspunsuri</i>	<i>Greșeli tipice</i>	<i>Frecvența</i>
-------------------	-------------------	-----------------------	------------------

<i>satisfăcătoare</i>	<i>nesatisfăcătoare</i>		<i>lor</i>

Prelucrarea statistică se realizează prin alcătuirea unui tabel cu rezultatele obținute de preșcolari. Deoarece în învățământul preșcolar nu există aprecierea prin note sau calificative, rezultatele vor fi scrise sub formă de punctaj (punctajul va fi stabilit în funcție de numărul de probe).

<i>Punctaj</i>	<i>30-25 puncte</i>	<i>24-18 puncte</i>	<i>17-10 puncte</i>	<i>9-5 puncte</i>	<i>4-1 puncte</i>
<i>Nr. preșcolari</i>	9	5	2	1	0

Rezultatele obținute în urma evaluării vor fi raportate la un anumit sistem de evaluare, ca de exemplu: peste 85% - reușită totală – proiectarea noului conținut peste 60 % - reușită parțială – proiectarea unui program diferențiat de recuperare sub 60% - reproiectarea programului de învățare a unității de conținut evaluate

Matricea de evaluare

Matricea de evaluare obiectiv / elev (preșcolar) Pentru înregistrarea rezultatelor evaluării se poate utiliza și matricea de evaluare obiectiv / elev. Acest tip de matrice, propus de Yvan Abernot vizează obiectivele complexe (de stăpânire, de transfer, de exprimare) și indică măsura în care obiectivele evaluării au fost comportamentelor (motor, cognitiv, verbal, socio-afectiv). Obiectivele realizate de copii sunt notate cu 1 în cadrul matricei, iar cele nerealizate cu 0 puncte.

<i>Nume copil/obiective</i>	<i>O1</i>	<i>O2</i>	<i>O3</i>	<i>O.....</i>	<i>Total</i>

Matricea instrumentelor de evaluare poate avea următoarea structură:

Domeniul experiențial	Obiective	Itemi	Instrumente de evaluare

În urma înregistrării rezultatelor, este necesar ca educatoarea să realizeze un raport de evaluare în care va descrie măsurile ameliorative pe care le va adopta și va prognoza activitatea viitoare.

MODEL: Raport de evaluare inițială

Grupa mare

An școlar 2010 – 2011

Educatoare: Chiriac Maria Evaluarea inițială la grupa mare „ Voiniceii” a vizat cunoașterea nivelului de cunoștințe, priceperi, deprinderi și abilități pe care copiii le dețin în acest moment, la începutul anului școlar. Evaluarea inițială vizează atât cunoașterea nivelului grupei, cât și particularitățile individuale ale fiecărui copil, ritmul propriu de învățare, modul în care copiii se pot integra în activitatea didactică ce urmează în acest an pregătitor pentru școală.

Pentru a ne realiza demersul educațional trebuie să pornim de la ceea ce copiii „știu” și „ce știu să facă”. Instrumentele de evaluare au fost alese în funcție de particularitățile grupei de preșcolari:

- observarea copiilor în timpul diferitelor activități (mai ales cei patru copii nou veniți)
- dialogul cu copiii și părinții - studiul produselor activității
- fișe de lucru individuale
- probe orale, scrise, practice, chestionare.

Probele de evaluare au fost aplicate unui număr de 16 copii care au fost prezenți la grădiniță.

DȘ:

Cunoașterea mediului: „ Ce poți să spui despre...?”- joc didactic

Când se întâmplă?” – joc didactic interdisciplinar

Obiectivele evaluării: - Să realizeze comparații între obiecte sau ființe, stabilind deosebirea fundamentală dintre acestea; - Să denumească momentele zilei; - Să recunoască anotimpurile și să descrie fenomenele specifice acestora;

În urma probelor aplicate s-au obținut următoarele rezultate:

Nivel maximal – steluța roșie – 10 copii

Nivel mediu – buburuza roșie – 4 copii

Nivel minim – bulina albastră – 2 copii

Constatări: Majoritatea copiilor au cunoștințe referitoare la mediul înconjurător. Aceștia enumeră, descriu, clasifică elemente componente ale lumii înconjurătoare, însă nu toți adresează întrebări în legătură cu cele observate; denumesc corect anotimpurile, însă există și copii care nu asociază corect anotimpul cu imaginea care redă aspecte semnificative.

Măsuri ameliorative: Se va lucra diferențiat cu copiii care au avut dificultăți atât în cadrul activităților comune, cât și în cadrul celor de la sectorul știință. Fiecare copil va fi ajutat pentru a-și consolida cunoștințele referitoare la anotimpuri și caracteristicile acestora. Pe parcursul anului școlar se vor realiza activități extracurriculare: excursii la pădure, activități ecologice pentru a forma copiilor atitudini de ocrotire a mediului înconjurător.

Activitate matematică „Ce obiecte ai găsit?”- exercițiu cu material individual „ Cifrele

la locul lor” – joc didactic „Unde se află?” – joc exercițiu „Formează grupe de obiecte și pune-le în corespondență.” – exercițiu cu material individual

Obiectivele evaluării: - Să identifice și să denumească formele geometrice: cerc, pătrat, triunghi; - Să clasifice obiectele după formă, culoare, mărime, lungime; - Să clasifice obiectele pe care există simboluri; - Să recunoască cifrele de la 1 la 5; - Să pună în corespondență cifra cu numărul de obiecte; - Să formeze șirul numeric 1 -5; - Să precizeze vecinii numărului dat; - Să sesizeze relațiile spațiale ; - Să formeze mulțimi, după criteriile date; - Să compare două mulțimi prin asociere globală și prin punerea în corespondență;

În urma probelor de evaluare aplicate s-au obținut următoarele rezultate:

Nivel maximal: steluța roșie – 12 copii

Nivel mediu: buburuza roșie – 1 copil

Nivel minim: bulina albastră – 3 copii

Constatări: Majoritatea copiilor recunosc cifrele în limitele 1 – 5, numără corect, formează mulțimi după diferite criterii, compară corect două sau mai multe mulțimi, Majoritatea recunosc și descriu formele geometrice învățate anul anterior, identifică relațiile spațiale dintre obiecte, însă există și mici excepții, la anumiți copii care prezintă o capacitate scăzută de concentrare la activitate.

Măsuri ameliorative: Copiii se vor juca mai mult în cadrul sectoarelor Știință și Construcții, vor fi realizate activități recuperatorii de recunoaștere a cifrelor, de formare de mulțimi, bazate pe joc.

DLC „ Personajul îndrăgit” – joc didactic „ Spune mai departe!” – joc exercițiu „Cel mai bun recitator” Povești cu..., A fost odată” – povești create de copii

Obiectivele evaluării: Să recunoască povestea și personajele date; Să redea formulele de început și de încheiere a basmelor; Să povestească, respectând ordinea cronologică a evenimentelor; Să denumească personajele pozitive / negative; Să pronunțe corect sunetele limbii române; Să se exprime corect, fluent în propoziții, respectând acordul între părțile de vorbire; Să utilizeze cuvinte noi în contexte diferite; Să recite poezii cu respectarea intonației, ritmului și a pauzei, în concordanță cu mesajul transmis; Să creeze scurte povestiri, în mod original;

Rezultatele obținute la educarea limbajului au fost următoarele:

Nivel maximal: steluța roșie – 11 copii

Nivel mediu: buburuza roșie – 3 copii

Nivel minim: bulina albastră – 2 copii

Constatări: Față de anul precedent, copiii au realizat progrese privind volumul vocabularului și calitatea exprimării. Sunt însă și unii copii care au o exprimare ușor deformată atât fonetic, cât și gramatical, au deficiențe de pronunție și de exprimare, fapt pentru care am apelat la un logoped.

Măsuri ameliorative: Copiii care au o exprimare dificilă vor fi antrenați într-un program de recuperare și exersare a comunicării orale, în activitățile alese, la sectoarele Bibliotecă și Joc de rol, în activități de repovestire, povești create, lecturi după imagini. Ceilalți vor fi solicitați în rezolvarea unor sarcini mai complicate, cu un grad de dificultate mai ridicat.

DOS . Educație pentru societate „Întâmplări adevărate” - studiu de caz „Fapte bune, fapte rele” – joc didactic

Obiective: Să descrie anumite evenimente istorice, religioase; Să cunoască responsabilitățile din microgrupul din care face parte; Să descrie și să aprecieze anumite comportamente și atitudini în raport cu normele morale cunoscute;

În urma probelor de evaluare aplicate s-au obținut următoarele rezultate:

Nivel maximal: steluța roșie – 10 copii

Nivel mediu: buburuza roșie – 3 copii

Nivel minim: bulina albastră – 3 copii

Constatări: Majoritatea copiilor acceptă și respectă regulile de conviețuire în grup, colaborează pentru realizarea unei sarcini, acceptă și oferă sprijin, iau atitudine în fața unor situații problemă, conștientizează consecințele pozitive sau negative ale unor acte de comportament, își adaptează propriul comportament în funcție de diferite contexte. Alții, însă au un comportament necivilizat față de cei din jurul lor, preferă să fie singuri, sunt mai rezervați.

Măsuri ameliorative: Copiii vor fi antrenați în jocuri și activități bazate pe lucrul în echipă pentru a le dezvolta abilitățile de comunicare și interrelaționare, voi utiliza noi metode ca studiul de caz, modelarea, tehnica colțurile, pentru a le forma și dezvolta trăsăturile de caracter. Vom realiza activitatea opțională: „Caracterul, oglinda sufletului meu”, în care vor fi dezvoltate inteligențele intrapersonală și interpersonală a copiilor, precum și capacitatea de a lua inițiativa în anumite situații.

Activități practice și elemente de activitate casnică „ Hârtia fermecată” – plierea hârtiei „ Atelierul de jucării” – activitate pe grupe

Obiective: Să selecteze materialele necesare realizării temei propuse; Să plieze suprafața hârtiei prin suprapunerea laturilor în diferite direcții; Să lipească diferite forme pe suprafețele date; Să finalizeze lucrarea începută; Să participe într-un grup la realizarea temei propuse; Să execute cu plăcere activități casnice;

În urma probelor aplicate s-au obținut următoarele rezultate:

Nivel maximal: 14 copii

Nivel mediu: 2 copii

Nivel minim: 0 copii

Constatări: Copiii utilizează corect materialele și uneltele folosite în cadrul activităților practice, și-au însușit tehnici diferite de lucru, realizând lucrări corecte și originale. Nu

toți copiii finalizează singuri lucrările, fiind ajutați de educatoare, însă găsesc o utilitate lucrărilor realizate, înfrumusețând mediul ambiant.

Măsuri ameliorative: Copiii vor fi încurajați și sprijiniți în finalizarea lucrărilor, vor fi inițiate activități practice de lucru în echipă, formându-se echipe eterogene de copii.

DEC

Educație muzicală „Cântăm împreună” – audiere „„Cântece de leagăn” joc muzical „Cântă ca mine!”

Obiective: Să realizeze asocieri între conținutul cântecului și modul de interpretare; Să asculte și să interpreteze cântece cu o linie melodică simplă; Să recunoască diferite cântece învățate, după un fragment melodic audiat; Să execute mișcări sugerate de textul cântecului; Să reproducă sunetele înalte / joase, scurte / lungi...

Rezultatele obținute au fost următoarele:

Nivel maximal: steluța roșie – 14 copii

Nivel mediu: buburuza roșie – 2 copii

Nivel minim: bulina albastră – 0 copii

Constatări: Majoritatea copiilor respectă linia melodică și textul cântecului, audiază cu atenție și deosebit interes cântece pentru copii, mulți dintre aceștia recunoscând cu ușurință cântecele și denumesc titlul. Execută bătăi din palme, mișcări sugerate de textul cântecului, atât prin imitație, cât și mișcări proprii.

Măsuri ameliorative: Vom realiza în continuare activitățile muzicale conform programei, realizând exerciții ritmice, mișcări sugerate de textul cântecului și elemente de euritmie.

Educație artistico-plastică

„Satul meu” – pictură „Concurs de modelaj”

Obiective: Să respecte poziția corectă a corpului față de suportul de lucru; Să discrimineze culori după criteriile asociate unor aspecte întâlnite în mediul înconjurător; Să aplice culoarea pe o suprafață liberă; Să obțină efecte plastice prin îmbinarea culorilor de bază; Să redea forme de dimensiuni diferite prin aplicarea unor tehnici specifice modelajului;

Rezultatele obținute au fost următoarele:

Nivel maximal: steluța roșie – 12 copii

Nivel mediu: buburuza roșie – 2 copii

Nivel minim: bulina albastră – 2 copii

Constatări: Copiii au înregistrat față de anul anterior mari progrese în ceea ce privește mânuirea corectă a instrumentelor de lucru, modelează plastilina, utilizând corect tehnicile de lucru, încadrează corect în pagină elementele redade, respectând proporțiile, recunosc culorile primare și secundare, precum și modul de obținere a celor secundare. Există și excepții, anumiți copii prezintă nesiguranță în trasarea liniilor, punctelor, încurcă culorile secundare, nu păstrează acuratețea lucrării.

Măsuri ameliorative: Le voi aminti mereu copiilor să acopere tot spațiul de lucru, să respecte proporțiile, să realizeze lucrări estetice, îngrijite, să analizeze critic și autocritic lucrările, motivându-și părerea.

DPM „ La concurs”, „ Ștafeta celor mai sprinteni”.

Obiective: Să execute exerciții de mers și alergare, păstrând poziția corectă a corpului; Să execute mișcări corecte de orientare în schema corporală; Să răspundă motric la sarcina dată; Să se raporteze la un reper dat; Să participe activ la jocurile colective (ștafete); Să aplice deprinderile motrice însușite în contexte diferite.

În urma probelor de evaluare s-au obținut următoarele rezultate:

Nivel maximal: steluța roșie – 15 copii

Nivel mediu: buburuza roșie – 1 copil

Nivel minim: bulina albastră – 0 copii

Constatări: Preșcolarii execută corect deprinderile motrice dobândite și le utilizează corect în diverse situații, execută mișcări de orientare spațială și temporală. Câțiva dintre aceștia au dificultăți în perceperea schemei corporale, în păstrarea formațiilor de lucru.

Măsuri ameliorative: Se va insista asupra schemei corporale, se vor repeta formațiile de lucru, copiii vor fi antrenați în activități de tip întrecere, ștafete, care dezvoltă spiritul de echipă, vor fi realizate activități care să perfecționeze deprinderile motrice dobândite.

Concluzii - În urma aplicării probelor de evaluare inițială de la toate domeniile experiențiale copiii puteau obține maxim 100 de puncte.

Dintr-un număr de 16 copii evaluați s-au obținut următoarele rezultate:

Nivel maximal: 90 – 100 puncte – steluța roșie - 10 copii

Nivel mediu – 70 – 89 puncte – buburuza roșie – 4 copii

Nivel minim: 50 – 69 puncte - bulina albastră – 2 copii

S-a constatat că un număr de doi copii au probleme în evoluție și au nevoie de un specialist (logoped, psiholog), care vor ajuta educatoarea pentru a identifica și ameliora factorii psihologici, sociali și educaționali care le influențează performanțele. Rezultatele evaluării inițiale arată că nivelul la care se situează grupa în ansamblul ei este bun, ceea ce presupune în activitatea ulterioară aplicarea programei și realizarea unor programe de ameliorare, perfecționare prin stabilirea unor obiective accesibile și realizarea unor activități care să asigure creșterea performanțelor. Se va pune accent pe munca în echipă, pe grupuri mici, și chiar individual, acolo unde este cazul, se vor utiliza atât metode tradiționale de predare, cât și metode moderne, conținuturile vor fi organizate monodisciplinar, dar și pluridisciplinar, interdisciplinar și transdisciplinar, folosind cât mai des posibil predarea integrată pentru a răspunde cerințelor de dezvoltare a copiilor.

ÎNCHEIERE

În contextul actualei reforme a învățământului, evaluarea este parte integrantă a procesului de învățământ. Problematika evaluării este una prioritară în contextul educațional din țara noastră și destul de complexă, fiind un domeniu care în ultimii ani a suferit modificări esențiale, prin diversificarea conținuturilor și îmbogățirea metodelor și tehnicilor de evaluare.

Deși multă vreme nu i s-a acordat evaluării importanța cuvenită, aceasta este considerată ca fiind sursa soluțiilor de perfecționare a actului didactic, integrându-se organic în procesul de învățare.

Astfel, procesul educativ implică cu necesitate proiectarea simultană a triadei predare - învățare - evaluare, orice schimbare produsă în cadrul uneia influențează modalitățile de realizare a celorlalte, producând o adevărată reacție în lanț.

Învățământul preșcolar permite în zilele noastre, prin aplicarea curriculumului, standardelor și a instrumentelor de monitorizare, parcurgerea unui traseu individualizat de educare și formare a preșcolarilor.

Calitatea și nivelul actului educațional se reflectă în momentul evaluării.

Modelul complet al evaluării parcurge următorul traseu: **Scop – Instrumente – Măsurare – Informații – Apreciere – Decizie.**

Lucrarea de față este structurată în conformitate cu acest drum pe care evaluarea trebuie să-l parcurgă, răspunzând la întrebările:

- „ De ce este necesară evaluarea? ”,
- „ Ce evaluăm? ”,
- „ Când evaluăm? ”,
- „ Cum evaluăm? ”,
- „ Ce metode folosim și cum le putem îmbina eficient? ”,
- „ Ce instrumente de evaluare folosim? ”,
- „ Cum apreciem rezultatele evaluării? ”,
- „ Ce decizii și măsuri ameliorative putem lua în urma evaluării? ”.

BIBLIOGRAFIE

1. Ausubel, D., Robinson, F. - *Învățarea în școală*, E. D. P., București, 1981;
2. Ausubel, P. D., Robinson, R. F. „Pedagogia secolului XX. Învățarea în școală”, București, EDP.; 1981;
3. Bârzea, C. – „Arta și știința educației”, București, EDP; 1981;
4. Cazacu, A. „Didactica filosofiei”, ediția a II a, revizuită și adăugită, București, Ed. Fundația România de mâine; 2006
5. Concepția evaluării rezultatelor școlare în învățământul preuniversitar. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți. Laborator universitar „Evaluarea educațională”. –Bălți: Presa universitară bălțeană, 2004.
6. Cucuș, Constantin – „Pedagogie” ediția a II a revizuită și adăugită, - Iași, Polirom, 2006;
7. Curriculumul educației copiilor de vîrstă timpurie și preșcolară (1-7 ani)
8. Evaluarea în învățământ. Orientări conceptuale. Ghid metodologic /V. Pîslaru, V. Cabac, I. Achiri; Ministerul Învățământului, Institutul de științe ale educației. – Chișinău: 2002
9. Evaluarea –Ghid al activității din grădiniță. Studiu științific. Maria Chiriac, Cazacu. A
10. Hanches, L., Maris A., „Demersuri ale proiectării educaționale”, Timișoara, Ed. Eurostampa; 2004
11. Ionescu, Miron, Radu, Ion – „Didactica modernă”, ediția a doua, revizuită, Cluj – Napoca, Ed. Dacia; 2004
12. Incluziunea socio-educațională a copiilor cu dizabilități în grădinița de copii/ Ghid pentru cadrele didactice și manageriale din sistemul educațional preșcolar și pentru specialiști din serviciile specializate de recuperare/reabilitare a copiilor cu dizabilități. 2012
13. Ghid de aplicare a instrumentelor de monitorizare a pregătirii copilului pentru școală și a fișei de monitorizare a progresului preșcolarului. Chișinău, 2014
14. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară
15. Jinga. I., Petrescu, A. - *Evaluarea performanței școlare*, , Delfin, București, 1996;
16. Jinga, I. - *Inspekția școlară*, E. D. P., București, 1983;
17. Lindemann, R.- *Psihologia procesului educațional*, E., D., P., București, 1979;
18. Lansheere, G. „Evaluarea continuă. Examene” București, EDP; 1975

19. Manolescu, M.- *Evaluarea școlară. Metode, tehnici, instrumente*, Meteor Press, București, 2005;
20. Nicola, I. - *Tratat de pedagogie generală*, Aramis, București, 2000;
21. Potolea D., Manolescu M. – *Teoria și practica evaluării educaționale* - suport de curs, P.I.R., 2005.
22. Mayer, G. „De ce și cum evaluăm”, Iași, Ed. Polirom; 2000
23. Nicola, Ioan – „Tratat de pedagogie școlară”, Editura Aramis; 2000
24. 1001 idei pentru educație timpurie de calitate: Ghid pentru educatori – Ch.: Centrul Educațional "Pro Didactica", 2010 (F.E.-P. "Tipogr. Centrală").
25. Oprea, C. L. „Strategii didactice interactive”, București, EDP; 2007
26. Popovici, Dumitru – „Soluții noi la probleme controversate”, Editura Aramis, Colecția 2000;
27. Radu, I. T. „Evaluarea în procesul didactic”, București, EDP; 2001
28. Sălăvăstru, Dorina „Didactica psihologiei: Perspective teoretice și metodice”, Editura Polirom; 1998
29. Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5-7 ani
30. Schulman-Kolumbus, E. – „Didactica preșcolară”, București, V&I Integral; 1998
31. Stoica, A. „Reforma evaluării în învățământ”, București, Ed. Sigma; 2000
32. Studiarea copilului prin metoda observării și documentării. Suport de curs/Liliana Sarnciuc-Gordea, Ludmila Ursu. Chișinău, 2015
33. Teoria și practica evaluării educaționale. D. Potolea. București 2005
34. Tomșa, G., Chelaru, M., Ilade, C., Iurea, C., Mălureanu, F., Ștefănescu, C., Tomșa, R. „Psihopedagogie preșcolară și școlară”, București, supliment la Revista învățământului preșcolar; 2005
35. Văideanu, G. „Educația la frontiera dintre milenii”, București, Editura Politică; 1998